

EVANGÉLIKUS Életo



Harminc szál
gyertya a Mandák
kórus tortáján

Digitalizált
evangélikus kincsek

Elzárkózás és sajnálat
helyett elfogadás



A LUTHER KIADÓ AJÁNLATA



LUTHER I-II. (DVD)

Színes magyar animációs film

Rendező: **Richly Zsolt**

Forgatókönyv: **Lackfi János**

Főcímmzene: **Gryllus Dániel**

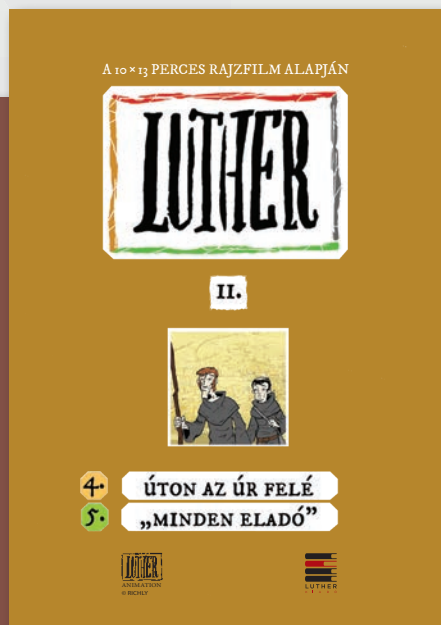
A Luther életét feldolgozó 10 részes rajzfilmsorozat Richly Zsolt rendezésében, Lackfi János forgatókönyve alapján

LUTHER MÁRTON ÉLETE

Szerkesztette: **Birkás-Sztrókay Edit –**

Kodácsy-Simon Eszter – Mesterházy Balázs

Digitális oktatási segédanyag a *Luther* című rajzfilmhez



LUTHER KÉPREGÉNY I-II.

Összeállította: **Richly Zsolt**

Rajzolta: **Major Kata**

A Luther életét feldolgozó rajzfilmsorozat alapján készült képregény, amelyhez külön megvásárolható egy digitális oktatási segédanyag is.

Utak, határok és életutak

Ebben a lapszámunkban több alkalommal is átlépjük az országhatárokat. A történelmi Magyarország területére érünk Raduch Zsolttal készült interjúnkban, ugyanis a nyugalmazott lelkész több mint negyven éven át Brassóban, a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház legnagyobb magyar ajkú gyülekezetében szolgált. Bepillantást kaphat az olvasó az ő, illetve szintén evangélikus lelkész édesapjának életútjába, szó esik a Ceaușescu-diktatúra templomromboló törekvéseiről, felszámolt temetőkről – de építő találkozásokról, versekről, irodalomról is, Raduchék ugyanis személyes kapcsolatot ápoltak Reményik Sándorral és Áprily Lajossal.

Több országon ívelhet át képzeletben, aki Fabiny Tamás elnök-püspök *Testvéreim és a nyáj* című könyvsorozata második kötetének már csak a recenzióját elolvassa. Szabóné Mátrai Marianna jó érzékkel vezet végig azokon az országokon, tapasztalatokon, véleményeken, amelyek ebben a nemrég megjelent kötetben előkerülnek, legyen szó a finn egyházzal vagy épp az evangélikus szempontból is kicsi Luxemburg fővárosában élő magyar protestáns közösségről.

Belföldi utazásról ír személyes hangú tárcájában Füller Tímea: egy defektes kerék megjavításának történetébe fűzve mesél a kölcsönös előítéletek okozta sebekről és a felszabadító ráeszmélésekről.

Interjúban mutatjuk be a Luther Kiadó új vezetőjét, Antal Bálintot, és megkérdezzük a kinevezése óta eltelt időszak eredményeiről, illetve a jövőt illető terveiről is. Hubert Gabriellának, az Evangélikus Országos Gyűjtemény igazgatójának jóvoltából pedig kiderül, mennyi digitalizált evangélikus „kincs” kutatható már az internet segítségével, és a tervek szerint miként fog bővülni a már most is számottevő anyag.

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem Gyakorlati Intézetének vezetőjével, dr. Pángyánszky Ágnes lelkésszel a gyülekezeti tanítás lehetőségeiről és élethosszig tartó tanítványi mivoltunkról beszélgettünk; jó alkalmat kínált ehhez, hogy nemrégiben jelent meg az *Együtt a hit útján* című gyülekezetpedagógiai kézikönyv.

Végezetül pedig két jubiláló közösséget ajánlok olvasóink figyelmébe. Címlapriportunk a harmincéves Mandák kórust mutatja be, felidézve a megalakulás idejét és az eltelt évtizedeket, és szólnak a karvezetők az énekhar tagjainak az alapítás óta változatlan törekvéséről is. A szintén három évtizedes Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség, miként fennállása óta mindig, az idén nyáron is mozgássérülteket és segítőket vár táboraiba, hogy közösségben élhessék meg Krisztus szeretetének és az elfogadásnak az erejét.

■ KÉZDI BEÁTA

Digitalizált evangélikus kincsek

Ma már bárki kényelmesen, akár az otthoni számítógépéről olvashat számos evangélikus könyvet, folyóiratot, böngészhet fotók között. Az Evangélikus Országos Gyűjtemény régebbi



és újabb digitalizálási munkáiról kérdeztük az intézmény igazgatóját, egyben a Magyar Evangélikus Digitális Tár szerkesztőjét, dr. Hubert Gabriellát.

22. oldal

Elzárkózás és sajnálat helyett elfogadás

Az indulásának harmincadik évfordulóját ünneplő Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség idén nyáron hat táborban várja a mozgássérülteket és segítőiket. Hogy mit



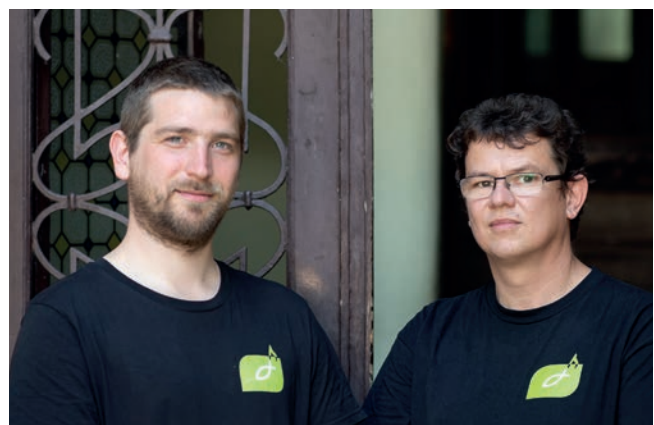
kínál a résztvevőknek egy-egy ilyen tábor, arról Szász Leventével, a szövetség elnökével és Mihályi Katával, az egyik tábor vezetőjével beszélgettünk.

38. oldal

Énekes bizonyágtevők évtizedei

Harminc éve egy meghívólevéllel kezdődött a Mandák kórus története. A nem hivatásos, de elhivatott és lelkes énekesekből álló együttes tagjai a szabadidejükben próbálnak, koncerteznek. A kerek évforduló alkalmából Kertész Péter és dr. Kretz István karvezetővel, valamint Bence Gáborral, az Evangélikus Kántorképző Intézet igazgatójával beszélgettünk, felelevenítve Hafenschér Károly levelét, Balás István néhai karvezető közösségépítő erejét. A cél, hogy olyan helyekre is elvigyék a művészi egyházzene, ahol a megszólalására másképpen nem lenne esély, három évtizede töretlen.

29. oldal



Láthatóan evangélikus



FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Nemecz Pál gyülekezeti másodfelügyelő, gépészmérnök, vállalkozó és Nemecz Pálné presbiter, polgármester – Csóvár. A falu lakosságának több mint nyolcvan százaléka a gyülekezet tagja. Mi nem lépünk ki a szerepeinkből, evangélikusságunkat a gyülekezeti alkalmakon, tisztségeinkben és a hétköznapijainkban egyaránt képviseljük. Ez számunkra csak így együtt működik. Valljuk, hogy a gyülekezethez tartozás olyan többlet, amely megnyugvást, tartást és biztonságot ad az ember számára.

Tösgyökeres csóváriak vagyunk, a gyülekezethez és a falu közösségéhez mindig ragaszkodtunk. Mi beleszülettünk az evangélikusságba. Itt nemcsak családirag éljük meg a hitünket, hanem az egész falu a lutheri elvek szerint igyekszik élni, így számunkra – és nagy örömünkre a gyermekeink számára is – természetes, hogy evangélikusok vagyunk. A mi csóvári gyülekezetünk így nemcsak a templomban jön össze, hanem az egész községre és a családra is kiterjed.

Itt nagyon sokáig szlovák nyelven zajlottak az istentiszteletek. Az általános iskolában mi is tanultunk még szlovákul. A nemzetiségi identitásunkat községi szinten is igyekszünk megélni, sőt nemzetiségi óvodánk és iskolánk is van. Öröm látni, hogy a gyermekek szeretik és ápolják a hagyományokat.

A mai evangélikus arcképcsarnok az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Visszatér Magyarországra Nick Vujicic

Ismét Magyarországra látogat Nick Vujicic. A végtagok nélkül született motivációs tréner októberben Erdélyben is tart majd előadásokat – jelentették be június 7-i sajtótájékoztatójukon a szervezők.

Soltész Miklós, a Miniszterelnökség egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős államtitkára elmondta: a Miniszterelnökség negyvenmillió forinttal támogatja a programsorozatot, amely kiemelten fontos mind a társadalmi szolidaritás, mind a keresztény hit, mind pedig a nemzetpolitika szempontjából.

Ahol „mások keresztetkét zúznak”, oda „a kereszt jelét fogjuk elvinni” – fogalmazott Soltész Miklós az úzvölgyi első világháborús magyar sírkertben történetekre utalva.

Nick Vujicic október 23-án este Kolozsváron, 24-én délelőtt Sepsiszentgyörgyön áll a hallgatóság elé. Október 25-én két előadást tart a budapesti Papp László-sportarénaiban; egyet délelőtt diákoknak, egyet pedig este mindenki másnak.

■ MTI

ORATIO OECUMENICA

Mennyei Atyánk! Áldunk és magasztalunk téged, és gyermeki bizalommal hozzuk eléd imádságunkat.

Hálát adunk ezért a hónapért. Köszönjük a diákok örömét, akik a tanév végi hajtás után belevethették magukat a vakációba. Köszönjük, hogy az érettségizők és a felsőoktatásban tanulók helytállhattak vizsgáikon. Légy azokkal, akik nyári munkát kezdtek, hogy hasznosan tölthessék a szabadidőt. Vigyázz a táborozókra, hogy élményekben gazdagodva térhessenek haza.

Imádkozunk, Urunk, a családokért – szülőkért és gyermekekért, nagyszülőkért és unokákért s az esküvőre készülő párokért. Köszönjük, hogy több időt tölthetünk együtt szeretteinkkel. Add, hogy az őszinte beszélgetések és a közös élmények által szorosabbá váljanak kapcsolataink. Munkáld bennünk a készséget a szolgáló szeretetre, hogy szóban és tettben rólad tegyünk bizonyosságot. Adj szívünkbe örömet, és hozd el számunkra a felüldülés idejét!

Imádkozunk, Urunk, a szenvedőkért. Szükségünk van a téled jövő erőre, amikor erőtlenek vagyunk; gyógyító jelenlétre, amikor testi-lelki fájdalom gyötör; kegyelmed evangéliumára, amikor életünk végéhez érünk; és vigasztalásodra, amikor szeretteinktől búcsúzunk. Légy velünk a nehézségekben! Hadd tapasztaljuk meg azt, hogy akik téged szeretnek, azoknak minden a javukra van, és szeretetedtől semmi nem választhat el! Megrendült szívvel imádkozunk azokért, akiknek életét váratlan tragédia törte ketté. Hadd leljenek otthonra nálad ők is, és szeretteik is!

Köszönjük, Urunk, hogy hívsz a veled való közösségbe. Bocsáss meg, hogy sokszor kifogásokat keresünk, és rosszul döntünk a legfontosabb felől. Köszönjük türelmes szeretetedet és örök életre szóló ajándékodat!

Az Úr Jézus nevében kérünk, hallgass meg minket. Ámen.

Szentháromság ünnepe után 2. vasárnap

1Kor 15,32-43

Üdvösség felől – üdvösség felé

Keresztyén hitünk legfontosabb kérdésével szembesülünk a mai igében: a feltámadás reménységével. Ennek elérhetetlennek érzett távolsága számos félreértésre ad okot a keresztyén emberek számára, jelentősége pedig nemcsak az örök életet, hanem az egyes keresztyén emberek földi életét is meghatározza.

Pál apostol nem tudja kettéválasztani e kettőt. Az egész igazságszóló arról szól, hogyan szövődik egybe a Krisztus-követő ember örök élete a földi életével.

Küzdelmekben. Szinte megdöbben Pál megnyilvánulása életének a nehézségeiről. Vadállatokról ír, amelyekkel meg kellett küzdenie. Amelyekről nem tudjuk eldönteni, valódiak voltak-e, vagy átvitt értelemben kell vennünk az apostol kijelentését. Mindenesetre nem is a tényleges ellenfél, sokkal inkább a valószínű volt a igazán fontos. Az, hogy Pálnak volt ellensége, volt küzdelme, és volt győzelme Isten segítségével és áldásával.

Számunkra, ma élő keresztyének számára is felemelő lehet, hogy minden küzdelmünkben van lehetőség Isten segítségével a győzelemre. A Krisztus-követés ajándéka, hogy nem vesztünk, hanem győztesként értékelhetjük életünket.

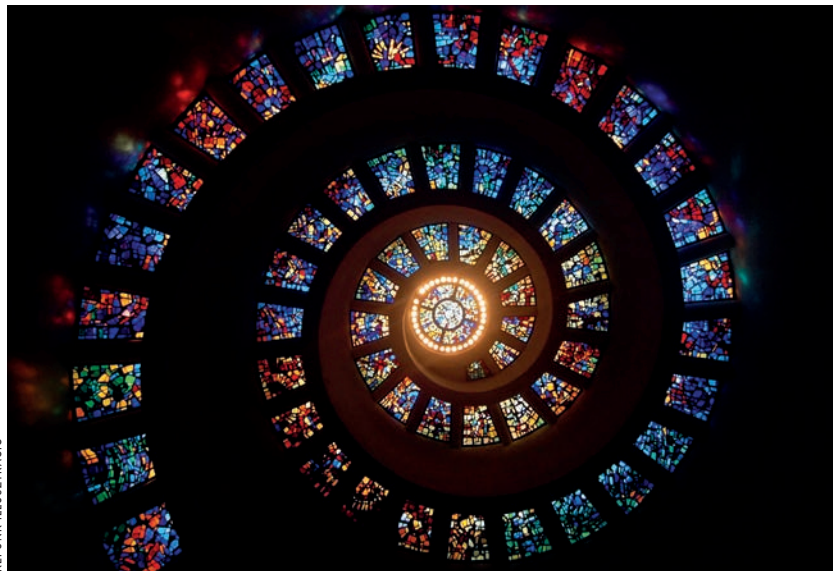
Mindennapjainkban. Azt a perspektívát, amikor nem számolunk az örök élettel, József Attila *Két hexameter* című műve nagyon jól ragadja meg. A költő így ír: „Mért legyek én tisztességes? Kiterítenek úgysis! / Mért ne legyek tisztességes! Kiterítenek úgysis.” Ebből azt hallhatjuk, hogy tulajdonképpen teljesen mindegy, mit és hogyan teszünk életünkben. Hiszen a vég egy és ugyanaz. Nincs más lehetőség. Kiterítenek úgysis. Mindegy, mit tettem és hogyan, vagy éppen mit nem tettem, és életemet milyen értékek mentén tudtam megélni. A „kiterítenek úgysis” megadó magatartása mintha igazolná bármit, amit az ember tesz vagy éppen nem tesz életében.

Pál apostol ezt a gondolatot fogalmazza meg, amikor felteszi a kérdést: Ha a halottak nem támadnak fel, akkor mi történik? Akkor vajon mit tennénk másként, ha nem lennénk biztosak a folytatásban? Ha csak a „kiterítenek úgysis” szkeptikus hozzáállása van bennünk, akkor valóban nincs motivációnk semmi előremutató tette. Keresztyén hitünk kincse, hogy az ilyen kérdéseket tudjuk másként kezelni. Mert tudjuk, hogy ennél sokkal több adatunk van nekünk. Az örök élet motivációjával másként látjuk földi életünket is.

Romlandóságunkban. Mindeközben viszont földi testünk lassan, de biztosan öregszik. Világunkban egyre inkább elfogadottá válik, hogy a testet meg kell ettől védeni – akár sebészeti be-

avatkozásokkal is. Nagy kísértés a test konzerválása a fiatalkori állapotában. Mert félünk a test romlásától, a hanyatlástól, az öregedéstől, a ráncoktól és a narancsbortól. Pál viszont emberi életünk törvényszerűségének egyszerűségét erősíti meg, amikor kimondja: „...e romlandó testnek romolhatatlanságba kell öltöznie, és e halandónak halhatatlanságba.” (1Kor 15,53)

Ez pedig nem a földiek megőrzése által, hanem csak a feltámadás valóságán át történhet. Törvényszerű, hogy elromlik, megöregszik, de a feltámadás és örök élet mégis új reménységet ad.



KÉPŐNK ILLUSZTRÁCIÓ

Örökkévalóságban. Az örök életéről az embernek mindig rengeteg kérdése fogalmazódik meg. A feltámadás apokaliptikus valóságát sokféleképpen képzeljük el. Amikor a feltámadás utáni testi állapotra gondolunk, arról szólunk, óhatatlanul is arra a testre gondolunk, amelyben itt a földön él. Pedig a feltámadás, amelyről az *Első korinthusi levél* szól, nem az eredetinek a visszaállítása. E felé a tévképzet felé talán éppen Jézus feltámadása és a Jézus által végzett feltámasztások sodorhatnak.

Az utolsó idők feltámadása viszont nem egyfajta restauráció, hanem valami egészen újnak a születése. Ahol már semmi sincs, ami földi, romlandó és erőtlenséges, hanem csak romolhatatlan, dicsőséges és erős van. Örökké.

■ NAGY ZOLTÁN

Imádkozzunk! Mindenható Urunk! Hálával köszönjük neked az üdvösség ajándékát, amelyet Jézus Krisztusban nekünk adtál. Add, hogy tudjunk belőle erőt meríteni mindennapi küzdelmeinkhez. Lelked által erősítsd meg a feltámadásba és az örök életbe vetett hitünket! Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (június 30.) *Ha az Urat, a ti Isteneteket tisztelitek, akkor megáld kenyérrel és vízzel.* 2Móz 23,25a (Mt 6,31–32; Lk 14,[15]16–24; Ef 2,[11–16]17–22; Zsolt 105,24–45) Ráhagyatkozni valakire feltétlen bizalommal, kétségek nélkül nem könnyű döntés. Az életünk pedig így indul. A gyermeknek eszébe sem jut, hogy kételkednie kellene szülei gondoskodó szeretetből táplálkozó tetteiben. Azután felüti fejét a bizalmatlanság, a kételkedés, de földi életünk végén ismét rádöbbenünk esendőségünkre, arra, hogy szükségünk van Valakire, akihez feltétlen bizalommal fordulhatunk. Szerencsés ember az, aki nem veszíti el ezt, egész életében a mennyei Atyára hagyatkozik, mert tudja, hogy amikor Istent tesszük az első helyre, minden más is a helyére kerül.

Hétfő (július 1.) *Vizsgáld meg, Istenem, ismerd meg szívemet! Próbáld meg, és ismerd meg gondolataimat! Nézd meg, nem járok-e téves úton, és vezess az örökkévalóság útján!* Zsolt 139,23–24 (Jak 3,13; Péld 9,1–10; Jak 1,1–12) Életünk döntések sorozata. Szüntelenül választanunk kell jó és rossz között. Gyakorta fel is tesszük a kérdést: vajon jó irányba megyek? Gyermekként azt tanították nekem, ha kétségeim vannak a döntésem felől, kérdezzek attól, aki felé bizalommal tudok fordulni, mert így nagyobb lesz az esélyem a jó döntésre. Bölcsen teszi az ember, ha Istent kérdezi: Istenem, vizsgálj meg az életemet! Ha ezen az úton megyek, célba érek? Tőle segítséget kapunk, és kegyelméből eljuthatunk a kívánt célhoz, végül az örökkévalóságba.

Kedd (július 2.) *Ne győzzön le téged a rossz, hanem te győzd le a jóval a rosszat.* Róm 12,21 (Zsolt 141,4; 2Móz 2,11–15[16–22]23–25; Jak 1,13–18) Nem tudjuk, mit tartogat, mit hoz számunkra ez a nap. Bármi kerülhet is elénk, Istenünk ígéje útmutatást ad. Kérés hangzik felénk, de fel kell ismernünk, hogy ez egyben határozott utasítás. Urunk ismer minket. Jól tudja, hogy szükségünk van helyes önismeretre, mert hajlamosak vagyunk arra, hogy engedjünk a kísértésnek, és hagyjuk magunkat legyőzteni a rosszal. Meggondolatlanul kimondott szavaink és cselekedeteink mögött elfojtott indulat, rossz tapasztalatok sokasága van. A mondás szerint ha le akarod fegyverezni az ellened támadót, mosolyogj rá, és legyél kedves vele. Használjuk a jót a rossz ellen, mert csak így van esélyünk.

Szerda (július 3.) *Taníts úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk!* Zsolt 90,12 (Mt 7,24; Jn 4,5–14[15–18]; Jak 1,19–27) A matematika tudománya sokak számára rémisztő, kevesek számára csodálatos. A megoldókulcs ismerete nélkül

nem boldogulunk az egyenletekkel. Életünk sokismeretlenes egyenlet. Első látásra megoldhatatlannak tűnik, azonban ha tanulunk, ha elfogadjuk a tanítást, könnyebben boldogulhatunk. Mulandó és maradandó mérlegén tudni, mi az igazán fontos – ez a bölcsesség. Istenre hallgatni, benne bízni, akaratát cselekedni – ez a köszikla, a rá építés élet és üdvösség!

Csütörtök (július 4.) *Uram, Seregek Istene, újíts meg bennünket! Ragyogtasd ránk orcádat, hogy megszabaduljunk!* Zsolt 80,20 (2Thessz 2,16–17; Mt 15,29–39; Jak 2,1–13) Nagy áldás életünkben Isten jelenléte. Felénk fordított arca jelképezi azt a figyelmet, amely nem tétlen szemlélődés, hanem szabadító tekintet és gondviselés. Életformáló erő, amelynek következménye a megújulás, lehetőség az új kezdetre, megszabadulás a régi énünktől. Ajándék, amelynek elfogadása kötelez a jó cselekedetekre és a jó szólására. Kinek-kinek azt adja, amire az élete adott pillanatában szüksége van. Erősít, oltalmaz, vigasztal. Éljen belőle, vele.

Péntek (július 5.) *Uram, te megvizsgálás és ismeresz engem. Tudod, ha leülök vagy ha felállok, messziről is észreveszed szándékomat.* Zsolt 139,1–2 (ApCsel 17,28a; Jn 6,37–40[41–46]; Jak 2,14–26) Ismerni lehet felületesen, és lehet alaposan. Lehet jól, és lehet rosszul. Lehet felismerni és félreismerni. Az ismeret táplálkozik szavakból, cselekedetekből és szívből. Istennél jobban senki nem ismer minket. Olyan kapcsolat ez, amelyet Isten teremtésbeli rendje határozott meg, de annak elfogadása, a belőle való élet lehetősége a mi döntésünk. Isten ismer minket úgy, ahogy vagyunk. Ezért vagy éppen ennek ellenére hív most minket arra a teljességre, amely maga az élet, lüktető vonzás és a mindenkori egység: közösség itt a földön és a mennyben.

Szombat (július 6.) *Népem pedig jóllakik javaimmal – így szól az Úr.* Jer 31,14 (Mt 10,8; Jón 2,1–11; Jak 3,1–12) Jóllakottan, megelégitetten éljük életünket? „Valóban nagy nyereség a kegyesség megelégedéssel.” (1Tim 6,6) A hívő ember megelégedettsége azonban nem automatikus, tenni kell érte. Igénkben ma ígéretet kapunk, amely reményt ad arra, hogy próbák között is boldogok lehessünk. Boldogság-e, ha csak önmagunk felé fordulunk? Jézus adakozásra, a tőle kapottak továbbadására szólítja fel és küldi el tanítványait – és minket is. Elmondani, adni, élni. Hogyan, Uram? A küldő itt van velünk, ő maga is teszi azt, amit ránk bízott, velünk és általunk. Ingyen kell adnunk. Mi is úgy kaptuk. Kegyelemből.

■ Kis JÁNOS

EVANGÉLIKUS
Élet  FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!
megrendelheti online is: evangelikuselet.hu/elofizetes

Július hónap igéje

Hány félreértést, veszekedést lehetne elkerülni, ha úgy lenne, ahogyan havi igénkben Jakab apostol ajánlja! Ha valóban gyorsak lennénk a hallásra és késedelmesek a szólásra és a haragra! Csakhogy ez pontosan fordítva van. Karl Barth, a 20. század nagy hatású teológusa azt írja az *Ember és embertárs* című könyvében, hogy legtöbb szavunk üres és barbár, mert anélkül beszélünk, hogy megszólítanánk a másik embert, és igazából érdekelne minket. Így hát csak elbeszélünk egymás mellett, és remény sincs arra, hogy szót értsünk egymással. Úgy vagyunk, mint a két nagyothalló, amikor találkoznak a vízparton. Megszólal az egyik:

– Jó napot, sógor!

A másik ráfelel:

– Csónakot fódozok.

– Hát az öreg mit csinál?

És a válasz:

– Kilyukadt a feneked.

Néha idézgetjük ezt a párbeszédet, ha félrehallunk valamit, és rosszul reagálunk. Persze nem is párbeszéd ez, hiszen mindegyik csak a maga oda nem illő válaszát mondja.

Gyors a hallásra. Meghalljuk-e egymást, a másik embert? Mindenki önmagát zúdítja a másikra. Önmagunkkal, a magunk bajával, ritkábban örömeivel, a magunk véleményével, igazságával vagyunk tele. Nem tudjuk meghallani egymást, nem is érdekel a másik véleménye, nem fontos, hogy mit mond, csak magunk vagyunk fontosak. Hiszen ami velem történt, az mindennél lényegesebb, én mindent jobban tudok. Az orvosi váróban mindenki a maga betegségét akarja elmondani, és egymás szavába vágva röpködnek a szavak: „Az semmi, azt hallgassa meg, mi az én betegségem!”

Bevallom, nem tudok mit kezdeni azokkal, akik nem nyitottak a hallásra. Akik csak mondják, mondják a magukét, szinte levegőt sem vesznek, lehengerelnek, és egyáltalán nem azért beszélnek, mert meg akarnák hallgatni a másik véleményét. Ők csak el akarják mondani a magukét. Anélkül azonban, hogy készségesen meghalljuk a másik embert, hogy érdekelne is a mondanivalója, esély sincs a párbeszédre.

Késedelmes a szólásra – ez a másik tanács, amelyet Jakab apostol ajánl. Mindannyiunkkal megtörtént már, hogy megfordult a helyzet. A hallásra voltunk késedelmesek és a szólásra gyorsak. Azután lehet, hogy megbántuk a hirtelen, meggondolatlanul kimondottakat, de már késő volt. Már megbántottuk a másikat, már elpletykáltunk valamit, amivel kárt okoztunk, rossz hírért keltettük. Előbb gondolkozz, azután beszélj – szól a népi bölcsesség.

Szókratészről, a görög filozófusról jegyezték fel a történetet, amely szerint egyszer találkozott egy ismerősével, aki azt mondta neki:

– Tudod, hogy mit hallottam nemrég egy barátodról?

– Várj egy percet – felelte Szókratész. – Mielőtt bármit mondanál, szeretném, ha átbocsátanád a hármasszűrőt.

– Hármasszűrőt? – csodálkozott az ismerős. – Mi az a hármasszűrő?

– Ez arra szolgál, hogy megszűrjük azt, amit mondunk – válaszolta Szókratész. – Az első szűrő az igazság. Teljes mértékben megbizonyosodtál arról, hogy amit mondani szeretnél, az igaz?

– Valójában csak hallottam valakitől, és...

– Rendben – mondta Szókratész. – Tehát nem vagy benne biztos, hogy igaz-e, vagy sem. Akkor nézzük meg a második szűrőt, a jóság szűrőjét. Valami jó dolgot szeretnél mondani a barátomról?

– Nem, épp ellenkezőleg...

– Tehát valami rosszat szeretnél mondani róla, de nem vagy benne teljesen biztos, hogy igaz-e. Ennek ellenére még átmehetsz a teszten, mert van még egy harmadik szűrő: a hasznosság szűrője. Hasznos számomra az, amit mondani szeretnél a barátomról?

Tanuljátok meg tehát, szeretett testvéreim: legyen minden ember gyors a hallásra, késedelmes a szólásra, késedelmes a haragra...

(Jak 1,19)

– Nem, nem igazán...

Szókratész ekkor így szólt:

– Ha az, amit mondani szeretnél, se nem biztos, hogy igaz, se nem jó dolog, és még nem is hasznos, akkor miért mondanád el egyáltalán?

Luther Márton a *Kis kátéban* a 8. parancsolat magyarázatánál azt írja beszédünkről: „Istent féljük és szeressük: felebarátunkat hazugságba ne keverjük, el ne áruljuk, ne kisebbsítsük, se rossz hírért ne költjük, hanem inkább mentjük, jót mondjunk róla, és mindent javára magyarázzunk.”

Késedelmes a haragra – ez Jakab apostol harmadik tanácsa kapcsolataink gyógyítására. Annyira egyértelmű, hogy nem is kell bizonygatni. Csak megtartani kellene. Mégis milyen nehéz! Indulatainkat, érzelmeinket uralni – mindennapi tapasztalatból tudjuk – sokszor nem sikerül. Elszabadult indulatok a közlekedésben, családon belüli erőszak, munkahelyi konfliktus, érzelmeletörések, bántó szavak – mindez arra emlékeztet minket, mennyi feszültséget, haragot hordozunk magunkban. Lehet, hogy mindez velejárója emberi életünknek. Úgy érzem, ezt Jakab sem vitatja. Hiszen nem azt írja, hogy egyáltalán ne haragudjatok. De figyelmeztet: légy késedelmes a haragra. Ahogyan Pál is azt írja: „*Ám haragudjatok, de ne vétkeztek: a nap le ne menjen a ti haragotokon...*” (Ef 4,26; Károli-fordítás)

Együttélésünk, társas kapcsolataink, kommunikációnk gyógyítását célozza havi igénkkel Jakab apostol: az egymásra figyelő hallás, a meggondolt és megfontolt beszéd és a kézben tartott indulatok – ez az út a békeség felé.

■ BALICZA IVÁN

Isten kiárasztott Lelkével

Missziói nap a Fasorban

Pünkösdhétfőn, június 10-én tartották meg a Pesti Egyházmegye missziói napját a Budapest-Fasori Evangélikus Egyházközség templomának és gimnáziumának udvarán. A színes, minden korosztálynak programokat kínáló egész napos rendezvényen számos gyülekezet mutatta meg egyedi, egyházunkat gazdagító arcát.

A nap résztvevőit a Pesti Egyházmegye esperese, ifj. Cselovszky Ferenc és Haba Gábor, az egyházmegye missziói felelőse köszöntötte.

Az ünnepi istentiszteleten Magyar-kuti Gyuláné Tóth Katalin hirdette Isten igéjét pünkösd másnapjának ünnepi igéje, Ézs 44,1-5 ígeversei alapján. A vendéglátó Budapest-Fasori Evangélikus Egyházközség másodlelkésze Kosztolányi Dezsőnek a Magyar Írók Egyesülete

közgyűlésén elmondott beszédét idézte meg. Kosztolányi – miközben író társait alázatra, a fej lehajtására inti, és a szív fölemelésére szólítja – elbeszéli, hogyan tette próbára bajtársait Széchenyi István a forradalom kitörése előtt három nappal. A legnagyobb magyarként emlegetett gróf ezen a napon – tréfából – hosszas monológot mondva taglalta előkelő vendégeinek, miért nem érdemes a magyarságért tovább küzdeni, végül kijelentette,

ő „letészi a lantot”. Minekutána legendásan hazafias társai – Wesselényi Miklós, Perényi Zsigmond és a többiek – indulatos kirohanásokkal és mély felháborodással reagáltak szavaira, Széchenyi felfedte az igazságot: hogy tudniillik beszédével csupán meg akart bizonyosodni arról, érdemes-e tovább harcolni. Ennyi nemes hazafit látva és szavait hallva – jelentette ki – most már képes újult erővel tovább dolgozni.

Az ígéhirdető párhuzamot vont Istennek Izrael népéhez – Ézsaiás tolmácsolásában – szóló bátorító szavai és Széchenyi beszéde között, rámutatva, hogy ha az első pünkösdű háromezer megtérőt felülmúlni nem tudja is az egyház, ma is küzdenie kell és küzdenie érdemes. Ehhez pedig Isten kiárasztott lelke van segítségére, mely „vizet áraszt a szomjas földre, patakokat a szárazra”, és megáldja az utódokat. Az ígehelyről legtömörebb, legdrámaibb mondatként és útravalóként azt emelte ki a lelkész: „Az Úr vagyok.” Úrvacsoravételkor jelképesen mindenki a tenyerébe véshte ezt a mondatot.

Mindeközben a gimnázium udvara megtelt gyülekezeti standokkal. A zuglóiak játszószőnyegre várták a legkisebbeket, a pestújhelyiek elkészítették saját



templomuk legómakettjét – lególelkésszel és legóoltárral –, mások a lelki mellett fizikai szomjoltót és éhségűzöt is kínáltak; a cinkotai asszonyok diós kosárkája és csörögéfánkja például felejthetetlen élményt kínált a kánikulában megfáradtakkak.

A színpadon zajló programok házi-asszonya Szeli Noémi, a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodája Gyülekezeti és Missziói Osztályának programkoordinátora volt. A gyülekezetek bemutatkozása öt tematika, öt munkaterület köré épült, ezek pedig a misszió, a gyermek- és ifjúsági munka, az ígéhirdetés, a diakónia és a gyülekezettörténet voltak. Kispesztől Újpestig, Józsefvároستól Rákoskeresztúrig bepillantást kaphatott a közönség az evangélikus közösségek életébe.

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem tavaly szeptemberben indult, sokak által régóta várt másoddiplomás, esti tagozatos képzésének hallgatói oldalát ismerhettem meg a közönség egy pódiumbeszélgetésben (*középső képünkön*). Moderátora a szintén a képzésben tanuló Haba Gábor volt, a – zömében még a görög nyelvi szigorlat előtt álló – résztvevői pedig igen változatos területekről érkeztek: a kriminológiát kutató Sárk Eszter, a friss Széchenyi-díjas hálózatkutató Csermely Péter és a közgazdász Hadady Farkas Balázs meséltek a teológiára vezető útjukról és lehetséges további állomásairól.

A száztíz éve született, idén posztumusz Magyar Örökség díjban részesült Sztéhlo Gáborról is megemlékeztek a missziói napon. A Deák Téri Evangélikus Gimnázium színjátszói Korompayné Se-



bestyén Nóra magyartanár koordinálásával többek között az egykori Sztéhlogyerek, Orbán (Szauer) Ottó verseinek felhasználásával adták elő műsorukat. Kiss Virág, a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium diákja pedig Radnóti Miklós *Sem emlék, sem varázslat* című versét szavalta el. A *Valahol Európában* című musical egy részletét keltették életre a színpadon a Sztéhlo Gábor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium tanulói Velkey Zsuzsanna tanárnő közreműködésével. (Sokan úgy tartják, hogy az árva gyerekeknek otthont adó különc karmester figuráját Sztéhlo Gábor ihlette.)

Délután a templomban Zászkaliczky Péter nyugalmazott lelkész megrázó előadását hallgathatták meg az egybegyűltek *Amikor keresztyének üldöztek – vagy mentettek – keresztyéneket* címmel. Az

előadó elsősorban arról szólt, mi lehet a háttere annak, ha valaki (az előadásban többek között Szálasi Ferenc alakja idéződött meg) magát keresztyének nevezve és hirdetve tömegmészárlásokban vesz részt, vagy azokat bármi módon támogatja, és hogyan férhet össze egymással gyilkosság és istenfélelem.

A záróáldás előtt az Indigó Projekt tartotta meg élénkítő koncertjét. Ráadás-ként pedig a fasori ifisek által használt Luther-katakombában tekinthette meg a közönség a Románé Bolba Márta józsefvárosi lelkész egyházi és civil munkájáról készült, *A Mandák-ház lelkésze* című dokumentumfilmet.

■ KINYIK ANITA

A fasori missziói napról készült felvételek megtekinthetők egyházunk központi portálján (Evangélikus.hu)



FOTÓK: HORVÁTH ZOLTÁN



Orgonát avattak Sárszentlőrincen



FOTÓ: BOGDÁN ISTVÁN

Hálaadó istentisztelet és ünnepi koncert keretében vette használatba felújított orgonáját június 10-én a sárszentlőrinci evangélikus gyülekezet. A pécsi Angster cég által 1945-ben épített kétmanuális, tizenhat regiszteres hangszer páriját ritkítja a dunántúli evangélikus templomokban szolgáló orgonák között, de már régóta felújításra szorult.

A Magyarországi Evangélikus Egyház Egyházzenei Bizottságának másfél millió forintos támogatása és a hívek által adományozott ugyanekkora összeg tette lehetővé, hogy Varga László orgonaépítő és csapata teljes körű felújítást végezzen, és a hangszer motorját is kicserélje. A gyülekezet célja az volt, hogy alkalmassá tegyék az orgonát zenei rendezvények, koncertek tartására, a szűkebb és tágabb környezet lelki és szellemi épülését szolgálva.

Pünkösd hétfőjén megtelt a sárszentlőrinci templom. Jöttek helybeliek, elszármazottak, evangélikusok a Tolna-Baranyai Egyházmegye minden sarkából, barátok és ismerősök a környékbeli falvakból, hogy részesei legyenek az ünnepnek.

Az újraavató szertartást Aradi András esperes végezte a gyülekezet lelkészével, Karl Jánosné Csepregi Erzsébettel együtt. Ighirdetésében az esperes arról beszélt, milyen fontos szerepet játszottak

az énekek és a hangszerek Isten népének történetében az ószövetségi időktől kezdve máig – s reménységünk szerint az örökkévalóságig. Hangsúlyozta azt is, hogy a mi életünk is egy nagy zenemű, egy csodálatos szimfónia kis hangja kell, hogy legyen.

A felújított hangszeren az első koncertet Alföldy-Boruss Csilla orgonaművész adta. A lélekemelő előadásban Vincent Lübecktől és Johann Sebastian Bachtól barokk, valamint Théodore Dubois-tól és Felix Mendelssohn-Bartholdytól romantikus művek hangzottak fel. A változatos műsorral a művésznő azt is illusztrálta, hogy milyen sokféle zenei hatás átadására lett alkalmas az orgona.

A hálaadó istentisztelet és ünnepi koncert szeretetvendégséggel folytatódott, amelyen a jelenlévők a helybeliek által készített finom falatok mellett élhették meg a találkozást, az együttlét örömét.

■ CSEPREGI MÁRTA

Bach-fesztivált hívott életre a budavári barokk orgona

Motetták, korálok és kantáták is megszólaltak június 10–20. között az ötödik budavári Bach-fesztiválon. A koncerteket a páros napokon tartották a budavári evangélikus templomban, a Budavári Önkormányzat támogatásával.

„Célunk, hogy a magaskultúra-fogyasztás, illetve az egyházzene mindenki számára elérhető legyen” – fogalmazott az ingyenes koncertek kapcsán Bán István. A fesztivál művészeti vezetője – orgonaművész, a Budavári Evangélikus Egyházközség kántora – az M1 aktuális csatorna egyik adásában felidézte, hogy a fesztivált a budavári templom számára 2017-ben épített orgona kapcsán hívták életre.

A reformáció indulásának ötszázadik évfordulója alkalmából elkészített nyolctonnás hangszer Magyarország legnagyobb barokk orgonája, amelynek koncepciója – Johann Sebastian Bach feljegyzéseit alapul véve – Bán Istvántól származik. A hangszert a Pécsi Orgona-építő Manufaktúra építette meg, Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke szentelte fel, és Bán István szólaltatta meg először. Az unikális orgona háromszáz éves hangzása az egész térségben egyedülálló.

A június 18-i kantátás koncerten elhangzott Bach-kantátákat a bécsi barokk zenekar, a Musica Vivax Wien közreműködésével adták elő, de a művészeti vezető fontosnak nevezte, hogy a fesztivál kisebb szólókoncertjeire fiatal orgonaművészeket hívtak el. Június 14-én pénteken Szászvárosi Sándor játszott barokk cselőn, két nappal később, 16-án vasárnap Kertész Ágnes barokk hegedűn adott elő Bach-műveket; a két koncerten Lévai Kamilla és Radnai Tamás volt a két közreműködő fiatal orgonaművész. Június 18-án, az orgona második születésnapján volt az említett kantátakoncert, a záró, 20-i esten pedig Nagy Réka (viola da gamba) és Szokos Augustin (orgona, csembaló) szóntákat játszott a zeneszerzőtől.

■ Forrás: MTI

Maglódiak pünkösdsje

„...lelkem köztetek marad!”

A Pest megyei városban pünkösöd az esztendő legszebb ünnepe. A gyülekezetben máig él az evangélikus szlovákok pünkösdi hagyománya, a napjainkra a legtöbb helyen már abbamaradt zöldágazás. Régen ilyenkor nemcsak a lakóépületeket, hanem a templomokat is feldíszítették zöld ágakkal. A maglódiak pünkösdi templomdíszítő szokását tavaly felvették a szellemi kulturális örökség magyar nemzeti jegyzékére.

Pünkösöd szombatján az evangélikus gyülekezetből apák és fiúk indultak a maglódi határba nyárfaágakért. A levágott ágakat Kérges László felügyelő vezetésével rögzítették a templom padjaihoz. Kora délután az asszonyok Szever Jánosné és Pavlovics Lászlóné irányításával kötötték fel anyáiktól örökölt, féltve őrzött kendőiket, színes szalagjaikat a topolyafák hajtásaira.

Az ünnepen a helyiek és vendégeik java része népviseletben érkezett az istentiszteletre. A szlovák nyelvű liturgiában Gulácsiné Fabulya Hilda, az Országos Szlovák Lelkészi Szolgálat vezetője szolgált, akit elkísért gyülekezetének, a budapesti Szlovák Ajkú Evangélikus Egyházközösségnek több tagja is. A Pilisszentkeresztért Kulturális Egyesület és a nézsai Őszirozás kórus karéval dicsőítette Istent. Rajtuk kívül Ecserről, Dabas-Sáriból, Kerepesről, Kistarcsáról, Nagytarcsáról, Pilisről és Rákoskeresztúrról érkeztek vendégek erre a napra Maglódra.

Németh Mihály lelkész az igehirdetésében arra emlékeztette a gyülekezetet, hogy Isten nemcsak kövekből akar temp-

lomot építeni, mint Haggeus próféta idejében Jeruzsálemben vagy az 1700-as években Maglódon, hanem élő kövekből, igéjének hallgatóiból, a Szentlélek által. Ami félbemaradt életünkben, az folytatódhat. Ehhez Isten segítséget ad, amikor így biztat: „...ígéretet tettem nektek [...], és lelkem köztetek marad! Ne féljete!” (Hag 2,5)

Az istentisztelet után a művelődési házban kezdetét vette a huszonegyedik maglódi szlovák (tót) nap keretében a pünkösdi bál.

Az ünnep hétfőjén pünkösdi parókia-pikniket tartottak a gyülekezetben. A hit-tanos családok voltak együtt közösségben. A hitoktatók által vezetett tanévzáró alkalmon bibliai foglalkozás, bábozás, sok játék várta a résztvevőket. A piknikezők az istentisztelet végére a templomba mentek közös imádkozásra, éneklésre és áldásra. Ezt követően pedig jóízűen elfogyasztották a bográcsban főzött pincepörköltet.

Ezzel még mindig nem ért véget az ünnepelés. A pünkösdi templomdíszítő szokással a maglódiak először mutatkozhattak be a szentendrei Szabadtéri Néprajzi



Múzeumban, a hagyományt szintén ápoló szomszédos mendei gyülekezettel együtt. A Roszicska Hagymányörző Egyesület, a Maglódi Nők Klubja és a nyugdíjasklub tagjai maglódi népviseletben, maglódi táncokat járva, kuglófot és *kapusznyikát* [káposztás lepény – a szerk.] kínálva, prospektust osztogatva ismertették meg a skanzen látogatóival a szép hagyományt. A Szabadtéri Néprajzi Múzeum színpadán a Lévai Attila vezette Kacamajka néptánc-együttes – fúvós- és vonózenekari kísérettel, Túri György és Mózesné Kulánda Nikolett koreográfijával – a maglódi zöldágazást mutatta be fergeteges műsorában.

Az ünnep áhitattal zárult a szentendrei skanzen – idén a mendeiek által feldíszített – Szent Anna-kápolnájában. Lukács Máté András hatodéves teológushallgató, aki a maglódi gyülekezetben tölti a gyakorlati évét, az ézsaiási próféciaát idézte: „Egyik ezt mondja majd: *Én az Úré vagyok!*” (Ézs 44,5) „Kié vagyunk? – tette fel a kérdést a lelkészjelölt. – Ahogyan egy gyermek válaszol: apáé és anyáé, úgy Isten gyermekeként mi is válaszolhatjuk: mennyei Atyánké vagyunk. Ő pedig megjelöl minket Szentlélekével: az övéi vagyunk, hozzá tartozunk, szeret minket.”

Maglódon a pünkösdi forgatagban áldás volt megtapasztalni Isten közösséget megújító, megtartó szeretetét, azt, hogy övéi vagyunk, és hogy Szentlelke valóban köztünk marad.

■ N. M.



Sugározni Isten szeretetét

Ismét szabadtérre tágult a budaváriak pünkösdi találkozója

A pünkösdi találkozás – „leánykori nevén” budavári evangélikus fesztivál – minden évben a munkaévet záró hálaadás napja a budavári evangélikus gyülekezetben. A tanévzáró istentisztelet igehirdetője idén Fabiny Tamás volt. Bár tanévet zárunk, de Isten mindig nyitni akar! Elsősorban a szívünk ajtaját akarja Szentlelke által kitárni – mondta az elnök-püspök.

Ezzel a lelki eledellel indultak a jelenlévők a közös ebédre, amelyet – a gyülekezet asszonyainak segédletével – Illisz László presbiter készített el százhusz főre.

A jóízű és jó hangulatú közös ebéd után kezdődött az egész délutánt felölelő színes program. A Táncsics Mihály utcán

ifjúság vezetésével érdekes játék kezdődött a gyermekek számára, az utcai asztaloknál pedig kézműves-foglalkozásokat vezettek hitoktatók és pedagógusok.

A kiemelt vendégek közé tartozott idén Szulák Andrea művésznő, aki a budavári templomhoz kötődve vállalta a kon-

A templomban a budavári Schütz kórus bemutató koncertje várta az érdeklődőket. A Hacknauer Bettina által vezetett megújult kórus ez évi munkájának gyümölcseivel kedveskedett a hallgatóságnak. Nagy sikert arattak a csodásan hangzó kórusművekkel.

Az egyik gyülekezeti teremben a húszéves nyári tábor képeiből indult múltidéző vetítés, míg a templomban fotókiállítás volt megtekinthető. A családok megállhattak a *Jézus és a gyerekek* elnevezésű fotófalnál, amelyet Samu Piroska hitoktató készített sokak öröme.

A gyermekek a színpadon a *Zenebona-szana-szét* című interaktív műsor hallgatói és résztvevői lehettek. A Palinta Társulat tagjai most is színvonalas szórakoztatást nyújtottak az érdeklődőknek.

A templom is tartogatott még igazi meglepetést. A Budavári gospelkórus – Szuhai Mónika vezetésével – *Remény és áldás* címmel állította össze az évet összefoglaló koncertjének anyagát. Az afrikai dalok egyvelege után lendületes és mély üzenetet hordozó gospelek csendültek fel, tapsra, éneklésre bátorítva a szép számú hallgatóságot.

A fergetes hangulatú koncert lelki felkészülést is jelentett az utána következő, szabadtéren elhangzó evangélikus találkozásnak. A meghívott igehirdető Deák László kispesti lelkész volt. Prédikációjában felelevenítette, hogy amikor a csernobili atomerőmű-baleset megtörtént, sok-sok ember ámulva nézte a felrobbant erőmű fényét, nem is sejtve, hogy közben a halál pora lepi be őket. „Legyünk olyanokká, akiket az Isten lelke lep be, és így váljunk Isten jóságának sugárzóivá” – mondta. Az igehirdetés énekeit a Stowasser Budapest tárogatóegyüttes két tagja, Delényi Éva és Molnár Péter kísérte, akik – a találkozó záróakkordjaként – a reformáció emlékkütnél is közreműködtek.

Isten pünkösödöt ünneplő népe részeseült az áldásban, hogy pünkösöd ne csak emlékezés legyen, hanem hogy átélhesük mi is: találkozhatunk az értünk, bennünk és közöttünk munkálkodó Lélekkel. És a Lélek által Istennel és egymással is.

■ BENCE IMRE



FOTÓ: BALICZA MÁRTON

felállított szabadtéri színpadon először a hittanos gyermekek köszöntötték énekel és virággal a hitoktatókat. Az iskolában tanító kilenc munkatárs mellett még tizenöt nevet soroltak fel. Ekkor adta át az egyházközség alapítványának elnöke a vári teológushallgatóknak a Csonka Tibor Alap kamatait és a Várad Alap kamatait azoknak a gyermekeknek és fiataloknak, akik aktívan részt vállaltak a gyülekezet építésében. (Az ünnepségen jelen tudott lenni az alap egyik kezdeményezője, Fasangné Várady Zsuzsanna is.)

A köszöntés után a gyülekezeti teremben megnyílt a kávéház, ahol a finom sütemények mellett Neuberger István festő biblikus tárgyú képeit is megtekinthették az érdeklődők, mi több, beszélgethettek is a művésszel. A várbárányban egyetemista

certet zongorista kísérelőjével, Elek Norberttel, aki pedig a hitoktatás révén épült be családjával a gyülekezet közösségébe. A színvonalas, igazi slágereket megszólaltató műsor sok Várban sétálót és turistát megállított a színpadnál, így lett e műsor igazán missziói alkalommá.

A szabadtéri színpad vendége volt még a Luther Kiadó munkatársa, Boda Zsuzsa, aki a budavári egyházközség két lelkészének, Balicza Ivánnak és Fabiny Tamásnak a könyveit – *Isten mémjei*, illetve *Testvéreim és a nyáj 2* – mutatta be, megszólaltatva a szerzőket is. Ugyancsak a színpadon mutatkozott be a Pécsinger Szőlőbirtok (Győrújbarát – Pannonhalmi borvidék) képviselőjében Pécsinger János. A találkozó alatt meg is lehetett kóstolni a birtok díjnyertes borait.

Programkavalkáddal indult a Kirchentag

Sokszíni programkavalkáddal kezdődött a 37. német protestáns egyházi napok, közismert nevén a Kirchentag. A június 19–23. között zajlott németországi rendezvénysorozatnak ezúttal Dortmund városa adott otthont. Lapzártánk előtt a nyitónapról kaphattunk csak tudósítást, magazinunk következő számában azonban igyekszünk átfogó összefoglalót közölni térségünk legnagyobb – kétévenként megrendezett – lutheránus fesztiváljáról.

Szerda délután 17 órakor indult a zenei ráhangolódás, amelyet a három belvárosi helyszínen tartott nyitó istentisztelet követett. A központi megnyitón dr. h. c. Annette Kurschus, a vendéglátó Vesztfáliai Protestáns Egyház püspöke hirdetett igét, a másik, úgynevezett „könnyen érthető nyelven” tartott istentiszteleten az egyházunkkal is jó kapcsolatot ápoló erdélyi szász evangélikus lelkész, dr. Elfriede Dörr volt az igehirdető, a családost istentiszteletet pedig Henriette Crüwell offenbachi lelkész tartotta egyik diákja segítségével.

A Magyarországi Evangélikus Egyház képviselői az első két istentiszteleten vettek részt. Dr. Fabiny Tamás elnök-püspök a Vesztfáliai Protestáns Egyház meghívására vendégeskedett Dortmundban, az országos iroda pedig nyolcfős delegációval képviseltette magát, az ökumenikus és külügyi osztály, a gyülekezeti és missziói osztály, valamint a Luther Kiadó kiküldötteinek részvételével.

„Micsoda bizalom” – így szól az idei német egyházi napok mottója, és a nyitó istentisztelet is erre a 2Kir 18,19 alap-

ján választott igéi mottóra épült. A bibliai Ezékiás királynak üzenetet küldött Assíria nagy hatalmú királya, hogy hódoljon be neki. Ezékiás azonban nem adja fel, el-



lenáll, és Istenhez imádkozik segítségért, amely nem is marad el. Bizott Istenben. Mert mi is történik, amikor bizakodunk? – kérdezte az erdélyi szász igehirdető. Már nem érezzük egyedül magunkat. Ezékiás

király is bár félt, mégsem tért ki a veszély elől, nem adta fel. Mert a félelem ellentéte nem a bátorság – hanem a bizalom.

Közvetlenül az istentisztelet után kezdődött a találkozások estéje, amelyre nagyon sok gyülekezet, egyházi és egyházközei szervezet készült bemutatkozó vagy ételt-italt kínáló standokkal.

Ugyanebben az időszakban a külföldi vendégek számára közel egyórás „köszöntőprogramot” szervezett a Kirchentag

nemzetközi bizottsága, amelynek e sorok írója is tagja. (A bizottság tagjainak elsősorban a résztvevők hívogatásában van szerepe, de a Kirchentag programjának alakításában is igyekeznek részt venni.)

Az üdvözlőprogram során Dortmund főpolgármester asszonya, Birgit Jörder köszöntötte az egybegyűlteket, kiemelve, hogy mintegy négyezer külföldi vesz részt az egyházi napokon, ezzel is emelve hírnevét ennek az elsősorban német egyházi eseménynek.

A köszöntő után a bizottság egyik elnökének, Sören Lenznek a vezetésével bizalomjátékot mutattak be a színpadon: az egyik résztvevő csukott szemmel dőlt rá hat férfi és nő összekulcsolt kezeire... Ez a mozzanat is a bizalomról szólt tehát. A bizalomról, amely – mint arról már az idei Kirchentag első napján is hangsúllyal szó esett – Istenhez és egymáshoz való viszonyunkban egyaránt meghatározó jelentőséggel bír.

■ CSELOVSKYNÉ DR. TARR KLÁRA



FOTÓK: KIRCHENTAG.DE

Színes programok – hálatelt szívek



A hetedik Gusztáv Adolf vasi hálaadó napot június 2-án Szombathelyen tartották. E napsütötte vasárnapon közel ezren gyűltek össze a Vasi Skanzenben, képviselve az egyházmege minden gyülekezetét.

Az ünnepi istentiszteleten Rostáné Piri Magda, a Vasi Egyházmege esperese szolgált igehirdetéssel, amelyben az isteni gondviselésről beszélt. Ezzel párhuzamosan a legkisebkek a múzeumfalu pajtájában családi istentiszteleten vehettek részt, itt Simon Réka, a büki gyülekezet lelkésze hirdette Isten ígését.

Az istentiszteletek után közös ebédre invitálták az egybegyűlteket, majd megkezdődtek a délutáni programok. A gyülekezetek a múzeumfalu területén álló házak udvarán kaptak teret a bemutatkozásra.



A SZERZŐ FELVÉTELEI

A büki és a répcelaki gyülekezet portáján kommunikációval kapcsolatos gyermekfoglalkozást tartottak, valamint zenével, tánccal fogadták a vendégeket. A répcelaki Vekker együttes muzsikált, és az Ümmögő néptáncgyűttes lépett fel.

A szentgotthárdi portán élményszínházzal, míg a sárváriak a Kortárs keresztény kórus hangversenyével várták az érdeklődőket. A nádasdi gyülekezet különféle jelmezeket, ruhaviseleteket hozott magával, és profi fotós örökítette meg a vállalkozó kedvű ruhapróbálókat. A kőszegi gyülekezet portáján kvízzjátékban, valamint a Luther-rózsára épülő keresőjátékban vehettek részt a vendégek. A dél-kemenesaljai gyülekezetek – Alsóság, Boba, Kissomlyó és Gércse – képviselői interaktív szabadulósobát alakítottak ki, ahol különféle rejtvények, feladványok segítségével lehetett megfejteni azt a jelszót, amellyel az „örök” szabad utat adtak a játékosoknak. Ugyanezen a helyszínen bemutatkozott a vasúti diakónia, a Lakos Ádám Evangélikus Szeretetszolgálat munkatársai pedig egészségügyi méréseket végeztek, és óriás-társasjátékra invitálták a gyerekeket.

A házigazda szombathelyi gyülekezet ezen a napon tartotta a Y's Men Klub Savaria évzáró rendezvényét, amelyen a leköszönő elnök, Fritz Olivér a következő évre Takács Lászlónak adta át a tisztséget, és Gömbös Katalin, Simon Gábor, Simon Boglárka és Menczinger Tamás személyében új tagokat is avattak. Az erre járók egyúttal megismerkedhettek a klub munkájával, valamint a Szombathelyi Evangélikus Egyházközség Szeretetszolgálatáért Alapítvány és a Nőegylet tevékenységével is. A kicsikre is gondoltak a szervezők: a gyerekek – Gömbös Katalin és Petró Judit vezetésével – nemeztárgyat és karkötőt készíthettek. A rendezvényen bemutatkoztak még a helyi cserkészek, a kis huszárok és a Johannita Segítő Szolgálat önkéntesei is.

Mindeközben a nagysátorban felállított színpadon művészeti produkciókkal kedveskedtek az érdeklődőknek. Elsőként a körmendi Béri Balogh Ádám néptáncgyűttes mutatkozott be, majd a Ten Sing Savariae koncertje következett. Közben színpadra léptek a kis huszárok, akik huszárnótákkal, néptáncsal szórakoztatták a közönséget, sőt még egy rapprodukció is színesítette a hetedik Gusztáv Adolf vasi hálaadó nap programját. (Interjúnk Rostáné Piri Magdával a 40. oldalon.)

■ ÁDÁM ESZTER

Egy ház nem rogyhat össze!

Alapkőletétel Bócsán

„Ti azonban szent nemzet vagytok!” – kezdte az ünnepi istentiszteletet Péter apostoltól kölcsönzött szavakkal Lupták György esperes-lelkész a bócsai evangélikus gyülekezet június 16-i ünnepén. A település életében történelminek számító eseményre került sor ezen a vasárnapon: a falu evangélikus templomának alapkövetételére.



A SZERZŐ FELVÉTELE

Az imaházban elmondott prédikációjában az esperes régi emlékeit idézte: amikor gyerekkorában, az ötvenes években a Pest megyei Nyáregyházán megroggyant a lelkészlakás, és az ott élők hirtelen megtapasztalhatták, milyen érzés is az, amikor nem biztosak az alapok. Rájuk gyors kiköltözés, az épületre szerkezeti nagyjavítás várt. Ma már talajvizsgálat és alapos tervezés előz meg minden építkezést – legyen az ház, sportcsarnok vagy templom. Bócsán most templom épül. De a biztos alap egy gyülekezet életében belülről is támaszt kell, hogy adjon! Egy templom ugyanis az Úr nagy tetteit kell, hogy hirdesse! Leginkább azzal, hogy tartalommal, étellel és hittel telik meg.

Az igehirdetés után László Lajos, a Bócsa-Tázlári Evangélikus Egyházközség lelkésze a projekt részleteit ismertette. A jelenlegi, ötvenegy négyzetméteres imaház gyakran túl kicsinek bizonyul, s a modern gyülekezeti élethez nem mindenben nyújt megfelelő színteret. Sokszor szerveznek továbbá olyan rendezvényeket, amelyek a község szélesebb köréből is vonzanak látogatókat. Ilyen például a citerazenés adventi gyertyagyújtás vagy nyáron a gyerekek helyi „táboroztatása”...

A Soltvadkerttől 1949-ben önálló-sodott kis gyülekezetnek 2013 óta van

ismét saját, helyben lakó lelképásztora. A presbitérium 2017-ben készíttette el a terveket ahhoz a templomhoz, amely a már meglévő épületrészekkel együtt alkotna új egységet. Tavaly megtörténtek az engedélyeztetések, megvásárolták a szükséges építőanyagokat, és idén elkezdődhetett az építkezés. A teljes költségvetés mintegy negyvenmillió forint, amelyből azonban hétmillió még hiányzik.

Vajon mitől lesz meg a hiányzó önerő? A családok összefogásával megvalósuló építkezéshez a falu összefogása is szükséges. Más szóval: meg kell mutatniuk, hogy Bócsa egészének fontos ez a kis közösség. A helyi rendezvényeken már évek óta megjelennek az evangélikusok. A novemberi böllérfesztiválon mint „Evangélikus Hurkagvár”, a báli szezonban saját táncos programmal... És idestova egy esztendeje már téglajegyeket is árulnak, amelyek megvásárlásával bárki hozzájárulhat a templom építéséhez.

A június 16-i alapkövetétel szeretetvendégséggel és beszélgetéssel ért véget a néhány éve elkészült, fedett udvari csűrben. Jövőre már állnia kell az új épületnek, amelyhez már majd minden adott – legfőképpen az élő gyülekezet.

■ KÁPOSZTA LAJOS



FOTÓ: SZAKÁCS BÉLA ZSOLT



Mosolygó Péter és derűs Pál

Fabiny Tamás püspök
Északi Evangélikus Egyházkerület

A magyar paraszti hagyományban Péter-Pál napján kezdődik az aratás. Régen ekkor vágták először a rozstot és a búzát. Ha ez utóbbi még nem érett meg a betakarításra, akkor a gazdák egy-két kaszasuhintást végeztek, hogy legalább jelképesen kezdetét vegye az aratás. Ennyire tiszteletben tartották Péter-Pált.

Az aratás első napja mindig is ünnepélyes volt: a férfiak „Jézus, segíts!” fohással indultak a határba, és megemelték a kalapjukat. A föld szélén aztán letérdeltek, keresztet vetettek. Ma is különös tisztelettel gondolunk a gazdákra, tudván azt is, hogy mennyi próbatételnek, időjárási viszonytagnak voltak kitéve. Kísérje áldás a munkájukat.

Jézus agrárkörnyezetben élt. Az evangéliumokban gyakran beszél úgy Isten országának formálódásáról, hogy a munka világából vett képeket használ, a magvetéstől az aratásig. Egy alkalommal ezt mondja: „...kérjétek tehát az aratás Urát, hogy küldjön munkásokat az aratásába.” (Mt 9,38) Ennek nyomán énekeljük is: „Urunk, a roppant, ért vetésre nézz: / A munka sok, a munkás oly kevés!” (EÉ 467,1)

Az ókori Palesztinában rövid volt az aratási idő, ezért hirtelen szükség lehetett sok szezonmunkásra. Ez köszön vissza abban a Mt 20,1–16-ban megőrzött példázatban, amelyben a gazda naponta többször is kimegy a főtérre, hogy munkásokat fogadjon fel. Ha valaki késlekedett, megromlott a termés, vagy seregélyek ették meg. A Jézussal némi szellemi rokonságot mutató Tarfón rabbi ezt mondja egy helyen: „A nap rövid, a munka sok. A munkások restek, a gazda sürget.” Mindez további asszociációkra ad alkalmat, hogy csak „a művészet hosszú, az élet rövid” („ars longa, vita brevis”) szállóigére utaljak, vagy éppen a perlekedő József Attilát idézzem: „Hosszú az Úristen, / rövid a szalonna”.

Az aratás kezdete tehát Péter és Pál apostolok emléknapjára esik. Kedvesen ír kettejükéről Arany János: „Péter és Pál (tudjuk) nyárban / Összeférnek a naptárban, / Könnyű nekik ott szerényen / Megárujni egy gyékényen...” (A fülemile) Nos, nem is olyan biztos, hogy könnyű nekik!

Szép egybeesés, hogy az egyház nagyon régóta ugyanazon a napon tartja Péter és Pál apostolok emlékűnnepét. Tudni kell, hogy ez mindig a szentek feltételezett halálának a napja. A hagyomány szerint egyaránt június 30-án halt mártírhalált Péter, akik keresztre feszítettek, és Pál, akit

lefejeztek. Mindketten a Római Birodalom keresztényüldözésének áldozatai.

Azért is izgalmas ez az egybeesés, mert igencsak eltérő teológiát képviseltek. Bizony még feszültség is volt közöttük. Egyik levelében arról tudósít Pál, hogy meg kellett feddnie Pétert, aki szerinte nem viselkedett egyenesen. Egy másik újszövetségi iratban pedig, amelyet Péternek tulajdonítanak, a szerző ezt írja Pál leveleiről: „Ezekben van néhány nehezen érthető dolog...” (2Pt 3,16)

Kétségtől markáns eltérés mutatkozik a péteri és a páli teológia között, ugyanakkor jó abba belegendolni, hogy mindketten belekerültek a kánonba. Ha nem egy gyékényen árulnak is, ők az Újszövetség színgazdagságát jelenítik meg. Azt is szoktuk mondani, hogy a katolikus teológia inkább a péteri, a protestáns pedig a páli örökséget viszi tovább.

Az ősi ikonoktól kezdve a modern ábrázolásokig gyakran látjuk Pált és Pétert egymás mellett. Olykor homlokuk vagy arcuk is összeér. Fontosnak érzem ezt a szintetizáló szemléletet, integrációra törekvést. Az ökumenikus mozgalomban, de akár csak saját egyházunkon belül is – a szélsőségeket nem ideértve – meg kell, hogy férjenek egymás mellett a különböző teológiai iskolák, kegyességi irányzatok.

A sokféle ábrázolás közül egy egészen különlegeset választottam írásom és teológiai hitvallásom szemléltetéséül. Kelet-Magyarországon sajátos módon megmaradt néhány nagyon szép belső festésű református templom. Számomra talán legkedvesebbek a Szatmár megyei Csaroda freskói. Azokon ugyanis az apostolok többségét mosolyogva ábrázolják. Mosolygó szentek! Kezükben vagy vállukon ott van az attribútumuk, Péternél a kulcs, Pálnál a kard. Felelőssége teljes tudatában méltóságteljes lehetne az egyik, és halálára utalva komor a másik. Ám ők mosolyognak.

Péter-Pál napján kettős reményemnek adok hangot. Egyrészt abban bízom, hogy a világegyházban és saját körünkben is békében tudnak egymás mellett élni a Péterek és a Pálok, közösen tanúskodva az egészséges sokszínűséget megértő Urukrol. Másrészt olyan egyházzal álmodom, amelyet az Apostoli hitvallás szóhasználatát egy jelzővel kibővítve mosolygó szentek közösségének nevezhetünk. Híszem, hogy a sok feszültséggel és görccsel terhes világ is örömmel viszonyulna egy ilyen derűs egyházhoz. ■

Elhivatottan a lelki és a közösségi nevelésért

Károlyfalvi Zsolt a kollégium speciális feladatairól

Sorozatunkban a Magyarországi Evangélikus Egyház intézményeiben szolgálatot végző munkatársakat szólaltatjuk meg indíttatásukról, munkájukról, céljaikról. Károlyfalvi Zsolt teológushallgatóként került a budapesti Rózsák terén működő Evangélikus Középiszkolai Kollégiumba, 2008-ban lett az intézmény igazgatója. Az intézmény sajátosságairól, az evangélikus nevelésről és a közösségi szemléletről is beszélgettünk az idén huszonöt éves kollégium vezetőjével.



FOTÓ: MACVARI MÁRTON

– Hogyan vezetett az útja az evangélikus kollégiumba?

– 2002-ben, még teológushallgatóként főállású nevelőtanári állást vállaltam itt. Édesanyám kollégiumi igazgatóként dolgozott, édesapám általános iskolai igazgató volt. Nagypapám testvére lelkeszként szolgált. Így mind az evangélikus, mind a pedagógiai, azon belül pedig a kollégiumi nevelés gyökereit hoztam magammal. Teológushallgatóként számomra nemcsak racionális lehetőségnek tűnt, hogy itt vállaljak munkát, hanem tudatos döntés volt, hogy ebben a szolgálatban helyezkedjek el. 2008-ban lettem az intézmény igazgatója, majd néhány év kihagyást követően 2016-ban kezdtem újra a munkát.

– Az ország legkülönbözőbb pontjairól érkeznek ide diákok. Százharminc kollégista nevelése van a munkatársakra bízva.

– A pedagógián belül a kollégiumi nevelés speciális oktatást jelent. A Rózsák tere még ezen belül is unikális. Százharminc diákunk harminc különböző iskolába jár. Magyarország összes megyéjéből, sőt a határon túlról is vannak kollégistáink. Így a mi feladataink is elég speciálisak. A közösségépítés nálunk prioritást élvez. Az evangélikus életfelfogás és a nevelési szempontok meghatározók számunkra, ezek alapján fogalmazzuk meg saját nevelési elveinket, házirendünket. Nálunk a pedagógusok, nevelők és a technikai személyzet tagjai nemcsak

szakterületükön professzionális munkatársak, hanem elhivatottak is.

– Hogyan zajlik a kollégiumi élet?

– Arra törekszünk, hogy a nagyon intenzív mindennapokba olyan állandó alkalmakat tudjunk a fiataloknak nyújtani, amelyek egyszerre adnak számukra rendszert, valamint szellemi és lelki töltetet. Szerda esténként evangélikus lelkész tart nálunk áhítatot. Ez fontos esemény kollégistáink életében, ilyenkor Isten ígéje kerül előtérbe. Öröm, hogy ezeken az alkalmon is meg tudjuk élni a közösséget.

– Idén negyedszázados az intézmény. Mit jelent egy kollégiumban az evangélikus nevelés?

– Fontos az a lutheri örökség, hogy a hívő Isten-ember kapcsolata egyértelmű legyen. Nekünk az Isten-ember kapcsolatból fakad a fiatalokhoz fordulásunk, ez határozza meg szolgálatunkat. Valljuk, hogy a kollégium szabályzata és az a fegyelem, amit igyekszünk betartatni, nemcsak szabályelvűséget jelent, hanem kapcsolatunk kifejeződését is. Luther mindig is tekintettel volt az életkori sajátosságokra, szembement azzal a szemlélettel, hogy a gyermek miniatűr felnőtt. Nekünk is az a feladatunk, hogy az adott generációhoz szóljunk, értsük meg a kérdéseiket, és az életkori sajátosságoknak megfelelően segítsük őket a lelki és szellemi növekedésben.

– Említette, hogy ökumenikus a kollégium. Kiket fogad az intézmény?

– Kollégistáink közel harminc százaléka evangélikus. Vannak diákjaink természetesen a Deák téri, a a fasori és a Sztehlo-gimnáziumból is. Más, nem egyházi iskolából is érkeznek hozzánk evangélikus felekezetű diákok. Három konzervatív kollégistánk református lelkészcsaládból érkezett. Evangélikusként az ökumenét is fontosnak tartjuk, intézményünkben igyekszünk a jó értelemben vett befogadó nyitottságot képviselni.

■ – GALAMBOS –

Szolgálat az ausztriai magyarok között

Soproniként mindig is természetes volt számomra a szinte napi kapcsolat Ausztriával. Az elmúlt évtizedek egyes időszakaiban persze más és más módon voltak jelen szülővárosom mindennapjaiban és a saját életemben is – ahogyan nagyapám emlegette őket – a „sógorok”. Mégsem számoltam soha azzal, hogy egyszer lelkészként leszek része a szomszédos ország evangélikusai életének.



Az a megkeresés különösen is váratlanul ért, hogy a 2018 szeptemberétől tervezett ausztriai szolgálatom egy részét az ott élő magyaroknak szenteljem; annak ellenére, hogy korábban sem volt számomra teljesen ismeretlen a közösség.

Bár az Ausztriában élő magyarok anyanyelvi lelkigondozásának már több mint ötvenéves története van, az Ausztriai Evangélikus Egyház (Evangelische Kirche A. B. in Österreich) részét képező Ausztriai Magyar Evangélikus Gyülekezet hivatalosan csak 2003-ban alakult meg. A közösség a kezdetektől eltelt időben jelentős profilváltáson is keresztülment. Az első időszakban jellemzően a rendszerváltás előtti időben Magyarországról Ausztriába menekült vagy kivándorolt evangélikusok alkották a közösség legnagyobb részét. Ők többnyire arra készültek, hogy letelepedésük után életük hátralévő részét Ausztriában töltsék majd. Ennek megfelelően kerestek maguknak közösséget, és alakították ki lelki életük kereteit.

A rendszerváltás, a határok megnyílása és az Európai Unióhoz való magyar csatlakozás megteremtette a szabad mozgás lehetőségét minden ember számára, ami nem maradt hatás nélkül a külföldi egy-

házi közösségekre sem. A mai realitásokat inkább az jellemzi, hogy sokan csak tanulmányaik idejére jönnek Magyarországról Ausztriába, esetleg néhány év itteni munkával szeretnék megteremteni további magyarországi életük biztos anyagi alapjait, mások hivatásukat gyakorolva töltenek el néhány évet közöttünk.

Lelkészi szolgálatom új szakasza így sok újdonsággal járt számomra. Először a migrációs háttérrel, nagycsaláddal Ausztriába érkezőkkel való sorsközösséget tapasztalhattam meg a különböző hivatali és hatósági ügyintézés nehézségeiben; persze azzal a nagy különbséggel, hogy három alapvető dolog a mi esetünkben rendelkezésre állt: nyelvismeret, munka és lakás...

Az Ausztriai Magyar Evangélikus Gyülekezet életében új helyzetet jelent, hogy a magyar lelkészi szolgálatom mellett – ugyanolyan arányban – a Bécs XVI. kerületében (Ottakringben) található Markuskirche mintegy kétezer-négyszáz tagot számláló gyülekezetének is lelkésze vagyok. A beiktatásom is kétnyelvű istentisztelet keretében történt tavaly október 7-én. Az a reményünk, hogy ez az együttműködés hosszabb távon is működőképes

lesz, hiszen így lelkészként – a gyülekezet számára is hasznos módon – még szorosabb kapcsolatban lehetek az ausztriai főváros lelkészeivel és gyülekezeteivel.

Nagy örömet jelent számomra, hogy mindkét gyülekezetemben, az osztrákban és a magyarban egyaránt örömteli fogadtatást tapasztaltam, és a presbitérium mellett kiterjedt munkatársi kör is segíti szolgálatomat – némi vigaszt jelentve a szeretett korábbi marcalgeryei–szergényi gyülekezetemtől és Magyarországtól való elszakadás után. Azon változások közepette, amelyeket a külföldi – ez esetben konkrétan az ausztriai – magyarság átél, ez a közös munka adhat további lendületet terveink már az elődök által megkezdett megvalósításának folytatására, a gyülekezet további építésére.

Gyülekezetünket mindkét istentiszteleti helyünkön – Bécsben és Grazban – szeretnénk ismertté és vonzóvá tenni, nemcsak az ott és a környéken élők, hanem az odaérkezők számára is. Ennek érdekében is adjuk ki – 1956 óta megszakítás nélkül – *Másokért Együtt* című lapunkat. Ezzel rövidesen szeretnénk megkeresni elsősorban a Nyugat-Dunántúli evangélikus gyülekezeteit azzal a reménységgel, hogy eljuttatják gyülekezetünk és a magyar nyelvű igehallgatás lehetőségének híret azon tagjainknak, akik átmenetileg vagy véglegesen Ausztriában élnek. Ugyanezt a célt szolgálja a nemrégiben indult honlapunk (*Evangelikus-at.com*), amely eseményeinkről, mindennapi gyülekezeti életünkről ad tájékoztatást.

A külföldi diaszpóralétben nemcsak a magyar nyelvű gyülekezeti alkalmaknak van nagyobb jelentőségük a Magyarországon megszokotthoz képest, hanem az ökumenikus és kulturális együttműködésnek is a más felekezethez tartozókkal és a különböző nem egyházi magyar szervezetekkel. Öröm számomra, hogy éljenek és rendszeresek ezek a kapcsolatok, különösen a római katolikus és a református gyülekezetekkel, amelyekkel a közelmúltban ökumenikus istentiszteleteken tettünk tanúságot közös hitünkről és a magyar egyházi hagyományok és kultúra iránti elkötelezettségünkről. Mindez együtt alkotja az ausztriai magyar közösségek megtartóerejét, amelynek fontos és reményeim szerint egyre fontosabbá váló része lesz az Ausztriai Magyar Evangélikus Gyülekezet.

■ WAGNER SZILÁRD *lelkész*

Forrás: Dunántúli Harangszó, 2019/2.

Teremtsünk robotot a mi hasonlatosságunkra!

Lelketlenségről a lélek ünnepén

A negyedik ipari forradalom napjait éljük éppen. Eleddig három nagy ipari forradalom (gőzgépek, szalagmunka, automatizáció) rázta meg a történelmet, és minden jel arra utal, hogy a negyediknek – Internet of Thing (IoT), azaz a „dolgok internete” – a küszöbét már át is léptük. A következő irányok már látható, de a társadalomra gyakorolt lehetséges hatásai még csak most körvonalazódnak.

Mi is az a „dolgok internete”, az „IoT”? Igen leegyszerűsítve: robotok és gépek rendszere, amelyet szenzorok és szoftverek kapcsolnak össze; ezek képesek adatgyűjtésre, majd azok egymás közötti cseréjére. A kapott adatok alapján a lehető legoptimálisabban lehet majd irányítani a rendszert, és ez végül óriási gazdasági haszon formájában realizálódik. De mi ennek az ára – mert mindennek ára van! –, és hogyan kerül ide a Jóisten?

„Fogta tehát az Úristen az embert, és elhelyezte az Éden kertjében, hogy művelje és őrizze azt.” (1Móz 2,15) Tényként kezelhetjük, hogy a nyugati civilizációban a vallás – leszámítva az ultraortodoxokat és az extrém pietistákat – a napi élet egyik mellékterületévé vált. A vallás valami különálló dolog lett, ugyanúgy, mint a sport vagy a művészetek. Korábban a vallás élet-(halál)kérdés is volt egyben: meglesz-e holnap is a mindennapi, és egészségesek maradunk-e?

Ha a vallás csak az, ami visszatart a rossztól, és arra készíti a hívőt, hogy jót tegyen, akkor nem sok köze van az Élet Istenéhez. „Ha a vallás csupán csak fék a rossz ellen, és az erkölcsös szerepét játssza, akkor ez szomorú felismerést jelent, mert így a vallás megfeneklett, és eltevéstette célját.” (Henri Boulad jezsuita szerzetes) Szintén ő írja: „Az erkölcsstan nem azonos a vallással; a vallás egészen más.” Vallásos térről ír, Isten „életteréről”, amely valamennyi léterület végső és legmélyebb dimenziója, illetve ezek középontja, centruma. „A vallásnak nincs valami saját területe, amelybe tartozik, hanem az élet valamennyi területének végső dimenziója!”

Isten adta munka. Luther szerint ha a szolgálóleány Katinka példásan felsepri az udvart – az imádság. A protestáns gondolkodás alaptétele, hogy ha Isten mindenkit egyformán szeret, akkor mindenkinek nemcsak talentumokat, de munkát is adott. Tehát: ami hasznos, az Istennek tetsző, s majd ezt továbbgondolva (például Kálvin által!) fejlődik ki az úgynevezett protestáns munkaetika.

A munka valóban valóságos tevékenység, hiszen benne van az alkotás, tükröződik benne az isteni teremtés, de „akinek a munka az istene” – az bálványimádó. Magyarul nem lehet a munka a legfőbb cél, nem szabad mindent a munkának alárendelni, mert a hasznosság szilárd talajáról könnyen a „mindenáron haszon!” ingoványos területére léphetünk. Az ember számára az Isten adta munka – hiszen az édenkert művelése is munka! – az élet után a legnagyobb ajándék az Istennek. A munka (az alkotás, képességeink etikus alkalmazása) maga az evangélium. Önmagában (munka nélkül) egy ideológia nem boldogít, sőt romlásba visz.

A gépek „okossága”. Nagy hatása lesz a munkaerőpiacra a negyedik ipari forradalomnak [...]. Persze új munkahelyek jönnek létre a számítástechnikában, a mérnöki, informatikai, infokommunikációs területeken és az úgynevezett üzleti szolgáltatások szegmensében. A robotizáció pozitív oldala, hogy a munkaerőhiány nem lesz a fejlődés gátja az ezzel küszködő országokban.



A nagy kérdés: mi lesz mindeközben az emberrel, aki nem gép, hiszen lelke is van. Az 5G (nagyon gyors internet) kiváló táptalaj lesz az *Internet of Things* nevű techoligarchák uralta „szép új világhoz” is, ahol az embernek nemhogy privát szférája nem lesz, de nagyjából az életvitelével kapcsolatos dolgok feletti döntési szabadságát is elveszíti, hiszen úgy fog élni, ahogy az okoseszközök előírják. Mindezt nyilvánvalóan öncélú üzleti érdekek mentén – ahogy ezt már eddig is megszokhattuk.

A végtelenségig lehetne sorolni a hártalan üzleti arrogancia reklámba csomagolt, társadalomellenes és ökoszisztémát terhelő-pusztító gyakorlatait – természetesen a modernség és a kényelem illúziójával fűszerezve. Az így eltompított tömeg éllovasai (értsd: lelkes korai „felhasználók”) és az úttörő véleményvezérek (*influencerek*) majd készséggel útba igazítanak, hogy mi a szép, a jó, a trendi... Ők azok, akik megmondják – „ki, ha én nem” stílusban –, hogy nekünk igenis szükségünk van ezekre a vívmányokra, úgymint okoshűtőre, hiszen minek is vacakolnánk a bevásárlólistával? Ők barlanglakóknak fogják nézni azokat, akik képesek memorizálni a hűtőjük tartalmát, és beérik egy kellemes telefonbeszélgetéssel a barátaikkal a „0–24-ben” a Messengeren [*internetes azonnali üzenetküldő alkalmazás – a szerk.*] való csüngés helyett.

Lelkesedés a lelketlen dolgokért. Válaszért kiált a kérdés: miért is akarunk egy életképtelen társadalmat felnevelni, elhítelve az emberekkel, hogy úgy lesznek a leghatékonyabbak, a legsikeresebbek, ha már azt sem képesek megjegyezni, mi van a hűtőben, és mit kell otthonra vásárolni? Az én szimbolikámban az 5G sokkal inkább a techoligarchák uralta digitális analfabéták robotizált utópiatársadalmához vezető utat jelenti, mintsem bármiféle valódi fejlődést.

A fejlődés mikéntje a fejben dől el, s ott hozzuk meg a döntést is, hogy mi legyen a szívünkben! Ezért a Lélek ünnepe érdemes feltenni magunknak a kérdést: tényleg csak a lelketlen dolgokért való lelkesedés az egyetlen, ami megelégtíti a lelkünket?

■ FRANKO MÁTYÁS

Forrás: Lutherrózsa – a Tatai Evangélikus Egyházközség hírlevele, 2019. pünkösöd

Az én ígém

„*Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy!*” (Ézs 43,1)

1952-ben voltam elsődöző a pesti Jézus Szíve-templomban hétévesen. Édesapám nem elégedett meg azzal, hogy hittanórára járatott oda, hanem jött hozzánk minden héten egy apáca, Ilonka néni, aki egy felozlatott pécsi rendházból került Budapestre. Nagyon sokat köszönhetek neki a hitre nevelésben.

Évekkel később a Patrona Hungariae katolikus gimnáziumban hitem csak erősödött. De akkor (még?) a Biblia lapozgatásáról inkább lebeszéltek bennünket – indokolván, hogy nehéz, ezért felkészült teológus magyarázata nélkül nem értjük. Osztályfőnökünk, Edit nővér gyakran adott egy-egy kis cédulán bibliai idézetet ilyen-olyan alkalmából. Az egyiket különösen szerettem: „*Aki azért tudna jót cselekedni, és nem cselekszik, bűne az annak.*” (Jak 4,17; Károli-fordítás)

Később, fiatal felnőtt koromban a két legjobb barátnóm evangélikus volt. Az egyik paplány, Abaffy Csilla, a másik egyetemi csoporttársam, Pröhle Évi. Máig ápoljuk baráti kapcsolatunkat. Évi később rokonom is lett, mivel férjem első unokatestvére. Bekerültem egy nagy evangélikus családba. A Biblia közelebbi ismeretét nagyban köszönhetem teológus végzettségű anyósomnak, Pröhle Irénnek. Mindig hálával és nagy szeretettel gondolok rá!



JELENET A JÉZUS ÉLETE CÍMŰ FILMBŐL

Egyszer, november 1-jén, mindenszentek napján az Új köztemetőből hazajövet terv szerint a Batthyány téri Szent Anna-templomba akartunk menni misére. De a hosszú út miatt nem értünk el addig, ezért hat óra előtt egy-két perccel kiszálltunk a metróból a Deák téren, s ott mentünk be a templomba. Az istentisztelet végén, lévén, hogy nem közönséges vasárnap volt, gyerekek sora állt az oltár előtt, s ők mondtak áldást egy-egy bibliai idézettel azoknak, akik kimentek az áldásért. Persze mi is kimentünk. Én egy nálam két fejjel alacsonyabb, elemista korú kislány-

hoz kerültem. Ő lábujjhegyre emelkedve, karját felnyújtva tette kis kezét a fejemre, s mondta Ézsaiás szavait. Elpárasodott a szemem, s már nem voltam biztos abban, hogy egy kislány vagy a Jóisten egy angyalkája szól-e hozzám. November 1-jén van a névnapom.

■ ROZSONDAI MARIANNE

Forrás: Budavári Hírmondó – a Budavári Evangélikus Egyházközség hírlevele, 2019. pünkösöd

HUMOROSAN EVANGÉLIKUS

A csilingelés oka. Meghal egy ember, és felkerül a mennyországba. Békésen telnek napjai, ám egyszer valami halk csilingelést hall. Nem tudja mire vélni a dolgot, megkérdezi hát Szent Pétert.

– Tudod, fiam, ha valaki a földön hazudik, akkor mi csilingelünk egyet, hogy mindenki tudjon róla – válaszol Péter.

Nagy ritkán hallható a csengettyű, ilyenkor emberünk jót derül magában. Egyszer azonban nagy a csengetés, csörgetés, kolompolás, még a mennyei hangok is óriási zúgásba kezdenek. Meg-

ijednek a mennyország lakói, emberünk is szalad a többiekkel együtt Szent Péterhez, hogy megtudják, mi történt.

– Ja, semmi különös, csak a földön megkezdődött a választási kampány!



Téves hívás. A skótnál csöng a telefon.

– Halló, itt a telefonközpont – mondja egy hang a vonal túloldalán –, ön kéthavi telefondíjjal tartozik nekünk!

– Ez, kérem, tévedés lesz – mondja a skót –, nekem nincs is telefonom!

■ *Forrás: Lutherrózsa, 2019. pünkösöd*

Digitalizált evangélikus kincsek

Könyvek, újságok, iratok, fotók az interneten

Ma már bárki kényelmesen, akár az otthoni számítógépéről keresgélhet a Tiszai Evangélikus Egyházkerület 1823-as egyházkerületi jegyzőkönyvében, megfejtetheti az Ifju Évek című képes ifjúsági folyóirat 1917. október 1-jei lapszámának rejtvényét, vagy elolvashatja például Raffay Sándor püspöknek A vegyesházasságról című, 1934-ben írt tanulmányát. Az egyházunkban folyó különböző digitalizálási projektek több éve segítik a gyülekezetek és a kutatók munkáját. Az Evangélikus Országos Gyűjtemény régebbi és újabb digitalizálási munkáiról kérdeztük az intézmény igazgatóját, egyben a Magyar Evangélikus Digitális Tár szerkesztőjét, dr. Hubert Gabriellát.

– Ha az érdeklődők felkeresik az interneten a Magyar Evangélikus Digitális Tár – MEDiT – honlapját a *Medit.lutheran.hu* címen, a főoldalon bemutatkozásként igen lenyűgöző számadatokkal találkozhatnak: „Adatbázisunkban 3376 könyv szerepel 5370 PDF-állománnyal, összesen 527 004 oldal.” Kérem, idézze fel, hogyan is indult ez a mára impozáns méretű digitális gyűjtemény.

– A reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójára készülve a Magyarországi Evangélikus Egyház 2010-ben reformációi emlékbizottságot hozott létre. E bizottság támogatásával indult el egyházunkban a szóban forgó digitalizálási munka is. Az Evangélikus Országos Könyvtár és az Evangélikus Országos Levéltár anyagai közül olyan papíralapú dokumentumokat válogattunk ki digitalizálási szándékkal, amelyek közérdeklődésre tarthatnak számot, és már nem esnek szerzői jogi védelem alá. Így első rendben folyóiratokat, teológiai könyveket, illetve egyetemes – ma úgy mondanánk: országos – egyházi és egyházkerületi jegyzőkönyveket digitalizáltunk. A munka technikai hátterét, a *Medit.lutheran.hu* honlapot is egyházunk internet-munkacsoportja fejlesztette ki Bogdányi Gábor vezetésével. A gyakorlati digitalizálásban pedig az Arcanum Adatbázis Kft. munkatársai voltak segítségünkre. Az általuk digitalizált anyag hozzáférhető az Országgyűlési Könyvtár által üzemeltetett, *Hungaricana.hu* nevű közgyűjteményi portálon is.

– Milyen rendszer szerint tették elérhetővé a kész anyagokat a honlapon?

– Az első körben a teológia fő ágai szerint készítettük el a csoportosítást: ószövetségi, illetve újszövetségi tematika, egyháztörténet, rendszeres, illetve gyakorlati teológia, vallás- és társadalomtudomány, illetve evangélikus folyóiratok.

– Idővel új kategóriák is bekerültek a tartalomjegyzékbe.

– Minden evangélikusokkal kapcsolatos anyagot gyűjtünk, és a honlapon hozzáférhetők olyan dokumentumok is, amelyek eleve ide készültek. Az egyháztörténet kategóriájában *Evangélikus lelkészek Magyarországon [ELEM]* címmel található meg a dr. Csepregi Zoltán és dr. Kertész Botond egyháztörténészek által összeállított lelkészi adattár. Ez a rendkívül gazdag anyag a teljesség igényével közli a kezdetektől 1920-ig bezárólag a történeti Magyarországon szolgált evangélikus lelkészek névsorát és alapvető életrajzi adatait. Ezek az említett könyvek, tanulmányok ISBN-számokkal ellátott kiadványok, így automatikusan bekerültek az Országos Széchényi Könyvtár digitális adatbázisába.

– Az Evangélikus Országos Levéltár anyagainak digitalizálásában egyházunk gyűjteményi tanácsa is részt vesz. Milyen jellegű dokumentumokkal foglalkozik?

– A gyűjteményi tanács – Kovács Eleonóra elnök vezetésével – két digitalizálási projektet koordinál. Az egyik a több gyűjteményt és egyházközségeket érintő úgynevezett Őskereső projekt, amely pél-

dául családfakutatáshoz is kiváló segítséget kínál. Ennek keretében valósult meg 2014-től az egyházközségi anyakönyvek, valamint egyházmegyei és vidéki levéltárakban fellelhető jegyzőkönyvek digitalizálása. 2019-től e levéltárak iratanyagából már gazdasági iratok, személyi hagyatékok is sorra kerültek. Emellett idén a gyűjteményi tanács segítségével megkezdődött az Evangélikus Országos Levéltár legrégebbi anyagának, az úgynevezett AGE-iratoknak – Archivum Generalis Ecclesiae – a tervszerű digitalizálása is. Ez utóbbi dokumentumok az említett *Hungaricana.hu* közgyűjteményi portálon is elérhetőek lesznek.

– Említette, hogy egyházunk reformációi emlékbizottságának támogatása tette lehetővé éveken keresztül ezt a széles körű munkát. Most, 2019-ben mivel folytatódik az értékek közkinccsá tétele?

– Tavaly új fejezet kezdődött a tevékenységünkben. Most az evangélikus gyülekezeti hírcsillagok, újságok összegyűjtése a célunk. Ehhez a gyülekezetek honlapjait kezdtük el rendszeresen felkeresni és az ott található fájlokat átmenteni a MEDiT-be. Kérjük, hogy a gyülekezetek küldjék el a régi vagy az aktuális számokat. Minden korábbi lapszámunk is örülünk!

– Csak gyülekezeti újságok jöhetnek szóba?

– Természetesen nem. Jó példa erre a nagytarcsai gyűjtemény. Néhány hónappal ezelőtt ugyanis hiánypótló jelleggel felkerült a MEDiT-re a Sztehlo Gábor által alapított hajdani nagytarcsai népfőiskola összegyűjtött dokumentumanyaga is. Minden gyülekezetből örömmel várjuk a további, eddig még közzé nem tett evangélikus kincseket.

– A digitalizált dokumentumokat le is lehet tölteni?

– Igen, a kétrétegű, teljes szövegű keresést is lehetővé tevő pdf-formátumban tárolt anyagok a MEDiT-en nemcsak lapozhatók, hanem le is tölthetők. Így bárki



FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

miskolci evangélikus gyűjtemény feltérképezésében segített nekünk. Jelenleg a kft. kiemelt feladata, hogy a kisebb egyházi intézmények digitalizálását segítse. Ennek keretében az evangélikus munkát 2018 óta számítógéppel, szkennelvel és humán erőforrással támogatja, nekünk csak a megfelelő helyiséget kell hozzá biztosítanunk.

– Milyen dokumentumokat digitalizált a Forum Hungaricum, és hol lehet ezekhez hozzáférni?

– Például az 1943-ban készített evangélikustemplom-felmérés jegyzőkönyveit. Ez négyszázhetvenhét – kézzel vagy írógéppel kitöltött – űrlapból álló gyűjtemény. Ezenfelül az ő munkájuk révén készült el az amerikai magyar evangélikusok *Erős Vár* című lapjának, a pesti evangélikusok korábbi újságjának, az *Evangélikus Családi Lapnak* vagy a 20. század első felében megjelent ifjúsági lapnak, az *Iffju Éveknek* a digitalizált változata. Az elkészült dokumentumokat a közeljövőben tesszük fel a MEDiT-re, de a Forum Hungaricum adatbázisában, a Magyar Nemzeti Digitális Archívumban – *Mandadb.hu* – is elérhetők. Ezáltal az Evangélikus Országos Gyűjtemény digitalizált anyagai közül jó néhány az Európai Unió digitális könyvtárában, az *Europeana.eu* felületen is hozzáférhető. Valamennyi digitalizált anyagunkat tehát igyekszünk más honlapokon is közzétenni: minél több helyen elérhetők, annál nagyobb a valószínűsége a digitalizált példányok fennmaradásának. Számunkra azonban a legnagyobb garancia, hogy gondos kezek működtetik az egyházi szervert, így remélhetőleg anyagaink nem vesznek el.

– A Magyarországi Evangélikus Egyház méretéhez képest ezek szerint igen széles körben tudhatnak a kincseinkről.

– Mivel mi eléggé korán kezdtük el a digitalizálást, a többi hazai egyházhhoz képest élen járunk e téren. Ennek köszönhetően a nemzeti projekt beindulásakor bőven volt is mit felajánlanunk, átadnunk ezeknek a nagy honlapoknak.

– Végezetül kérem, sorolja fel, hogy evangélikus részről kik segítik a Forum Hungaricum munkáját.

– A kapcsolattartó és projektvezető az Evangélikus Országos Könyvtár vezetője, Balogh Kriszta, a tartalmi rész összeállításában az Evangélikus Országos Levéltár vezetője, Czenthe Miklós és jómagam segítünk.

■ BODA ZSUZSA

– ingyen – saját evangélikus könyvtárat hozhat létre a számítógépén. Ezt mi misztionak tekintjük.

– Csak írott dokumentumokat digitalizálnak?

– A reformációi projekt utolsó fázisában elkészítettünk egy arcképcarnokot is: ez az Evangélikus Országos Múzeumban, a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnáziumban és a Soproni Evangélikus Egyházközség Gyűjteményeiben található festmények digitalizált változatát tartalmazza. A fotótárban pedig Evangélikus Országos Levéltárunk körülbelül négyezer-ötszáz beszkenelt fotója között lehet kutakodni. Mindkét kollekció a *Hungaricana.hu* portál képcarnokában érhető el.

– Egyházunk Üllői úti székházában működik a gyűjteményi tanács digitálizálóműhelye. Itt kaptak helyet a Forum Hungaricum munkatársai is.

– A kulturális szféra öröme is a kormány többéves előkészítő munka után létrehozta a *Közgyűjteményi digitalizálási stratégia 2017–2025* elnevezésű programot, amelynek célja, hogy a közgyűjteményekben fellelhető kulturális kincseket ne csak megőrizze, hanem a digitalizálás módszerével minél szélesebb körben ingyen hozzáférhetővé tegye. A folyamat felgyorsítása érdekében felállították a könyvtár- és információtudomány ügynevezett nemzeti aggregátorait. Ezek olyan intézmények, amelyek meghatározott szempontrendszer szerint a különböző forrásokat összegyűjtik, és valamilyen felületen megjelenítik az egymáshoz kapcsolódó digitalizált kulturális örökségi elemeket. A Forum Hungaricum Nonprofit Kft. is ilyen nemzeti aggregátorként működik. Ezzel a vállalkozással már dolgoztunk együtt korábban – például a

Dísz-krimi-szenzáció



A személyiségi jogok védelmében mindig megváltoztatok néhány apróságot az írásaimban, hogy a szereplők ne legyenek felismerhetők. Most nem fogok. Úgy mesélem el szó szerint, ahogy történt.

Gyerektábort szerveztünk, mint nyaranta szinte minden lelkész és hitoktató. Szép nagy létszámban össze is gyűltek a gyerekek, de volt elég segítők, és nem kellett, hogy fájjon a fejünk, mert a szükséges összeg is összegyűlt. Egy szavam nem lehetett, minden szempontból áldott volt ez a programunk. Ennek ellenére megmagyarázhatatlan módon nagyon elfáradtunk. Az utolsó estére olyan nyüzögtünk voltunk, hogy egyetlen vágyunk volt: pihenni. Gyorsan hazazérni, aludni egy nagyot és másnap is csak lazítani. Még javában zajlott az elpakolás, de a munkatársaink elengedtek bennünket. Perceken belül indultunk; elől mi ketten ültünk a férjemmel, hátul a két – megállás nélkül csevegő – alsós gyerekünk.

Alig értünk el a szomszéd településig, az egyik kicsinek eszébe jutott, hogy ő ma még nem szedett elég nyírfaágat. (Autizmusának legfeltűnőbb jele a fákhoz való szoros kötődés.) Általában mederben tudjuk tartani a gyermekeinket, nem bólintunk rá minden kívánságukra, de most egyszerűbbnek tűnt megállni, teljesíteni a kívánságát és utána hamar továbbmenni.

Rutinosan és kiválóan vezető férjem lehúzódtott hát az út szélére – és a jobb első kerékkel beledöccent az árokba. Billentünk egyet, a gumi durrant, és az autó eleje nagy sóhajtással leereszkedett. Még fel sem ocsúdtunk az első ijedségből, amikor körülvett bennünket egy csapat cigány férfi, nő és gyerek. A kisfiunk a legérzékenyebb a váratlan eseményekre, ő nyúszítva lapult hátul az üléshez, mi meg csak kikerekedett szemmel vártuk, hogy mi következik.

És akkor az egyik kissrác kipendült a többiek közül. Vigyori képén csak úgy ragyogott a huncutság. Ó, hiszen mi ismerjük egymást!

– Csók, Timi néni! – intett felénk lezseren.

– Szia, Ronaldó! – rikkantottam megkönnyebbülve. – Gyere gyorsan, fogjál kezet Mísuval!

Az üvöltő kisgyerek úgy elhallgatott, tán még levegőt venni is elfelejtett. Könnyes és maszatos képét végigtörölte az egyik tenyerével, aztán vigyorogva rázott kezet az ismerős kissraccal.

Közben a férjem is visszanyerte a lélekjelenlétét, és végre meg tudott mozdulni. Kiszállt. Elég különösen festett az öltönyében a sok rövidnadrágos, félmeztelen férfi között, akik akkor már a kárt méregették. Nem is nagyon kérdeztek semmit, az egyik elment az autójáért, amellyel hamarosan kivontattak bennünket az árokból – és mielőtt meg tudtuk volna köszönni, már integetve el is tűnt a szomszéd utcában. A másik az autó alá feküdt ellenőrizni, nem folyik-e valamelyik tartály. A harmadik emelőt hozott, a negyedik – miután bevallottuk, hogy tíz éve nem volt leszedve a kocsijára szerelt pótkerék – csavarlazítóval érkezett, és nekilátott a műtétnek az autó alatt fekve.

Közben az asszonyok engem vigasztaltak, a gyerekek meg kézen fogták a két szőkenket, és elvitték őket játszani. Traktorkerékben homokoztak, bokrok alá épített bunkerben bújócskáltak, kiskutyát simogattak, és ágat szedtek több nyírfaárról is.

– Lássák, erről beszéltem én, hogy milyen furcsa dolog ez a dísz-krimi-szenzáció – mondta az egyik asszony. – Mert nem vagyunk mi rosszabbak, mint mások. Segítünk, ha tudunk, nem számít az, hogy ki cigány, és ki nem. Csak akkor rontják el, amikor másféle embereknek tartanak minket, mint magukat. Amikor meghalt a gyerekem, azt mondták nekem, ne sírjak, mert jó helyen van. Hogy ugye, egy cigánnyal kevesebb van, az meg nem nagy kár. De az énnekem olyan rosszul esett, mintha kést döftek volna belém – folytatta.

Én meg egészen meglepődtem, hogy ezt így is lehet érteni.

– Ha meghal egy gyerek, nincsenek jó szavak – mondtam. – Az ember vigasztalni szeretne, de nem tud. Hiába mondjuk, hogy jó helyen van a gyermek, hogy az Úristen szeretetében

van, a veszteség fáj az ittmaradónak. Kegyetlenül fáj és sokáig... – mondtam csendesen.

Most az asszonyon volt a megrökönyödés sora.

– Hogy az Istennél van az én kicsikém? Hogy ott játszódik a jó Atyánál? Arra gondoltak volna? – nézett rám.

– Igen, ott van, de az embernek akkor is nagyon nehéz a hiánya. Ez teljesen jogos és természetes fájdalom – magyaráztam. – Nincs rá egy jó vigasztaló mondat, ami megkönnyítené a gyászt.

– Az Istenkénél van az én kicsikém? – szakított félbe az asszony, de már alig is figyelt a bólintásomra. – Ó, drága jó Atyácskám! Hát erre gondoltak? Én meg de gonoszokat gondoltam, hogy átkozódtam! Jaj, bocsáss meg, Istenke! Hát nem is velem voltak szemetek, hanem én voltam a dísz-krimi-szenzáció. Ó, ó! – két tenyerével eltakarta az arcát, a szeme még sírt, de az arca már mosolygott. – Hát a jó Atyácskám kebelén van az én kicsikém! Istenem, hogy én milyen semmirekellő vagyok! Bocsássál meg nekem, szegény okatlan asszonynak! Drága kisfiám! Te meg osztán jól viselkedjél ott az Istenke kertjében! Nehogy valamit tönkretegyél, hogy szégyenkezniem kelljen, hogy mennyi baj van teveled, mint az iskolába vót.

És csak ömlött belőle a szó. Én meg ámultam, hogy micsoda megbékélés tanúja lehetek éppen. Nem is szóltam többet, inkább megöleltük egymást. Egy kicsit még pityergett, aztán összeszedte magát, mert a két szőkém megszomjazott, és inni kért, márpedig a cigányok vendégszeretetben példái lehetnének akárkinek.

Egy órán belül indulásra készen álltunk. Különösebb nyoma nem látszott az autónkon a kalandnak. Az elején egy kis horpadás, ha jobban megnézte az ember. Így hát búcsúzkodni kezdtünk csokoládészínű angyalainktól. A fiúk kezet fogtak, a nők öleltek, aztán nagy integetések közepette útra keltünk. Szavunk se nagyon volt a meglepetéstől. Csak a kisfiunk sóhajtott fel nagyon elégedetten, az ölében egy halom nyírfaágat szorongatva:

– De jó, hogy megálltunk ágat szedni...

■ FÜLLER TÍMEA

A spiritualitás svédasztala

Sok évvel ezelőtt hallottam már a Bajorországi Evangélikus Egyház által támogatott európai ökumenikus tanulmányi kurzusról, Josefstal neve belevésődött az emlékezetembe. Az Alpok alján fekvő hegyi falucskában mindenki a turizusból él, sípályák veszik körül a gyönyörű tengerszemeket. Az ökumenikus oktatási központ erdő szélén áll, parkjában patak csörgedezik. Erre az idilli helyszínre érkezett a közel ötven résztvevő az idén május 13–22. között tartott szemináriumra, amelynek témája a spiritualitás újrafelfedezése volt.



FOTO A SZERZŐ ARCHIVUMÁBÓL

Moszkvától Londonig, Izlandtól Olaszországig – Európából mindenfelől érkeztek a felekezetiileg is sokszínű résztvevők. A többségi evangélikusok mellett reformátusok, cseh–morva testvérek, valdensesk, husziták, anglikánok és ortodoxok is.

A német és angol nyelven zajlott szeminárium témája egészen különleges volt, számomra a spiritualitás újrafelfedezését jelentette. Bevallom, nagy kérdőjellel a lelkebben indultam el. A lelkiséget, kegyességet ritkán szoktuk spiritualitásnak nevezni, sőt nem is nagyon beszélünk róla. Kíváncsian vártam, hogy miként fog történni a téma felvezetése, hogyan határozzák meg a spiritualitás fogalmát, lényegét. Kevésbé bizonyult bonyolultnak, mint gondoltam. A spiritualitást ugyanis nem meghatározni vagy keresni kell, hanem fel kell ismerni önmagunkban.

Az első kiscsoportos együttléti feladata – a bemutatkozás mellett – a gyülekezeti munka és elköteleződés bemutatása volt, amelyet egy otthonról hozott tárgy segítségével kellett megtenni. Különös tárgyak, fotók kerültek elő a zsebekből. Volt ott kereszt, liturgikus tárgy, Biblia, énekeskönyv, és köztük volt az én Luther-legőfigurám is.

Anélkül, hogy dogmatikusan meghatároztuk volna a spiritualitás lényegét, mindenki a saját maga értelmezésében fejtette ki, ezáltal megerősödhattunk egymás bizonyosságtételében.

Közösen tekintettük meg a 2004-ben *Rhythm Is It!* címmel készült német dokumentumfilmet. Egy táncpedagógus munkáját láthatjuk benne, aki egy átlagos középiskolában próbálja a passzív, fiatal közeget a zene és a tánc világába vonni. A helyesen és kulturáltan viselkedni nem tudó fiatalok a film végére megértették, milyen fontos az alkotás csendje, a közös munka öröme, a zene építő és mozgó ereje. Megdöbbentő volt szembesülni a közel tizenöt éves film fiataljainak lelki válságával; a mai fiatalság esetében ez sokkal mélyebb és aggasztóbb.

A felekezetek sokszínűsége folytán hallhattunk teológiai előadásokat római katolikus, ortodox és evangélikus előadóktól egyaránt. Megállapíthattuk, hogy bár külsőségekben és tanításokban különbözök vagyunk, de Krisztusban egyek. A felvetődött kérdéseket kiscsoportos beszélgetéseken tárgyaltuk meg.

Előkerültek a Bibliák is. Ortodox testvéreink a tékozló fiú példáját, az evangélikusok Mária és Márta történetét elemezték.

Közben elhangozhattak a saját igéink is, amelyek erőt adnak, és vezetnek bennünket a szolgálatban. Csodálatos volt az igék gazdag tárházát hallgatni, amely egyben a jelenlevők sokszínű lelkiségét is jellemezte.

A „szürkeállományunkat” igénybe vevő szakmai munka az egyik nap gyülekezeti látogatással és müncheni városnézéssel egészült ki, majd egy jezsuita templom miséjével zárult. Az áldozás pillanatában a csoportunk tagjai közül többen is felálltak, és éltek az oltáriszentséggel. Elcsent „ökumené” volt ez.

A szeminárium egyik fontos helyszíne az oktatási centrum területén lévő kápolna volt, ahol egy alkalommal az ortodox résztvevők tartottak istentiszteletet. Erre lelkesen hívogattak, ellenben két nyelven is felhívták a figyelmet az úrvacsora vételeinek szigorú ortodox kikötésére.

A nemzetek vacsorájára minden résztvevő hozott valami különlegességet a házából. Mi, három ország magyarjai – két felvidéki református, egy erdélyi evangélikus felügyelő, egy „belföldi” református és jómagam – borokat, házi pálinkát, kolbászt és téliszalámit vittünk. A hangulat a tetőfokára hágott ezen az estén. Volt tánc és ének, vidámság határok nélkül.

Vasárnap a helyi evangélikus templom istentiszteletén vettünk részt. Másnap gyakorlati feladatok, játékok segítettek a spiritualitás megértését, ezt pedig szerzetesek által vezetett lelkigyakorlat követte.

Tíz napig voltunk együtt, kedves szolgáltatás megfogalmazása szerint egy „spiritualitás svédasztal” körül, ahonnan lehetett válogatni. Mindenki a sajátjához válogathatott, vagy inkább vigyázott a vonalaira. Érezhető volt a mai európai társadalom útkeresése: nem mernek konkrét útjelző táblákat elhelyezni, inkább támogatják a keresés zezugos útvesztőit.

És hogy én hazataláltam-e? Bevallom, nagyon jólesett az a megerősítés, amelyet a Luthert ábrázoló legőfigurám kitétele alkalmával kaptam. Evangélikus vagyok, e szerint vallom: ahogy Luther Krisztusra talált, nekem is ő segít naponta az ő áldozatos szeretetében élnem és szolgálnom.

■ JAKAB BÉLA

A szerző az Óbudai Evangélikus Egyházközség lelkésze

Magyar evangélikusként Brassóban

Találkozás Raduch Zsolt nyugalmazott lelkésszel

Több mint negyven éven át szolgált Brassóban, a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház legnagyobb magyar ajkú gyülekezetében. Szintén evangélikus lelkész édesapjának nyomdokán járva maga is kiállt közöségükért és templomukért, amikor az épületet lebontással fenyegette Ceaușescu diktatórikus fellépése. Raduch Zsolt nyugalmazott evangélikus lelkésszel beszélgettünk brassói otthonában családról, történelemről, evangélikusságról.

– Édesapjának az életútja kötődik a erdélyi magyarság 20. századi megpróbáltatásaihoz. Raduch György az egyház és a magyarság legnehezebb időszakaiban, sorozatos támadások ellenére is kitarított egyháza és szülőföldje mellett. Kérem, elsőként róla meséljen.

– Édesapám Kolozsvárott született 1909-ben. Járosi Andor esperes és teológiai magántanár tanítványa volt, az ő hatására fordult a konfirmációja idején a lelki dolgok és a lelkészi hivatás felé. 1931-ben végzett, 1933-ig Brassóban Nikodémusz Károly mellett – aki a Magyar Írószövetségnek is tagja volt – szolgált segédlelkésként. Segédlelkészi évei idején volt alkalma közeli lelki kapcsolatba kerülni a szintén kolozsvári születésű Reményik Sándorral. Édesapám mindig személynél jó viszonyban volt vele.

– A költő akár el is jött Brassóba az édesapjához?

Este leültünk az asztal köré – hárman voltunk testvérek –, és ilyenkor volt igeolvasás, éneklés, imádság és versolvasás is. Ezek az együttlétek szellemiekben, lelkiekben gazdagították a családot.

– Mindig találkoztak valahol, mert édesapám akkor egyszobás legénylakásban lakott. Leveleztek is. Örök is néhányat a levelek közül. Nálunk a családban Reményik-kultusz volt. Családunk egyik kultikus figurája ő volt, a másik Áprily Lajos, aki brassói születésű, és édesapám-

nak a magyartanára volt Kolozsváron, a református kollégiumban.

– Úgy tudom, aztán vele is személyes kapcsolat alakult ki.

– Édesapám Áprily verseit – ahogy a Reményik-verseket is – rajongásig szerette. Nemcsak szerette, de sokat tudott is kívülről. Nálunk a családban hagyomány volt a Reményik- és Áprily-versek tanulása – a többieké mellett, mert azért Arany János, Petőfi, Juhász Gyula, Tóth Árpád, Dsida Jenő verseit is szerettük. Este leültünk az asztal köré – hárman voltunk testvérek –, és ilyenkor volt igeolvasás, éneklés, imádság és versolvasás is. Ezek az együttlétek szellemiekben, lelkiekben gazdagították a családot. Áprily járt nálunk, ebben az épületben, ahol most beszélgettünk. Én akkor éppen nem voltam otthon, de ő tudott rólam, tudta, hogy hány versét és fordítását tanultam meg kívülről. Édesapám és a bátyja is nagy szeretettel emlé-



apámnak ajánlottak, de ő is benne volt valamiképpen. Áprilytól a *Március*, a *Tavaszdodik*, Reményiktől *Az óriás*, a *Rádióba mondom*. A Medve-szakadék legendájának – a Nagy-kőhavason – ceruzával írt változatát itt őrzöm a szekrényben, mert azt például Reményik édesapámnak adta. [A költő *Szemeimet a hegyekre emelem* című versciklusának egyik darabja *Háromszázan* címmel. – A szerk.]

– Egy ilyen beszélgetésben nem lehet összefoglalni édesapjának az egész életútját, de kérem, a főbb állomásokat említse meg. Például hallottam, hogy Brassóban megmentette a magyar evangélikus templomot, amikor az ötvenes években le akarták bontani.

– A templomlebontás az én esetem volt, nem az övé. Engem fenyegettek meg, és azt mondtam, hogy keresztbe fogok feküdni a kapuban, ha le akarják rombolni. Azt mondták, „kár lenne magáért, mert a bulldózer átmegy magán”. Az ő esetei viszszanyúlnak Barcaújfaluba. Én mint kicsi

gyermek a ritka autóközlekedés idején, ha megláttam egy személyautót, állítólag azt mondtam: „Jaj, nehogy elvidd édesapát!” Rengetegszer elhurcolták. Amikor még királyság volt, akkor lekommunistázták, amikor rendszerváltás volt, akkor reakcióként akarták megbélyegezni. Tizenhatszor állt bíróság, többször hadbírótság előtt. Nemegyszer hetekre elvitték és bántalmazták is, de nem tudták megtörni, mindig hűséges maradt Krisztushoz, az egyházhoz és az ő népéhez. Annak idején felajánlották, hogy hivatalosan Magyarországra telepedhet családotul. Ő nemet mondott, mert arra tett esküt, hogy itt végzi a szolgálatot. Soha nem jutott eszébe, hogy megfutamodjon. Ilyen karakánság mellett volt hiteles az igehirdetése. A templomlebontás ügye már az én időmben volt.

– **A templom tehát megmaradt...**

– A katolikus temető helyén ma park van. A mi temetőnk is letarolták, a temetőt 1960 óta betöltötték a templom körüli temetőnkben.

– **A magyar evangélikus temető letarolták?**

– Igen, de megúsztuk ennyivel.

– **A maradványokat nem exhumálták?**

– Nem, csak aki akarta.

– **A templom körüli részen ma is sírok vannak. A mostani gyülekezeti tagok felmenőinek a csontjai ott lehetnek a föld alatt?**

– Igen, ott lehetnek. Annak idején a Magyar Televízió *Halott temetők* címen sugározta a kolozsvári Házsongárd és a brassói temető történetét. Mindenről jegyzetet készítettem, és a megyei pártvezérnek megmondtam, hogy amit művelnek, az szentségtörés. De az elvtárs úr átnézett rajtam.

– **Évtizedekig szolgált Brassóban, hasonlóan édesapájához. Milyen volt az édesapát lelkészként követni?**

– Negyvennégy évig voltam lelkész ebben a gyülekezetben. Előtte segédlelkész az édesapám mellett. A kommunista időkben Brassót zárt várossá nyilvánították. Csak az jöhetett be, akinek a hatóság letelepedési engedélyt és személyazonosságát adott. 1966-tól 1970-ig tanultam a teológián. Amikor végeztem, akkor kinevezhettek, mert volt brassói személyim. Életem legszebb időszaka volt, amíg együtt dolgozhattunk édesapámmal. 1977-től vettem át a vezető lelkészi funkciót, de édesapám a munkáját ugyanúgy végezte, mint mindig. Soha nem voltam neki főnöke, mindig a tanítványa maradtam.

– **Ő reagált időnként a fia igehirdetésére?**

– Természetesen. Annál nagyobb dicséretet életemben nem kaptam, mint amikor ő azt mondta, hogy „na, ezt így kell csinálni”.

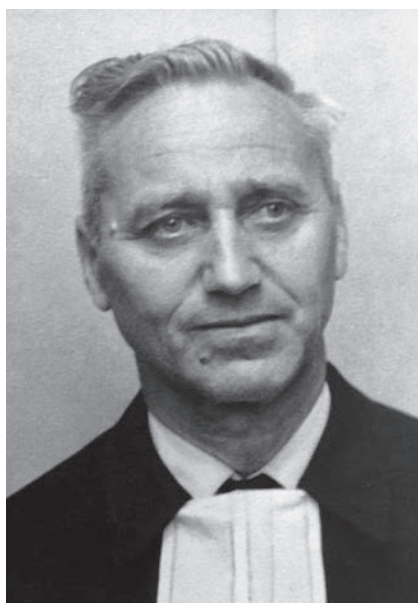
– **Annak is hangot adott, ha valami nem tetszett neki?**

– Igen, de mindig nagy szeretettel. Ifjúként mindenki botlik, és amikor majdnem elsírtam magam, a kezét a fejemre tette, és csak annyit mondott, hogy „édes fiam”. Sok mindent megbeszélünk.

– **Miben látja a lelkészi szolgálat értelmét?**

– Mondok két példát. Volt két testvér, az idősebbiket, a fivért nemrég temettük el. A húga még most is él. Ez a két testvér valamin összeveszett. Valamelyik igehirdetés úgy megragadta őket, hogy az egymással nem beszélő két testvér a következő vasárnap egy padban ült, és együtt vettek úrvacsorát. Hát, ha nem ez az értelme, akkor nem tudom, hogy mi. Más alkalommal Apácán végeztem temetést. Hatvanvalahány évnyi házasság után temettük el a nénit. Utána a templomban volt igehirdetés. Az a szokás, hogy kifelé jövet a lelkész megáll a templom ajtajában, és kezet fog az emberekkel. Jött az özvegyember, és csak egyetlen szót mondott: „Megértettem.” Semmilyen teológiai méltatás nem lehet ennél nagyobb. Én egy küldött vagyok, és mint a postás, átadom az üzenetet.

– **Mi történt a magyarsággal és az egyházzal a 20. században, és mi lesz velünk?**



Az édesapa, Raduch György



A SZERZŐ FELVÉTELEI

– Hullámszó történt. Amikor az istentelen rendszer tiltotta a templomba járást, és vasárnap is dolgoztatott, voltak, akiket sikerült megfélemlíteni, de volt, aki ekkor is kitartott. Körülbelül százan jártak vasárnaponként a templomba, ünnepeken pedig nem fértünk be. A legnagyobb konfirmanduscsoport ötvennyolc fős volt. Amikor jött a rendszerváltás, eleinte megugrott a szám, százhatvan-száznyolcvan ember jött. Később kevesebben jöttek, a legkisebb konfirmanduscsoport négy főből állt. Számbelileg úgy néz ki, hogy fogyunk.

– **Nyugdíjas éveiben is aktívan besegít a lelkészi szolgálatba.**

– Amikor helyettesítésre kérnek, nagyon szívesen megyek. Tíz éve tartok a szabadult szenvedélybetegeknek bibliáóráit. Havonta egyszer még idejön a lakásunkba a csoport.

– **Ha egy mondatban kellene válaszolnia, mit tart fontosnak elmondani az életéről, mit mondana?**

– A kellő időben a kellő feladatot elvégezni, hogy a lánc ne miattam szakadjon meg. Az Úr elé készülésemről édesapám szavai jutnak az eszembe: „Olyan szívesen vagyok veletek, de bármikor kész vagyok menni, ha az Úr hív.”

■ SZEVERÉNYI JÁNOS

Írásunk az Evangélikus Missziói Központ honlapján (Misszio.lutheran.hu) meghallgatható interjú szerkesztett szövege

Keresztül-kasul Európán

Fabiny Tamás evangélikus körképének második kötete

Európában valószínűleg nincs olyan ország, amelynek valamely lutheránus közösségében Fabiny Tamás meg ne fordult volna: püspöki székesegyházban, ismerősök szörványközösségében, teológián, konferencia-központban vagy akár egy gyülekezeti gondnok konyhájában. Kis túlzással állíthatjuk: személyes ismerőse az európai evangélikusoknak. Ez lehetne a magánügye és saját szerencséje is, de élményeit nem tartja meg magának. A magyar evangélikus sajtó olvasói negyven éve rendszeresen értesülnek róla, hol járt, mit látott, és mi a véleménye minderről.

A közelmúltban jelent meg annak a háromrészes körképnek a második kötete, amelyben Fabiny Tamás összegyűjtötte negyven év termését, a többségében az *Evangélikus Életben* közölt úti beszámolókat. Az első kötet a közvetlen környezetünkről szólt, a Magyarországi Evangélikus Egyházzal és a szomszédos országok evangélikusságáról. A most megjelent kötet által Nyugat- és Észak-Európára figyelhetünk, olyan nagy evangélikus közösségekre, mint a bajor vagy a finn egyház, de felkereshetünk olyan meglepő – evangélikus szempontból kicsi – helyeket is, mint például a Luxemburg igazi „multikulti” fővárosában élő magyar protestáns közösség.

Rengeteg információt kap az olvasó ezekkel a beszámolókkal. Szinte személyes ismerősünkké válik Luther esküvői tanúja, keresztkomája és gyóntatója, a wittenbergi Bugenhagen, értesülünk a Sant’Egidio közösség létrejöttéről, profiljáról, magyarországi tevékenységéről, de igazi csemegéket is megoszt velünk a szerző: megtudjuk, hogy a nürnbergi Húshídon heverésző szürkemarha-szobor a magyar Alföldről kapta új szarvait. Sok érdekes ismeret könnyed, olvasmányos stílusban, személyes élményekkel fűszerezve.

Aki kézbe veszi a könyvet, sokat tanul, ismereteket szerez anélkül, hogy ezért küzdenie kellene, és hiteles képet nyer az Európában élő evangélikusokról, helyzetükről és aktuális problémáikról. Nem lózungokat olvas róluk, hanem arcképeket és történeteket ismer meg.

Épp negyven éve született az első cikk, beszámoló az Európai Egyházak

Konferenciájának Krétán tartott nagygyűléséről, ahol a szerző ifjúsági küldöttként szerepelt. Némi megilletődöttség sugárzik a sorokból: megtisztelő a helyzet egy húszévesnek. Mai húszévesek soraiból nagy valószínűséggel hiányozna ez az attitűd. A fókusztalálás még eléggé diákos: vele lelkendezünk a knösszosi romok láttán vagy a tengerben fürdőzés élményén, ám a magyar teológushallgató már akkor a környezetvédelemmel kapcsolatos munkacsoportot választja, és egyike az ifjúsági nyílt levél megfogalmazóinak.

Furcsa dolog érzékelni az időbeli távolságot a régi beszámolók kapcsán. Megmosolyogjuk, hogy kuriózumként szerepel az egykori erlangeni egyetemi beszámolóban a „komputertudomány”, de szívfájdalommal olvassuk, hogy azon az erlangeni egyetemen, ahol mára – érdeklődés hiányában – megszűnt a teológiai kar, a nyolcvanas években olyan teológiai reneszánszot éltek, hogy más szakok hallgatói is fürtökben lógtak a legnagyobb előadóterem ajtajában egy-egy divatos teológiai előadáson.

Olvassuk a könyvben szép, kimunkált ígéhirdetéseket, amelyeknek az irodalmi stílusa és aktuális üzenete joggal ragadja meg az olvasót (ígéhirdetés az eisenachi Szent Erzsébet-ünnepségen, illetve a drezdai Kirchentagon). Elgondolkodhatunk igazán időszerű témákon, például egyház és közélet kapcsolatán: mi módon vannak jelen politikusok az egyházi életben, és magukénak érzik-e a keresztények a világ mai szorongató, nagy kérdéseit Magyarországon és más orszá-



Fabiny Tamás: *Testvéreim és a nyáj.* Körkép a világ evangélikusságáról 2. Luther Kiadó, Budapest, 2019. Ára 2290 forint.

gokban. Felbukkannak érzelm gazdag pillanatok szívbe markoló, drámai eseményekkel kapcsolatban, de kedélyes látogatást teszünk a Nyugat-Európában élő magyar közösségeknél és észak-európai partnereinknél is, sőt bepillantunk a magánélet egy-egy kedves jelenetébe is.

A kötet kétségtelen csúcspontját az egyházi diplomácia nagy pillanatai jelentik: az egyik a Lutheránus Világszövetség küldöttségének látogatása a pápánál, vagyis a „luteráni zsinat”. Finoman érzékelteti itt a szerző – mint sok más témával kapcsolatban is –, mennyire összetett dolog megmérni és értékelni valamit, sikereket, eredményeket és félbemaradt gesztusokat, csalódásokat. A másik, a tulajdonképpen csúcspont a beszámoló az „ökumené reformációjáról”, Ferenc pápa svédországi, lundi látogatásáról a reformáció indulásának ötszázadik évfordulóján, 2016. október 31-én. Igazi történelmi pillanat karnyújtásnyi távolságból.

A kötet jól szerkesztett, ez kifejezett előrelépést jelent a sorozat első darabjához képest. Ott cikkek füzérét olvastuk csupán, itt tudatos szerkesztéssel van dolgunk: reagál is a szerző az időközben történt változásokra, új eseményekre, és egybefűzi az azonos témák régi és új feldolgozásait. A fotók élvezhető minőségűek, szerves részei a mondanivalónak.

A *Testvéreim és a nyáj 2.* című könyvet akár kellemes nyári olvasmányként is ajánlom az evangélikus élet iránt érdeklődőknek.

■ SZABÓNÉ MÁTRAJ MARIANNA

Énekes bizonyágtevők évtizedei

Harminc szál gyertya a Mandák kórus tortáján

„Régóta tervezzük, talán most valóra válik. Szeretnénk megszervezni az állandó Mandák kórust, azaz a fóti kántorképzősök kórusát. Ebbe szeretnénk meghívni Téged is! Az állandóság azt jelentené, hogy egy évben 3-4 hétvégét együtt töltenénk, akkor próbálnánk, s alkalomadtán szolgálnánk is.” Ezzel a meghívólevéllel kezdődött harminc éve a Mandák kórus története. Az önkéntes szolgálatot végző énekegyüttesről Kertész Péter és dr. Kretz István karvezetővel, valamint Bence Gábor egyházzeneessel, a fóti Evangélikus Kántorképző Intézet igazgatójával beszélgettünk a kerek évforduló alkalmából.

Az 1989. október 29-én kelt levelet dr. Hafenscher Károly akkori székszárdi esperes, egyházzeneész jegyzi. Hívására az év december 29-én hivatalosan is megalakult a kórus harmincöt fővel. A két jelenlegi karvezető másfél éve tölti be tisztségét.

„Én mindent Fóton tanultam: a teljes egyházzenei tudásom onnan származik. 1994-ben kerültem először kapcsolatba a kántorképző intézettel. A bonyhádi

evangélikus gimnáziumban Ócsai Zoltán iskolalelkész megszólított: Nagymányokon kántorra van szükség. Mivel tudtam zongorázni, a gyülekezet beíratott egy nyári tanfolyamra – kezdi az emlékidézést Kretz István fogorvos. – Ekkor három korált ismertem. Három évre rá pedig megnyertem az énekversenyt. Életem szóló szerelem lett Fóti is, a Mandák kórus, de feleségemet, Budaker Dóra hittanárt is ott ismertem meg. Az első tan-

folyam után azonnal meghívtak a tenor szólamba, s 1994 őszén már Hamburgban énekeltünk.”

Kertész Péter erdőmérnök családi vonalon jutott Fótra: édesapja kántor Debrecenben, édesapjának a nagybátyja pedig lelkész. Először Péter bátyja lett képzős, a kisebbik Kertész fiú 2003-ban követte testvérét, s ugyanazon évben a kórusba is felvételt nyert. Azóta az ő élete is elszakíthatatlan a zenei szolgálattól.

Villa a belmisszióért

A fóti Mandák-villa története felér egy regénnyel. Tulajdonosa, Mandák Mária kegyes életű evangélikus hölgy volt, aki gyermektelen lévén, villáját az egyháznak kívánta átadni. Ehhez néhai Zászkaliczky Pál fóti lelkész, esperes segítségét kérte. ►



FOTÓ: MANDAK.HU

A Mandák kórus Máltán 2017-ben. Jobb szélén piros ingben néhai dr. Balás István karnagy



Kertész Péter és dr. Kretz István karvezetők

Az esperes rögtön tudta: ebben a házban belmissziói célú intézményt kell létrehozni. Így is lett. Az épületben 1947 óta folyik képzés: az évtizedek alatt lelkész- és kántorgenerációk sora került ki a konferenciákról, téli és nyári tanfolyamokról.

A kórus is missziói céllal alakult. „Egyházunk jelentős részben szórványokban él. Sok az apró gyülekezet, ahol a többszólamú, élő egyházzene ritkán látott vendég – fogalmaz Kretz István. – Célunk, hogy ezekben a gyülekezetekben szólaltassuk meg azokat az egyházi motettákat, amelyeket csak egy nagyvárosi kórusai adnak elő koncerteken.” Kertész Péter hozzáteszi: „Az lebeg a szemünk előtt, hogy olyat vigyünk el egy-egy kicsi gyülekezet templomába, amit talán soha nem lenne módjuk hallani. Akad, hogy a gyülekezet létszáma kevesebb, mint a harmincöt-negyven fős kórusunké.”

Speciális énekkar ez: civil hivatású tagjai szabadidejükben próbálnak, koncerteznek – fűzik tovább a krónikát a karvezetők. Igazodva az elfoglaltságokhoz, évente hat-hét szombatot töltenek együtt reggeltől estig, és ehhez egy augusztusi háromnapos intenzív próbaidőszak társul. A szükséges anyagiak előteremtésében jelentős részt képvisel a tagok személyes költségvállalása; erre az

évre kapott anyagi támogatást a kórus egyházunk országos egyházzenei bizottságától, hosszú távon viszont megoldatlan a finanszírozása.

Félszavakból is

A közösség ereje meghatározó. „Sokan már tizenéve együtt vagyunk, s a mai napig hat ránk elhunyt karvezetőnk, dr. Balás István személye. Ez teszi lehetővé, hogy a viszonylag ritka próbák ellenére is naprakészek legyünk. Pista kisugárzása, szakmai felkészültsége alatt nőttünk fel mi is” – meséli Kretz István. „Fél szavából tudtuk, hogy mit szeretne, egy mozdulattal megszületett a zene” – emlékezik Kertész Péter.

Balás István karvezető tavalyi halálát feldolgozni úgy tudják, hogy folytatják, amit elkezdett, de a megújulás képességével: ez hídként köti össze a múltat a jövővel. „Amikor 2017-ben Bakony-szombathelyen rosszul lett, épp fellépni készültünk. Valahogy mindenki rám nézett – idézi Kretz István. – Kiálltam, elvezényeltem a műsort, majd a végén a kórus azt mondta: szerintük ez nekem megy. Én vacilláltam: fogorvos vagyok, legfeljebb kántor, nem karvezető! Mégis megkaptuk ketten, Péterrel a megbízást immár más-

fél éve.” Kertész Péter hozzáfűzi: „Ahogy Pista betegsége után összezártak a tagok, kiálltak egymás mellett, az megható. Huszonöt év és a karvezető halála után a legtöbb kórus feloszlana. A Mandák nem.”

Új arculatot dolgoztak ki, megújult a repertoár, honlapot (Mandak.hu; ezen elérhető az elmúlt harminc év összes hang- és képanyaga), Facebook-oldalt indítottak. Kretz István kulcsmondatot fogalmaz meg: májusban, a Balás István hetvenedik születésnapján adott emlékkoncerten azt hitték, már elengedték őt. „De még sokáig velünk lesz. Olyan kórust hagyott itt, amely nélküle is megáll a lábán.”

A hitélet kiemelten fontos az énekkarban: mindannyian gyakorló evangélikusok. Az áhitatokat vagy lelkész, vagy Budaker Dóra tartja, hiszen ő is – miként négy gyermekükből is három – kórustag. Egy-egy szolgálat előtt mindig megállnak imádságra, a nyári találkozásokon pedig reggeli-esti áhítat ad keretet a napnak. „A Biblia, az Isten közelsége minden pillanatban kivehető” – folytatja Kertész Péter, aki a repertoárt is idesorolja: az egyházzene legszebb darabjaiból válogatnak. „Mi reggel-este, a szabadidőnkben is énekelni szoktunk. Van, hogy éjfélkor még Purcell *Nunc dimittis*-ét énekeljük az ebédlőben.”

A hely szelleme

Bence Gábor a fogalommal vált kántorképző igazgatójaként kíséri, segíti a kórus munkáját. Az intézet tárt kapuival, infrastrukturális lehetőségeivel – a szűkös anyagi források ellenére – inspiráló légkört biztosít az összejöveteleknek. Itt a falakból is egyházzene árad – a *genius loci* is hozzásegít a szolgálathoz.

„A kórus alakulásakor még nem voltam szorosabb kapcsolatban a kántorképzővel – kezdi történetét az igazgató. – »Hafó« [ifj. Hafenscher Károly, a kórus alapítója – a szerk.] egyébként korábban kétszer is szervezett énekkart a kántorképzősökből: az elsőt a Deák téren, azt nem engedték működni, a másikat Kelenföldön, ezt én örököltem meg, s ez lett a kelenföldi énekkar magja. A rendszer-váltás eufóriája hozta a Mandák kórus lendületét is, ami, lám, három évtizede él, működik, virágzik.”

Bence Gábornak már volt kórusa, így a Mandákban nem tag. Amikor igazgatónak Főtra került, Ecsedi Zsuzsa egyházzenesz, kántor és Balás István vezette a Mandák kórust, Abaffy Nóra is volt karvezető az évtizedek alatt Hafenscher Károly után.

A kántorképző és a kórus kapcsolata sokrétű és eleven. „Sok évig a nyári tanfolyamok hallgatói adták a kórus tagságának frissülését. Később a kórus és a kántorképző inkább önálló utakon járt, bár a küldetésük közös volt: képviselni a magas szintű egyházzeneét az evangélikus fiatalok között. A két éve újjászerveződött kórus most különösen vonzó a kántorképzős hallgatók számára.”

Mandák-titok

Bence Gábor szerint a missziói lelkület az első: „Minden karnagyuk szem előtt tartotta, hogy a Mandák kórus olyan helyre is elviszi a művészi egyházzeneét, ahol erre másképpen semmi esély nem lenne. Ezt a küldetésstudatot át is vette a kórus minden tagja – akik gyakran maguk is apró gyülekezetekből érkeztek. Az is fontos, hogy az évek alatt kialakult egyfajta egészséges Mandák-öntudat, erős összetartozás-érzés, aminek része az evangélikus lelkiség is” – summázza a lényegét.

A jövő optimizmusa ekképpen megalapozott: „Balás István halála nemhogy megállította volna a kórus munkáját, hanem mintha új erőt kaptak volna az el-

kötelezett énekesek. Nagyszerű szervezéssel tartják össze a kórust, összetársították az ifúságot a felnőtt énekesekkel. Két karnagyuk profikat megszégyenítő alapossággal készül a szolgálatokra. Egyre többen egyeztetünk, hogy az intézet és a kórus hasznosan tudjon együttműködni. Nem a mi terveinken múlik minden, hiszem, hogy útmutatást kapunk, mikor miként szolgálhatunk párhuzamosan vagy közösen.” Bence Gábor szavait megerősítik a karvezetők: megnyugtató számukra a támogatása és a főtí anyáépület lelki-fizikai közege.

Ünnepi koncertek és egy torta

Intenzív tavasz, sok fellépés után készülnek a harmincadik évfordulóra. „Fogalmam sincs, mi van a rendelőben – nevet Kretz István. – Minden gondolatom a kórus, még munka közben is gyakran a fejemben jár. Van, hogy bennem szól egy kórusmű, s közben veszem észre, hogy már rég megkötött a tömés.” Boldog állapot ez, ahogyan Kertész Péternek is, aki az Ipoly Erdő Zrt. erdeiben dúdolgathat.

Az ünnepi koncertekre az év második felében indulnak: az északi kerületben Tállyát, a déliben Izményt keresik fel, 2020-ban következik a nyugati, Zalaegerszeg és Barlahida.

Bence Gábor bölcsen végiggondoltnak találja a tervet: „Ismét kisebb gyülekezetekbe viszik a jó zenét, de úgy, hogy közben igyekeznek a helyi lelkészi karral



Bence Gábor egyházzenesz

megmozgatni egy nagyobb régió híveit. Igazi missziós ötlet ez! Tapasztalatból mondom: ha valahol meglátják a kórus tagjainak éneklés közben kismult arcvonásait, ott nem kell bizonygatni, mekkora lelki ereje van a hittel teli zenének. Negyven-ötven fiatal jelenléte már önmagában is lelkesítő egy templomban, s ha közös akarattal szolgálnak, gyönyörű hangon értékes zenét dalolnak, no, ez már igazi zenei bizonyásgtétel.”

A kórus tortáján a megalakulás napjaiban, december végén fűjják majd el a harminc gyertyát egy budapesti koncert keretében. Személyes álmuk sok tiszta hang és még legalább harminc év. „Hadd folytassuk még nagyon sokáig” – zárja a múltidézést a jövőbe tekintéssel Kretz István.

■ STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA



A főtí Evangélikus Kántorképző Intézet épülete, a Mandák-villa

Tanítványok vagyunk, nem kész keresztények

Új kötet a gyülekezetpedagógiáról

Együtt a hit útján címmel nemrégiben gyülekezetpedagógiai kézikönyv jelent meg a Kálvin Kiadó gondozásában evangélikus és református szerzők tollából. A kötet az egyes korosztályok életkérdései felől mutatja be a gyülekezeti tanítás lehetőségeit, és a gyakorlatban alkalmazható kérdéseket is kínálja. Egyik szerkesztőjével, dr. Pángyánszky Ágnes lelkésszel, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Gyakorlati Intézetének vezetőjével beszélgettünk.

– Református és evangélikus szerzők közös munkájának gyümölcse a kötet. Mit tudunk egymástól tanulni?

– Együtt éljük meg a Krisztushoz tartozást, azt, hogy Isten gyermekei vagyunk. Ez egy hangsúlyos üzenete a könyvnek. Közösen fedeztük fel, hogy a jelenlegi magyarországi helyzetben a egyházainkban nagy szükség van a gyülekezetpedagógia megerősítésére. Ez a tapasztalat és felismerés indította el a folyamatot, hogy közösen nézzünk szembe a jelen kor gyülekezetpedagógiai kérdéseivel, és együttműködve jelentessük meg a most közreadott gyakorlati kézikönyvet. Bár egyes írások esetében érződhet a felekezeti sajátosság, mégis, mindenki számára ismerős helyzetekre keressük a válaszokat.

– A kötet példája az evangélikus és a református teológiák együttműködésének is.

– Valóban, a Károli Gáspár Református Egyetem, a Pápai Református Teológiai Akadémia és az Evangélikus Hittudományi Egyetem munkatársai a könyv szerkesztői. A szerzők pedig az egyházi felsőoktatáson túl a szolgálatok széles spektrumát lefedik: gyülekezetben, kórházlelkészként, cigánymisszióban és másutt működő lelképásztorok is vannak közöttük.

– A kötet elméleti alapját Németh Dávid és Szabó Lajos professzorok tanulmányai adják. A további fejezetek – szerzőpárosok munkái – korcsoportok szerint dolgozták fel a gyülekezetpedagógia lehetséges megközelítését. Miért tartották fontosnak, hogy az egyes korosztályok életkérdései felől mutassák be a gyülekezeti tanítás lehetőségeit?

– Többféle megközelítés adta volna magát, végül az élethosszig tartó tanulás szempontja mellett döntöttünk. Amikor gyülekezeti tanításról beszélünk, akkor többen először gyermekfoglalkozások-

Izgalmas kihívás volt azon elgondolkodni, hogy ha életciklusokra bontjuk egy ember életútját, akkor miként jelenik meg az egyes életkorokban a tanítás lehetősége.

ra, a konfirmandusok oktatására gondolnak – mintha mindezeket követően nem lenne fontos a tanítás. Izgalmas kihívás volt azon elgondolkodni, hogy ha életciklusokra bontjuk egy ember életútját, akkor miként jelenik meg az egyes életkorokban a tanítás lehetősége. Meg akartuk mutatni, hogy az ember életében a tanítás minden életkorban meghatározó lehetőség lehet.

– Az egyes korosztályok speciális érdeklődési területe, megszólítási módja rávilágít arra, hogy egy személy nem tud minden korosztályhoz megfelelően szólni. Milyen gyülekezeti hálózat szükséges ahhoz, hogy a kötetben foglaltak élő gyülekezeti modellé váljanak?

– Annak ellenére, hogy korosztályi megközelítés szerint tárgyaljuk az élethelyzeteket és az életciklusok megközelítési lehetőségét, ezt egy gyülekezet és egy lelkész szempontjából intergenerációs megközelítésnek, azaz generációk közötti tanulásnak látom. Amikor az óvodások, iskolások vagy a

fiatal családok korosztályával foglalkoztunk, akkor mi magunk is éreztük az összefüggéseket. Fontos meglátni, hogy például egy családostan istentiszteleten nemcsak egyetlen korosztályt szólítunk meg, hanem több generáció felé tudunk evangéliumi üzenetet közvetíteni. Ugyanakkor be kell vallani, hogy egyetlen lelkész sem tud minden generációhoz odafordulni, minden generációt tanítani. A lelkésznek azonban lehetősége van arra, hogy olyan gyülekezeti munkatársi csapatot építsen ki és koordináljon,

amely a tanítás területén meg tudja valósítani az egyes modelleket. Legyenek olyan elkötelezett emberek, akik vállalnak tanítói feladatokat is! Ez azt is jelenti, hogy a tanítókat is képezni kell. Ezt a gyülekezetek életében nagyon szép feladatnak látom. Építő és jó, ha minél több ember felkészül a tanítás szolgálatára.

– A harmadik évtized életkérdései és a kisgyermekes szülők katekézise címet viseli az a tanulmány, amelynek ön és Siba Balázs a szerzője. Hogyan lehet a talán legleterheltebb és legtöbb kihívással szembenező korosztályt megszólítani?

– Valóban, a fiatal felnőtteknek ma nagyon sok a feladatuk, számos szerepben kell helyállniuk. Szembe kell nézniük a felnőttkor, a család, a munkahely adta feladatokkal, és ezek igen nagy koncentrációt igényelnek. Pozitívum, ha valaki azt mondja valamire, hogy „nincs időm”, mert ez azt is jelenti, hogy felfedezi: valaminek a hiányát éli meg. Ebben a hiányhelyzetben az ember keresi azokat a válaszokat,



amik megerősítik őt az egyes szerepeiben. Fontos, hogy az egyháznak legyen ereje és kreativitása megteremteni azokat a helyzeteket, amelyekben elkezdődhet egy beszélgetés. Tudjon kérdezni az egyes ember, aki elfoglalt, de szeretne jó szülő lenni, ugyanakkor munkájában előrelépni, aki szeretné megvalósítani önmagát. Fontos, hogy ott legyünk, és minderről beszélgetni tudjunk vele. Ennek a gyakorlati megvalósítását segíti az egyes fejezetek végén összegyűjtött élethelyzeti kérdések gyűjteménye. Ebben javaslatokat is adunk arra, hogy milyen módon lehet az egyes életszakaszokhoz tanítási módot hozzárendelni.

– **Sokakban él a spirituális éhség, az egyháztól mégis távol maradnak. Hogyan lehet a keresőket megszólítani, hogy részeseivé váljanak a gyülekezet megtartó közösségének?**

– A lelkiesség kérdése erősen meghatározta a munkánkat. A tanításhoz az is szükséges, hogy legyen, aki vágyik arra, hogy ismereteket szerezzen. A tapasztalható spirituális éhségre az őszinte és emberi odafigyelés az első válasz. Nem tekintek semmit előfeltételnek, hanem meglátom az emberben a kérdezőt és a keresőt. Mellészegődöm, „útra kelek vele”, és bízom az Isten segítségével: hogy lesz módod elmondani, számomra mi a fontos, mi az, ami engem megtart. Gondoljunk az emmausi tanítványok történetére! Mindenki ott vannak

a kérdések, ott van a megmagyarázhatatlan, amire nem találja a választ. Isten nem kíván tőlünk többet, mint hogy azt mondjuk el, mi az, amiben mi megtaláltuk az életünk értelmét.

– **A kötet másik központi kérdése a tanítványság. Mit értsünk ezen?**

– A tanítványi létben benne van, hogy nem „kész keresztényként” látjuk magunkat, hanem úton lévő embereknek. Olyannak, aki tanulni akar. A tanítványi lét szemlélete szorosan hozzátartozik az Istenről szóló tanulás folyamatához.

– **A kötet gyakorlati kézikönyv. Kiknek ajánlja?**

– Ha valaki a saját korosztályának a fejezetét elolvassa, akkor valláspszichológiai szempontból nagyon érdekes kérdésekről szerezhet ismereteket, olyanokról, amik önreflexióra is lehetőséget adnak. A könyvből az érdeklődő megismerheti, hogy a különböző életkori helyzetekhez miként kapcsolódhat a tanulás folyamata. Kötetünkkel elsősorban a gyülekezeti katekétikai munkát kívánjuk erősíteni, így minden fejezetben hangsúlyos, hogy miként lehet a megállapításokat az egyes gyülekezetekben megvalósítani. A teológiai oktatáson túl a lelkiesség számára is inspiráló lehet, de minden gyülekezeti szolgálatnak gyakorlatias és hasznos olvasmányává válhat.

– **Tervezik-e, hogy folytatva az egyetemek együttműködését, további köteteket is készítenek?**

– A könyv előzménye egy konfirmációval kapcsolatos nemzetközi kutatás volt. Ebben a témakörben már születtek publikációk. Folytatni szeretnénk az együttműködést. Azon gondolkodunk, hogy a következő kötetben nem korosztályi alapon vizsgálódva, hanem egyes élethelyzeteket körüljárva próbálunk meg a gyülekezetpedagógia feladataira reflektálni.

■ GALAMBOS ÁDÁM



Együtt a hit útján. Gyülekezetpedagógiai kézikönyv. Szerkesztette Siba Balázs, Szabóné László Lilla, Pángyánszky Ágnes. Kálvin Kiadó, Budapest, 2019. Ára 2000 forint.

Telt házakat vonz az Igazság



Újsághír (EvÉlet, 2019/23–24. szám): „Az Ez az a nap! felekezeti mozgalom közel húsz éve gyűjti össze a Krisztusban hívőket, hogy – évente legalább egy alkalommal – többórás tömegrendezvényt demonstráljanak. Magyarországon is van igény és van készség Isten dicsőítésére. Ebben az esztendőben június 1-jén telt meg a Papp László Budapest Sportaréna, amelynek színpadán délután négytől kora éjszakáig váltották egymást a Jézus Krisztus nevét a kortárs keresztény zene nyelvén magasztaló együttesek és szólóisták. »Prózában« is számos igei üzenet elhangzott a nap folyamán, és – a hagyományoknak megfelelően – majd minden hazai keresztény felekezet képviselőjében imádkoztak vezető lelkészek azért, hogy nemzettársaink találjanak rá Krisztusban a nap mottójaként felmutatott Igazságra (Jn 14,6).»

Ökumenikus imahét ide, ökumenikus világimnap oda, az igazság az (is), hogy Magyarországon egyetlen felekezeti alkalom sem tud egy időben annyi résztvevőt egy helyre vonzani, mint az Ez az a nap! Szervezőiroda egész évet átfogó rendezvénysorozatának központi eseménye. Az Ez az a nap! címmel hirdették, Istent dicsőítő összejövetelnek 2011 óta minden évben a tizenkét és fél ezer férőhelyes Papp László Budapest Sportaréna ad otthont.

*

Jóllehet magától Jézustól tudjuk, hogy már ahol ketten vagy hárman összegyűlnek a nevében, ott van közöttük (Mt 18,20), de melyik gyülekezetet ne büszkélkedne lelkesen azzal, ha egy-egy ünnepi alkalommal

színiültig telik a temploma – ami általában ugye néhány tucat, helyenként néhány száz főt jelent. Nálunk az már kisebbfajta szenzációnak számít, ha egy történelmi egyház több ezer főt tud egybegyűjteni. Evangélikus egyházunkban a Szélerőzsa országos ifjúsági találkozó, református testvéreinknél az ugyancsak kétfévente tartott Csillagpont tudja produkálni az ezres nagyságrendet, ám öt számjeggyel e két – hatalmas szervezőmunkával megvalósuló – találkozó résztvevőinek együttes létszáma sem volna leírható.

Tízeges létszámot meghaladó közösségi élményért katolikus testvéreinknek is a székelyföldi Csíksomlyóig kell pünkösdkor elzarándokolniuk, mi, lutheránusok pedig még távolabb és csak némi

idegennyelv-tudás birtokában élhetjük át maradéktalanul az igazán népes testvéri közösség élményét a németországi egyházi napok alkalmával. Ám aki járt már Csíksomlyón vagy az evangélikus szervezésű Kirchentagon, az aligha kérdőjelezi meg a „keresztény tömegrendezvényekben” rejlő – egyedülálló – lehetőséget a lelki feltöltődésre. Többnyire rajtunk áll, hogy élünk-e ezzel a lehetőséggel, meg persze azon is, hogy az adott rendezvény mennyire tisztán közvetíti Krisztus evangéliumát.

Nem feladatunk most elemezni sem a Mária-kultusz, sem a liberális protestáns megnyilvánulások problematikuságát, csupán arra szeretnénk felhívni a figyelmet, hogy a kétségkívül karizmatikus karakterű – vagy írjuk inkább így: evangélikál jellegű – Ez az a nap! dicsőítő alkalmain tartalmi (teológiai) szempontból még egyetlen keresztény felekezet sem talált fogást!

Lehet tehát fanyalogni azon, hogy a többórás megrendezésű a kortárs keresztény könnyűzene „szentlelkes” együtteseinek és szólóistáinak fellépéseire építkezik, de azért mégiscsak elgondolkodtató, hogy történelmi egyházaink missziói nagyrendezvényei korántsem tudnak annyi hívet és „érdeklődőt” vonzani, mint a tisztán Isten dicsőítését célul tűző –

egyébiránt katolikus, református, evangélikus, baptista, pünkösdi és evangélikus gyülekezetekhez tartozókat tömörítő – „ezazanapos” szervezőcsapat. Miközben az egyházak missziói nagyszabású rendezvényei műfajilag általában sokszínűbbek, gyakorlata világi témákkal és kiváló világi előadókkal is „fűszerezettek”, illetve hívtak...



„Mi a Szentlélek vezetését kérve évről évre azon dolgozunk, hogy az Ez az a nap! alkalma jó értelemben vett lelki feltöltődés legyen. És Istennek hála, sok ezer olyan résztvevőről tudunk, akik hitükben megerősödve, megújulva tértek vissza saját gyülekezetükbe. Mert természetesen nem célunk a különböző felekezeti hívek identitásának megváltoztatása” – nyilatkozta három évvel ezelőtt lapunknak László Viktor, az Ez az a nap! megálmodója, a szervezőiroda alapító vezetője. Az interjúban arról sajnálatos módon nem esett szó, hogy ennél többet is tesznek: az alkalmaikon Istenre találóknak – és ilyenek is szép számmal vannak – azonnal javasolják a csatlakozást valamelyik gyülekezetbe. Ajánlatukban a legkülönbözőbb felekezetekhez tartozók szerepelnek, de az olvasó talán megbocsátja, ha eltekintünk az „ajánlott evangélikus közösségek” nevesítésétől...

Legyünk őszinték: a kimondottan dicsőítő istentiszteletek legalább olyan ritkák evangélikus egyházunkban, mint a kifejezetten közös imádkozásra szervezettek. (Az Ez az a nap! rendezvényeit huszonnégy órás imádságos együttlét előzi meg a közreműködőkkel az aréna különteremben!)



Oldalpárunkat az idei – Az Igazság (Jn 14,6) címmel meghirdetett – „koncert-istentisztelet” felvételei illusztrálják. (Evangélikus részről Szeverényi János országos missziói lelkész volt tagja a színpadi „imáncsnak”.)

Valójában zeneileg sem volt egysíkú ez a délután. Az ezerfős Ez az a nap! kórus és az őket kísérő Joy Gospel szimfonikus zenekar merőben más stílusban dicsőítette Istent, mint az Unless vagy az eurovíziós dalfesztiválon elsőként döntőbe jutott magyar énekesnő, az eMeRTon-díjas Friderika, aki természetesen az 1994-es táncdalfesztiválon első díjat kapott dalát (*Kinek mondtam el vétkeimet?*) is elénekelte.

A teljesség igénye nélkül említjük, hogy ismét „a nap” külföldi vendége volt a brit Noel Richards és – első ízben – a

King's Village zenekar, az est záróakkordjaként pedig az ausztrál Planetshakers együttes. Az angolul énekelt dalok szövege, mint mindig, most is olvasható volt magyarul a hatalmas monitorokon, de a Szentlélek jelenlétének erejét sokak – sokunk – számára leginkább talán mégis a modern hazai dicsőítő zene három úttörője – Csiszér László, Pintér Béla és Prazsák László – közös koncertje közvetítette.

Az Ez az a nap! mozgalom 2000-ben azzal a „látással” indult, hogy birtokba vegye hazánk legnagyobb befogadóképességű helyszínét, a budapesti Népstadiont. László Viktor akkor is hangoztatta ezt az álmát, amikor (2015-ben) még csak a létesítmény lebontásáról érkeztek hírek. Időközben azonban megkezdődött az új, 67 155 férőhelyes Puskás Ferenc Stadion építése. A napokban jelentették be, hogy a stadion nyitómérkőzését a magyar válogatott 2019. november 15-én játssza Uruguay ellen. Ennél is bizonyosabb, hogy a 2020-as labdarúgó-Európa-bajnokságon három csoportmérkőzést és egy nyolcaddöntőt kell megrendezni a létesítményben, amely amúgy természetesen zenei rendezvények lebonyolítására is alkalmas.

Nos, jelen állás szerint az új Puskás Ferenc Stadionban az első, nem sporttal kapcsolatos rendezvény: Jézus Krisztusról fog szólni! Arról a Jézus Krisztusról, akiről az Ez az a nap! nagyszabású rendezvényeinek dicsőítői is kitartó következetességgel hirdetik, hogy „az út, az igazság és az élet”.

Ugye, kedves olvasónk, 2020. július 18-án te is ott leszel?!

■ T. PINTÉR KÁROLY



FOTÓK: FOTOART.HU

Azé az olvasó, aki eléri

Interjú Antal Bálinttal, a Luther Kiadó igazgatójával

A bonyhádi evangélikus gimnáziumban érettségizett, jó ideje tagja a Szélrózsza országos evangélikus ifjúsági találkozót szervező csapatnak, dolgozott a kormányzati Reformáció Emlékbizottság programkoordinátoraként, ez év április 1-je óta pedig a Luther Kiadó igazgatója. Antal Bálintot a kiadó előtt álló feladatokról, terveiről, céljairól, régebbi és újabb kiadványokról kérdeztük, és szó esik arról is, miért fontos az elérésnövelés.

– A Szélrózsza honlapján elérhető tömör bemutatkozásából erős evangélikus kötődés látszik. Hogyan fonódtak egyre szorosabbra az egyházunkhoz fűződő szálak?

– Evangélikus családból származom, a Tolna megyei Gyöngön keresztelt Lackner Aladár, és Bonyhádon konfirmáltam Krähling Dani bácsinál [*Krähling Dániel a Tolna-Baranyai Egyházmegye korábbi esperese – a szerk.*]. Az általános iskola után természetes volt, hogy a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnáziumban tanulok tovább. Mint az ifi tagja táborokban, csendeshétfvégeken, egyéb programokon vettem részt. Később az Evangélikus Fiatalok Oldalának szerkesztője lettem. 2008-ban gyülekezeti zenekart alakítottunk, ez volt a Gábiel. A bonyhádi pedig most is a gyülekezetem.

– Ezek szerint Budapest és Bonyhád között ingázik?

– Valójában „háromlaki” életet élünk, mert Budapest és Bonyhád mellett Kiskőrös-höz is kötődöm. Mivel feleségem a kiskőrösi gyülekezet tagja, oda is hazajárunk a gyermekünkkel, és próbálunk lehetőség szerint ott is részt venni a gyülekezet ünnepein, alkalmain. Mindig vidékinek érzem magam, és bár Budapesten dolgozom, fontosnak tartom, hogy megtartsam a kötődést.

– Szélrózsán először résztvevőként járt, később azonban már aktív szervezőként volt jelen.

– Ez alapvetően önkéntes szolgálat a mai napig. A 2012-es fonyódligeti találkozó után kaptam meghívást a Szélrózsátízek szervezőcsapatába Mesterházy Balázstól. Ebben azóta is benne vagyok egy kisebb megszokással – amikor Angliában tanultam, akkor nem tudtam részt venni a munkában. 2012-ben lettem presbiter és számvevőszéki elnök a bonyhádi gyülekezetben, a Szélrózsza-csapatban pedig a

pénzügyi munkaágban segitettem a soltvadkerti, a büki találkozó szervezését, és idén a gyulai is ez lesz a feladatom mint munkaágvezetőnek. Egy időben emellett az ökomunkaági feladatokat is elláttam.

– Akik ismerik, tudják, hogy a környezettudatosság, a környezetvédelem fontos téma az életében. A diplomája is ez irányú, jól tudjuk?

– Valóban, a Budapesti Corvinus Egyetemen közgazdászként regionális és környezet-gazdaságtan szakirányon végeztem. Angliában is – mesterképzés keretében – a jóllét és a boldogság volt a kutatásom fókuszában.

– Főkoordinátora volt „A föld sója” elnevezéssel Budapesten rendezett közép-európai keresztény találkozónak, és programkoordinátorként segítette az állami Reformációi Emlékbizottság munkáját. Hogyan jött ezek után a Luther Kiadó?

– Dr. Hafenscher Károly miniszteri biztosi hivatalában dolgoztam – akitől rengeteget tanultam –, amikor az emlékév végén Kende K. Péter, az akkori igazgató hívott a kiadó gazdasági részlegéhez. Gazdasági vezetőként elsősorban az intézmény pénzügyeiért és gazdasági döntéseiért voltam felelős, emellett igyekeztem a marketinggel kapcsolatos feladatokat is ellátni.

– Egyházunk országos presbitériuma ez év elején hirdetett pályázatot a Luther Kiadó intézményvezetői munkakörére. A 2024-ig szóló megbízásra több pályázó közül választották önt a döntéshozók. Mi volt pályázatának a vezérgondolata?

– Az utóbbi néhány évben a Luther Kiadó tevékenysége sokszínűbbé vált, a könyv- és lapkiadás mellett új feladatkörökkel bővült. Az Evangélikus Információs Szolgálat integrálásával komplex kommunikációs szolgáltatóközpont jött létre. Ma tehát már nemcsak könyveket készítünk, illetve az *Evangélikus Élet* magazint – ennek

szerkesztősége hagyományosan a kiadó szervezetén belül működik – és két folyóiratunkat, a *Credót* és a *Lelkipásztort* adjuk ki, hanem a kiadóhoz tartozik egyházunk központi hírportálja, az *Evangélikus.hu*, valamint a *Kötőszó* közéleti blog, illetve az evangélikus tévé- és rádióműsorok készítése is. A pályázatomban ennek a több mint harmincfős szervezetnek a fejlesztésére vonatkozó elképzeléseimet foglaltam össze. Az egyik legfontosabb célom az, hogy a sajtótermékeinknek ne csak a minősége legyen kiváló – ebben az utóbbi időben komoly eredményeink vannak, remek kollégák, felkészült szakemberek alkotják a csapatot –, hanem minél több emberhez jussanak el. Marketingnyelven fogalmazva növelnünk kell az elérést. Még akkor is, ha a népegyházi adatok épp csökkenő lélekszámot mutatnak.

– Miből és hogyan gazdálkodik a Luther Kiadó?

– A könyvkiadó részleg céltámogatásokból és önerőből gazdálkodik. Vannak kiadványok, amelyek a fenntartó kérésére készülnek el, tehát ezekre biztosítják a forrást. Ilyenek például a hittankönyvek vagy az eddig is nagy sikert aratott *Luther Válogatott Művei*, illetve az egyházunk hitvallási iratait közreadó sorozat. Igyekszünk a Luther Kiadó eddigi színvonalához igazodva kiváló minőségű teológiai kiadványokat készíteni ezután is. Ezeken túl azonban a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával a szélesebb közönséghez szóló, de lelki tartalmú, hitbeli megerősítést segítő irodalmat is szeretnénk rendszeresen megjeleníteni. Talán most már elárulhatjuk, hogy 2020-ban egy újfajta útmutatóval is elindulunk: Luther-idézeteket társítunk majd minden naphoz. Az úrvacsora éve miatt ez egyszeri próbálkozás, mindenesetre szeretnénk időről időre előrukkolni ilyenfajta újdonságokkal is.

– Említene még példát az ilyen típusú, populárisabb, mégis a kiadó profiljába illő könyvre?

– Ilyen például az autizmussal foglalkozó, nemrég megjelent kötet Kutyifa Anikótól, a *Napi felhő*, amely a témája okán egyházunk tagjainál jóval szélesebb kört érint.

– De az egyházi tényfeltárás eredményeit közlő *Háló* kötetek, a *Luther Válogott Művei* sorozat vagy Varga Gyöngyi könyvei továbbra is a kiadó megbecsült, fontos kötetei maradnak?

– Természetesen. Olyannyira, hogy Varga Gyöngyi nagy sikerű könyveit, az *Áldáskönyvet*, illetve a *Remény s ég* címűt idén újra kiadtuk, és megjelentettük a harmadik ilyen meditációs kiadványt is *Élők földje* címmel. De az újabb *Háló* kötet is készül már.



FOTÓ: ROSTA IZABELLA

– A nyomtatott lapokat egészen új helyzetbe hozta az online sajtó megjelenése. Miként látja a kettőnek a viszonyát?

– Amikor 2007-ben, az érettségimen magyar nyelv és irodalomból azt az érvelési feladatot választottam, hogy vajon az elektronikus adathordozók ki fogják-e szorítani valaha a nyomtatott könyveket, nem gondoltam volna, hogy egyszer egy interjúban egészen hasonló kérdésre kell válaszolnom. Akkor is úgy gondoltam, hogy sosem fogja leváltani a nyomtatott irodalmat az online formátum. Most is azt mondom, hogy a csökkenő tendencia egy idő után megáll. Mert van, ami csak egy új könyvnek, egy nyomtatott újságnak a sajátja, a digitális könyv, az online újság

ezt sosem fogja tudni helyettesíteni. Bár nekem is van e-book-olvasóm, és az egyetemi éveim alatt, amikor számtalan tanulmányt kellett elolvasnom, kifejezetten praktikusnak tartottam – nem mellesleg: így nem kellett kinyomtatni több száz oldalt –, viszont a könyvolvasás élményét nem pótolja. Az *Útmutatót* a mai napig nyomtatott formában veszem kézbe reggelente, és bár a híreket én is inkább az interneten olvasom, a nyomtatott újságok mégis előnyt élveznek nálam.

– Júniusi első lapszámunk egy kérdőívet is tartalmazott, arra biztattuk – és biztatjuk most is – olvasóinkat, hogy töltsék ki, osszák meg velünk a véleményüket az *Evangelikus Életről*. Ennek egyik kérdése is a nyomtatott, illetve az online formátum olvasását tudakolja.

– Az *Evangelikus Élet* előfizetői többségükben most is a nyomtatott laphoz ragaszkodnak, viszont itt a kiadóban nyilván figyelembe kell vennünk azt, hogy az előfizetők rétege folyamatosan csökken és idősödik, ez pedig folyamatos bevételcsökkenést jelent – erre valamilyen formában reagálnunk kell. És ezek a folyamatok jellemzők a *Credo* és a *Lelkipásztor* folyóiratra is. Azonban például a könyvpiacra

nem. Akik korábban könyvvásárlók voltak, azok továbbra is veszik a könyveket. A hírfogyasztási szokások megváltoztak, és az ingyenesen elérhető internetes hírforrások és okostelefonok mellett nagyobb a harc az újságolvasókért.

– Április 1. óta, amióta betölti a kiadóigazgatói tisztelet, milyen eredményekről tud beszámolni? Úgy tudom, az igazgatói pályázatában fontos pont volt az említett elérésnövelés, milyen adatai vannak erről?

– Épp az imént néztem meg, hogy november óta egyházunk Facebook-oldalának követői bázisa több mint harminc százalékkal növekedett, ez biztató eredmény. A kiadó felelt az idén az egyszázalékos kampányért is; csak az interneten több mint félmillióan nézték meg filmet, ezenkívül helyi és országos tévécsatornákon is látható volt magas nézettségű idősavokban. Ezek mind fontos lépései az elérésnövelésnek. Ennek a lapszámnak a megjelenésekor már a völgyeségi könyvfesztivál után leszünk – újabb öröm, hogy most először ott is megjelenik a Luther Kiadó, és még könyvbemutatót is tartunk. Ez is az elérésnövelés példája, hiszen olyan embereket is megszólíthatunk egy ilyen fesztiválon, akik esetleg még nem is hallottak a kiadványainkról. Emellett jelen voltunk a budapesti Millenárison rendezett nemzetközi könyvfesztiválon, az északi és a déli egyházkerület missziói napján, ott voltunk a pesti egyházmegyei missziói napon is, a Szent István könyvhéten, az ünnepi könyvhéten úgyszintén. Az elmúlt fél évben öt könyvbemutatót tartottunk már.

– Beszéljünk a jövőről is. Mik a tervei?

– A következő hat év kiemelt feladatai között szerepel például az *Evangelikus Élet* magazin fenntartható pályára állítása, a *Lelkipásztor* és a *Credo* folyóirat helyzetének átgondolása. Ugyanakkor azt is tervezzük, hogy gyülekezetek, illetve egyházi vezetők számára kommunikációs és médiaismereti műhelyeket, képzéseket tartunk.

– Bizonyára van olyan bibliai igeszakasz, amelyet különösen szem előtt tart a munkája közben.

– Van, a pályázatomba is beleírtam, ez a konfirmációi ígém: „...az Úr előtt való öröm erőt ad nektek!” [Neh 8,10] Ezzel az igei mottóval indultam el, hogy szolgálatnak tudjam tekinteni az igazgatói munkát, és hogy ez vezessen akkor is, amikor nehézségekkel kell szembenéznem.

■ KÉZDI BEÁTA

Elzárkózás és sajnálat helyett elfogadás

Szemléletet is formálnak a Mevisz Bárka-táborai

A fennállásának harmincadik évfordulóját ünneplő Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség idén nyáron hat táborban várja a mozgássérülteket és segítőtöket. Hogy miként is fest belülről egy-egy ilyen tábor, arról Szász Leventével, a szövetség elnökével és Mihályi Katával, az egyik tábor vezetőjével beszélgettünk.



Évente közel kétszáz résztvevőnek szervez nyári táborokat a Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség (Mevisz) budapesti, győri és pécsi szervezete. A táborok célja – azon túl, hogy olyanoknak is nyári programot kínáljon, akiknek más módon ebben nem lenne részük – a közösségformálás, az elfogadás kultúrájának építése és az is, hogy lehetőséget kínáljon az istenélmény megélésére.

Az 1989-ben még Kovács Imre lelkész által elindított és azóta minden évben megrendezett Mevisz Bárka-táborok a maguk nemében unikálisak, hiszen egyszerre hirdetik az emberek közötti egyenlőséget, tanúságot tesznek Isten szeretetéről, és szemléletet formálnak a mozgássérültek és a segítők körében egyaránt.

Lebontják a falakat

„A Mevisz Bárka-tábor olyan hely, ahol az ember őszintén meg tudja élni, mit jelent az embertárs felé fordulni, segítséget nyújtani számára – mondja Szász Levente elnök. – Valójában nem is csak egyhetes táborokról van szó: ezek valódi közösségek, ahová a résztvevők visszatérhetnek, amelyhez tartozhatnak.”

A sérültek általában kétféle reakciót kapnak a külvilágtól: az egyik az elzárkózás, a másik a sajnálat. „Egyik hozzáállás sem jó! A sérült ember nem a sajnálatra vagy az elzárkózásra vágyik, hanem arra, hogy érezze, ugyanolyan megbecsült ember, mint bárki más! – teszi hozzá Mihályi Kata. – A Bárka-tábor az a hely, ahol senki sem »sérült vagy kiszolgáltatott«. Mi

sem elsősorban segítők vagyunk, hanem egyenlő emberekként érezzük jól magunkat a közösségben.”

„Szocializációnk hatására számos falat építünk magunk köré. A Bárka-táborokban muszáj, hogy ezeket a sztereotípiáinkat lebontsuk – folytatja Levente. – Itt megtanuljuk, hogy mit jelent a másíknak elkészíteni, felszolgálni az ételt vagy segíteni a lefekvésnél. Ezek feloldják a távolságokat, és megtanítanak minket testvérként szemlélni embertársainkat. Mozcássérült táborozóink által láthatjuk, hogy mit jelent kiszolgáltatottnak lenni, ugyanakkor azt is átélhetjük, hogy milyen nagyszerű dolog segíteni másokon.”

A Mevisz-elnök – egyébként az Evangélikus Hittudományi Egyetem másodéves teológus-lelkész szakos hallgatója – arra is kitért, hogy a Bárka-táborok a fiatalabb generációk számára is modellértékűek lehetnek, hiszen „a látszattervékenység helyett segítő aktivitásra buzdítanak”. Arra a kérdésre, hogy mire tanít leginkább a Bárka-tábor, Szász Levente így válaszolt: „Nyitottabbá tesz, emberségre és aláztatra nevel. A mozgássérült táborozóktól nagyon sok hálát kapunk. Ők ugyanakkor megtanulják a saját helyzetüket feldolgozni, akár nevetni rajta. Ebből mi is – a saját életünkre vetítve – sokat tanulunk.”

Mindenki a maga ritmusában

Az egyhetes Bárka-táborokat az ország különböző pontjain rendezik meg. Segítők és mozgássérültek megközelítőleg azonos számban vesznek részt rajtuk. Érdekes, hogy a táborozók életkora nagyon eltérő, és vannak, akik családosan érkeznek, így a hároméves kisgyermektől a hatvanévesekig minden korosztály képviselteti magát.

Mint Mihályi Kata elmondta, először egy Szélrózsa találkozóon került kapcsolatba mozgássérültekkel, ezután vett részt az első Bárka-táborában. „Nagyon segítőké-

A Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség munkáját a 11705008-20409597 számlaszámra átutalt adománnyal is lehet segíteni.

szek voltak a mozgássérültek, mondták, hogy mit és hogyan csináljak. Hatalmas élményt jelentett számomra a tábor, annak megtapasztalása, hogy miként tudunk egy közösséggé válni. Különös kegyelem volt megtapasztalni, hogy a mozgássérültek tudnak a saját korlátaikon a legjobban nevetni.”

És hogy miként tanulnak bele a tábori feladatokba? Nem tartanak előzetes felkészítő órákat – mondja Kata. „Úgy lehet az egyes feladatokat megtanulni, hogy látjuk a segítőköt, és beletanulunk. Nálunk az a fontos, hogy mindenki azt a munkát végezze el, amit szívvel-lélekkel vállalni tud. Az sem gond, ha valaki először inkább csak a főzésnél segít, vagy beszélget a jelenlévőkkel. Mindenki a maga ritmusában tanul bele a feladatokba, és vállal aztán egyre többet.”

„Nagyon erős a segítői hálónk. Az új segítőknél megmutatjuk, hogy mit hogyan csináljanak, ott vagyunk mellettük, és segítjük a munkájukat” – egészíti ki Levente.

A táborokban számos játékos programot szerveznek, de városnézés, túrázás, múzeumlátogatás és természetesen az esti áhítatok, éneklések és beszélgetések is részei a Bárkának.

Kapcsolattartás év közben

A táborozók közül sokaknak a Mevisz-táborok jelentik az egyetlen nyári programot, amelyet anyagilag megengedhetnek maguknak. „Arra nincs lehetőségünk, hogy teljesen ingyenes táborokat



szervezzünk, azonban alapelvünk, hogy pénzügyi okból senki ne maradjon otthon” – fejt ki Levente. Vannak tehát olyanok, akik szociális alapon kedvezményesen táborozhatnak. Az egyenlőség nevében – illetve a Mevisz anyagi lehetőségei okán – a segítőknél sem díjtalan a részvétel. A Mevisz pedig azt is köszönettel veszi, ha valaki nem segítőként, hanem a szervezet anyagi támogatásával áll a táborok mellett.

Mihályi Kata hangsúlyozza: év közben telefonon vagy személyes találkozások formájában tartják a táborozókkal a

kapcsolatot. „Táborainknak legfontosabb építőeleme a közösség, ezért fontosnak tartjuk, hogy tábori barátságainkat év közben is ápoljuk” – mondja.

Szász Levente hozzátéveszi: „Keresztény értékek szerint, őszinte szeretetre épülnek a táboraink. Öröm, hogy többen éppen a táboraink által ismerkedtek meg a kereszténységgel. A Bárka-táborokban meg tudjuk tapasztalni Isten szeretetét is. Ezt a szeretetet és szolgálatot megélni nemcsak közösségi, hanem valódi isten-élmény is.”

■ – GALAMBOS –



FOTÓK A MEVISZ ARCHÍVUMÁBÓL

Kinek mit jelentenek a Mevisz Bárka-táborok?

„Számomra a Mevisz egy olyan családot jelent, ahol mindenkinek hatalmas szerepe van, senki sincs elhanyagolva, és mindenki rengeteg szeretetet ad és kap.” (MÓROTZ RÉKA táborvezető) • „Mindent, ami hiányzott a régi életemből, közösség, öröm, rátalálás a kincsekre, amiket Istentől kaptam.” (HRIAZIK ERZSÉBET kerekesszékes táborozó) • „Egy közösség, ami az első közt segítette a Krisztus-követés valódi, hétköznapokban

megélhető öröme. Az örömhír hirdetésének igényét pedig személyiséggem, mi több, identitásom részévé tette.” (RUSZNÁK EMESE kerekesszékes táborozó) • „Még csak egy táborban voltam, de nagyon nagy élmény volt, mert a Mevisz olyan közösség, ahol mindenki segít mindenkinek, és jó a hangulat.” (MIHÁLYI ZSOMBOR segítő táborozó) • „Egy lehetőség arra, hogy kimozduljak itthonról, és egy lehetőség arra, hogy találkozni tudjak mozgássérültekkel.” (TARCALI BALÁZS botal járó táborozó) • „Egy olyan közösség, akikkel mindig jó eltölteni egy kis időt.” (SZUH ANDRÁS segítő táborozó) • „Elfogadást!” (JOÓB KLÁRA segítő táborozó)

Felelősségvállalás egymás iránt

Hálaadó nap a Vasi Skanzenben

Hetedik alkalommal rendezték meg a Gusztáv Adolf vasi hálaadó napot június első vasárnapján. Közel ezren gyűltek össze Szombathelyen, a Vasi Skanzenben a szép, napsütéses időben a Vasi Egyházmegye gyülekezeiteiből. Az ünnepi istentiszteleten Rostáné Piri Magda, az egyházmegye esperese szolgált igehirdetéssel. Vele beszélgettünk a találkozói céljáról.

– Mikor és milyen céllal indították el a vasi hálaadó napot?

– 2007-ben rendeztük meg először, mert úgy gondoltuk, hogy jó lenne legalább két évente összehívni az egyházmegye népét, de nem egy hagyományos istentiszteletre, hanem ahol gyűjtünk a Gusztáv Adolf Segélyszolgálat céljára. A gyülekezetek egymásért való felelősségvállalását, az egymáson való segítést



próbáljuk meg kidomborítani ezzel az alkalommal. Minden évben gyűjtünk a segélyszolgálat támogatására, de itt többen vagyunk együtt, ezért látványosabb az alkalom. Ausztriában, Németországban is ezzel a céllal jönnek össze a hívek a Gusztáv Adolf-napokon, egy kicsit jobban koncentrálna a gyűjtésre.

– A nagy sátorban szinte alig maradt hely. A gyülekezetek is érzik az esemény fontosságát.

– Amikor az első eseményt rendeztük Kőszegen, ott is megtelt a templom. Aztán később a celldömölki templom is, ahol közel nyolcszázan gyűltünk össze. Nem volt eddig olyan alkalom, ahol ne lettünk volna legalább ennyien.

– Mit jelent a lelkészeknek a közös szolgálat?

– Ezeken a vasárnapokon nincs a településeken helyi istentisztelet. Azt kérjük a lelkészeketől, hogy ennek ellenére ne maradjanak igeszolgálat nélkül azok a helybeliek, akik nem jönnek el, tehát egy útra indító áhítattal kezdjük a napot. Így mindenkinek van alkalma igét hallgatni. Minden érkező lelkész tudja, hogy milyen szolgálata lesz ezen az istentiszteleten, és párhuzamosan mindig szervezünk gyermek-istentiszteletet is, ahol másik kollégák szolgálnak. Most Simon Réka, a büki gyülekezet lelkésze hirdette Isten ígését. Úgy tapasztalom, hogy mindenki örömmel, odaadással és lelkesen jön.

– A gyülekezetek a Vasi Skanzen portáin színes programokkal is várták az érdeklődőket.

– Nem gondoltam, hogy a múzeumfalú ilyen kiváló helyszín lesz. Megélhettük azt a fajta közösséget, ami valamikor egy faluban természetes volt. Az egyik portáról átmentek a másikra, leültek és beszélgettek, megkínálták egymást, jól érezték magukat, ahogy itt is. A gyülekezetek nagy része készült a délutáni programokra. Volt néptánc, a sárváriak negyven tagú kórusa énekelt, a bükiek a bábcsoportjukkal szerepeltek, a kemenesmagasi-mihályfai gyülekezetből érkezettek citeráztak, énekeltek, a szentgotthárdi portán élményszínházzal találkozhattak a sétálóknak. A nádasdiak különféle jelmezeket, ruhaviseleteket hoztak, a kőszegi portáján kvízzjátékkal várták az érdeklődőket, a dél-kemenesaljai gyülekezetek képviselői interaktív szabadulószoftárt alakítottak ki. A rendezvényen bemutakoztak a megyében működő diakóniai és oktatási intézmények mellett a helyi cser-



készek, a kis huszárok, a Y's Men egyesületek és a Johannita Segítőszolgálat önkéntesei is. Pár percig mindenhol le lehetett ülni, hallgatni, találkozni.

– Mi lesz a sorsa az összegyűlt összegnek?

– Ennek megvan a rendje. A régi hagyomány az, hogy az év egyik vasárnapján az offertóriumot a Gusztáv Adolf Segélyszolgálat támogatására adjuk oda, az év során a templomban is kint volt egy Gusztáv Adolf-persely, és a hálaadó napon is lehet adakozni. Ami így összegyűlt, azt beküldjük a szolgálatnak, amely aztán pályázat útján részesíti támogatásban a rászoruló gyülekezeteket.

– Mit kell még tenni ahhoz, hogy növelni lehessen a Gusztáv Adolf hálaadó nap sikerét?

– Talán országosan is hangsúlyosabbá kellene tennünk, és több ilyen napot kellene szerveznünk. A vasi ünnepnek ezt a jellegét, vagyis azt, hogy azért jövünk el erre az alkalomra, hogy ezzel másokon segítsünk, fontos lenne kiemelni. Azért azt is elmondom, hogy nincs még egy ilyen jellegű rendezvény az országban.

■ LOVASS TIBOR



FOTÓK: ADÁM ESZTER

Kerítések és kérdések

Józsefváros evangélikus lelkészének egy éve

A Mandák-ház lelkésze. Dokumentumfilm, 70 perc, 2019. Rendező: Takács Mária.

A *Mandák-ház lelkésze* című film megtekintése közben egyidejűleg vagyunk részesei a lelkesedésnek, a bűnbánatnak és a tervezésnek. Hálás vagyok Takács Mária rendezőnek, hogy az egyházat olyan kérdések megválaszolására kényszeríti, amelyek elől az mindig kitér, elrejtőzik. Örülök annak is, hogy ehhez Bolba Márta evangélikus lelkész egy évét használta parabolaként. Ez azt jelenti, hogy az általa feltett kérdésekre van valamiféle válasz, de azt is, hogy magunk között is megtalálható, aki már tapasztott ebben járható utat.

A kérdések egyszerűségük miatt kibíratatlanok. Például ez: „Mit keres az evangélium az utcán?” A józsefvárosi evangélikus gyülekezetet a főváros rossz hírű VIII. kerületében, ahol nagy a szegénység, sok a hajléktalan, durva a fajgyűlölet és az elkeseredettség, nem a dzsungelben való rejtőzködést választotta, hanem hogy találkozik az ott élőkkel.

Az egyház, köztük az evangélikus egyház is izoláltan él. Épületei vannak, azokon zárok. Egyre több az elzárkózó lelkészi hivatal, és egyre jobbak a problémás embereket távol tartó trükkök. Ebben sokat segítenek a már bent levő gyülekezeti tagok, akik biztosítanak távolmaradásunk helyességéről, és kilátásba helyezik, hogy esetleg őket is elveszítjük, ha túlságosan szélesre tárjuk a kapukat. Lelkiismeretünk elhallgattatásában még többet segítenek karitatív intézményeink, mondván: ez az ő dolguk.

A józsefvárosi gyülekezet kész kitérni a kapukat. Vacsorákat, közös találkozókat rendez, amelyeken sok cigánnyal, lecsúszott, megvetett, egyszerű emberrel, bevándorlókkal vannak együtt. Eközben melléjük sodródik. Kezdi keresni az ő szabadságukat, kirajzolódik számára, hogy ez éppen egybevág mondanivalójával, Krisztus szándékával. A film egyik szép pillanatában dr. Béres Tamás teológiai professzor a dél-amerikai felszabadítási teológiáról beszél, amely a cselekvésre teszi a hangsúlyt a beszéd vagy a szentségek helyett.

Az igazságosság keresése a lelkésznek belesodorja a politikába. A VIII. kerület sajátosságai miatt az ellenzék politikai táborába. Nem pártot keres, és követi a párt tennivalóit, hanem az igazságot keresi.

Tüntetésekre jár, mert ezt látja az igazságosság egyetlen eszközének. Mélyen csatlódik a helyi demokráciában, hiszen látja az utca emberének becsapottságát.

Általában nem támogatjuk azt, hogy egy lelkész pártpolitikus legyen, hiszen ez – a hazai gyakorlat szerint – kirekesztő. A lelkésznek egyaránt a kormányparti és az ellenzéki, a jobb- és a baloldali gyülekezeti tagok pástornának kell maradnia. Ez nyilván nagyon nehéz, ha az ember az igazságosság keresésében odáig jut, hogy végül jelölteti magát önkormányzati képviselőnek, még ha független jelöltként is.

Közben megjelenik az utca embere. Azok, akikért Bolba Márta küzd, hallatlan

politika – értsd: pártpolitika – bekerül a gyülekezet életébe, más az irányultsága is, de ez nem akadályozza meg abban, hogy együtt tudjanak dolgozni. A joggal bíralt egyházvezetés, amely néma a világ dolgaiban, mégis megszólal. Gáncs Péter püspök – aki ennek a munkának a püspöksége idején az egyik támogatója volt – miközben kerítések kényszerűségéről szól, az emberek közti kerítések lebontásáról is beszél. Egy gyülekezeti tag szinte válaszol rá a kertben: magunk választhatunk kényszerűségeink és feladataink között.

A gyülekezet él, az egyház pedig ostorcsapásokként kapja a kérdéseket: te mit teszel? Vajon Krisztushoz tartozunk-e, ha



nul egyszerűek. Dühösek, bosszúállók és kicsinyesek. Aztán olykor feltűnik a rejtett szépség, egy okos cigány fiú észjárása, valamiféle értés és legfőképpen a bizalom. Az utcáról bejöttek jelenlétükkel hirdetik, hogy a különböző eredetű, hovartartozású emberek leülhetnek egy asztalhoz valószínűsége és jelképesen egyaránt. Erről beszél lecsót kavargatva a film egyik legszerethetőbb megszólalója, egy bölcs cigány asszony.

A Krisztus útját igazán keresők pedig még tovább tudnak lépni. Lénárt Viktor lelkész elmondja, hogy politikai nézetei mások, mint a film „főhősének”, Bolba Mártának. Nem ért egyet azzal, hogy a

érzékletlenek vagyunk az emberek szenvedéseire?

A rendező szókimondása azzal járt, hogy az elnyert közmédiás pályázati pénz egy részét visszatartják. Nem mondja magát vallásosnak. A film így kevéssé szól az igehirdetés elsődlegességéről, az evangélium mindent átfogó erejéről. De ezt nem is kell várnunk tőle. Azt teszi, ami a dolga: minket állít kérdések elé.

Ma, azt hiszem, minden kereszténynek meg kell néznie ezt a sajátos hitvallást. És fel kell keltnünk, mert nagyon sok a dolgunk!

■ KOCZOR TAMÁS
evangélikus lelkész

Mű, amelyre emlékezni fog Isten

Johann Sebastian Bach emberi és művészi nagysága az, hogy valakinek a fénye rajta keresztül sugárzik. Bach felfogásában a valóság szellemi, amelyben a világ az isteni szellem megnyilatkozása. Ezért Bach számára a teremtés tökéletes, amelyben mindennek és mindenkinek meghatározott helye, súlya és feladata van. Nem anyagi tudás, hanem szellemi minőség. Amelyben a hang, tágabb értelemben a zene az isteni lét teremtő megnyilatkozása.

Johann Sebastian Bach evangéliumi művész volt, az evangélium pedig áttörés az e világ és a transzcendens világ érintkezési pontján. Az egyetlen kinyilatkoztatás. Ilyen kinyilatkoztatás, ilyen áttörés a bachi életmű, amely a láthatatlan nagy képét magában tartja, az oszthatatlan principiális egységet, a természetfeletti rend örök képét, amely felől híradással csak a művészet lehet. Mert a művészet a valóság fölött van, és súlypontja az életen túli.

A művészet az ideák életben tartása, a dolgok intuíciója, ahogyan azok a tapasztalat szintjénél magasabban megjelennek, amely olyan mértéket ad, amelyben összehasonlíthatom magamat a létezés rendjével, s amely arra a felismerésre épül, hogy a minőséget nem látod, azt csak átélni lehet. Átélni a művészetben. Amely a legmagasabb rendű mestermű, mert teremtés, egyetlen, és mert mindenkié.

A művészet a lélek ajándéka, és ezért nem is tanulható. De megszólítottóság és felhatalmazás! És mindig azt mondja ki, hogy mi az ember és a szellem viszonya. Mert a művészet egyedül a művészen él. A művész, a mester tágas szó, amely egyesíti a tudás és a cselekvés fölényét. Mester az, aki birtokában van annak a tudásnak és készségnek, amit együtt alkotásnak hívunk. Mester az, aki ismeri az arányok, a számok titkait, és aki meg tudja teremteni az erőkből a technikát, a színekből a képet, a kövekből a szobrot, a hangokból a zenét, a gondolatokból az egyetlen világképet. Mester az, akinek

igazi és egyetlen élettevékenysége a művészet.

A teremtés az abszolút intelligencia spektruma, amelynek törvényét a racionalista tudomány hiába keresi, de a megszólításban elragadott művész minden alkalommal elnyeri. Ez az arány, a mérték, a színek és a formák, a testek és a hangok

Ezért van az, hogy az ember sohasem csupán a megszólaló konkrét hangot fogja fel, hanem azt a magasabb valóságot, azt a transzcendentális valóságot, ami túl van az életen, és amely a valóságnál több.

Johann Sebastian Bach művészete a lélek adománya. Ezért képes arra, hogy az emberben élő örök vágyat táplálja. Vá-



A BUDAPESTI BACH-HÉT FACEBOOK-OLDALA

meg nem másítható törvényének ismerete. Ez az abszolút egzaktitás.

A művészet valójában és ténylegesen csakis magának az isteni aktivitásnak az imitációján keresztül érhető meg. Ezért nem érinti a nagy művet a történelem, és ezért nem tud a stílusváltozások létéről. Mert a stílusok akcidentálisak, és semmiképpen nem képviselik egy mű esszenciáját. A művészetben ugyanis soha sincsen szó elszigetelt, egymástól mereven elválasztható jelenségekről.

Egyetlen hang egzisztenciális pillanatként utal az egész műre. A mű utal a szerző minden művére. A művek a szerzőre, a szerző a világra, a világ pedig egy magasabb valóságra, amelyre nyitva áll, és ahonnan ösztönzését és inspirációját kapja.

gyat az üdvösségre. És arra tanít, hogy az örökért nem kell küzdeni, mert az örök élet nem jutalom, hanem tény. Elkészített. Van. Mindig és mindenkinek.

A ma este megszólaló *h-moll misét* Bach zenei és szellemi végrendeleteként értelmezem, és az emberi szellem legnagyobb alkotásának tartom. És biztosan tudom, ha ég és föld és mindennek elmúlnak is, Johann Sebastian Bach *h-moll miséjére* az Isten az ő szívében örökre emlékezni fog.

■ DR. KAMP SALAMON

A Bach-hét művészeti vezetőjének, Kossuth-díjas karmesternek a beszéde a harmincadik budapesti Bach-hét megnyitóján, június 3-án hangzott el a Deák téri evangélikus templomban

A láthatatlan védelem



Tavaly nyáron a Magas-Tátrában ismét lehetőségem nyílt lanovkázni. A mintegy kétezer-ötszáz méteres magasságba nyúló csúcsok alatt, a hegygerincre vágó turistaként egyszerűen csak megváltottam a jegyem, beültem a sífelvonó nyitott ülésébe, és már mehettem is az akár tizenöt-húsz méter magas oszlopokra rögzített kötélpályán.

Hihetetlen élmény egy „kanapén” ülve a fák lombkoronasíntje felett felfelé suhanni vagy épp lefelé ereszkedni. Alattam a tátongó mélység, körülöttem pedig a szinte beláthatatlan méretű tér. Egyetlen védelmet az a vékony fémrúd biztosít, amelyet az ember induláskor derékmagasságban maga elé húz.

A budapesti villamosok oszlopain lettem figyelmes a következő figyelmeztető feliratra: „Figyelem! Láthatatlan és azonosítható védelemmel ellátott vezeték.” Bele sem mertem gondolni, milyen következményekkel járna, ha egy laikus megpróbálná megérinteni a vezetékét, mégsem hagyott nyugodni a védelem szó előtti két jelző – „láthatatlan” és „azonosítható”. S akkor hirtelen belém villant: rajtam is van egy ilyen láthatatlan és azonosítható jel! Néhány hetes koromban kaptam, életem végéig kitart, és én végtelenül hálás vagyok érte.

Luther Márton a kétségei és lelki csatái közepette jól látható helyre írta fel magának: „Baptisatus sum”, azaz „meg vagyok kereszttelve”. Bármilyen történések is, bármit hibáznak, vagy bármit vétsenek is ellenem, láthatatlan és azonosítható védelemmel vagyok ellátva.

Amikor divatba jöttek a foszforeszkáló tárgyak, például a tollak, gyakran eljátszottam a gondolattal: milyen lenne, ha az utcán velem szemben jövő emberek homlokán hirtelen láthatóvá válna a keresztség jele? Vajon hányan lennének, akik ezt a láthatatlan és azonosítható védelmet magukon viselnék? És vajon hányan lennének közöttük, akikre szinte az újdonság erejével hatna ez a tény, mert a mindennapok sodrásában nem is jut eszükbe ez az elszakíthatatlan kötelék?

Még magamnak is szégyelltem bevallani: aggodalmaim közepette nekem sem mindig ez az első gondolatom...

A minap, akaratomon kívül, szemtanúja lehettem egy személyes családi búcsúzásnak. A viszonylag teli, reggeli buszról egy másodikosforma kislány három megállóval előbb szállt le, mint az apukája. A leszállásra készülődve odatartotta buksiját a hozzá lehajoló édesapának, aki miközben pusztit adott a kislánya fejére, mások által szinte észrevehetetlen mozdulattal keresztet rajzolt a homlokára. Majd a kislány fogta két kezébe apukája fejét, és a puszi mellett ő is keresztet rajzolt annak homlokára. Néhány másodpercig tartott mindez, de szinte tapintható volt körülöttük a szeretettel és erővel megtelt levegő. Micsoda láthatatlan védelmet adtak egymásnak azon a reggelen!

A lanovkában ülve abban bíztam, hogy utam során a kötélpálya nem hibásodik meg, a magam elé húzott védőkorlát pedig baj esetén megtart. Egyszerű, ember alkotta, látható védelem – és mégis mekkora bátorságot ad.

A keresztség szentsége Isten adta kapocs a Teremtő és az ember között. Egyszeri, láthatatlan, amely mégis azonosítható,

REMÉNYIK SÁNDOR

Köszönöm, Uram...

Köszönöm, Uram, hogy tiszta a szemem,
S látom ragyogni arcodat.
Köszönöm, hogy erős a lelkem
S tudom harcolni harcodat.
Köszönöm, hogy tudlak szeretni,
Köszönöm, hogy hitem erős.
Köszönök mindent, mindent, Uram,
A sok tavaszt, lepkét, búzavirágot,
Köszönöm a dalt, életet, álmot.
Köszönöm, hogy végig enyém voltál,
Köszönöm a Tábort és Golgotát,
Köszönöm Emmauszt és Betániát.
Ha elmegyek, Uram, mindent megköszönök,
S megcsókolom szentséges kezed,
Mely átkarolva tartott a viharban,
Védett és el nem eresztett.
Köszönöm, hogy oly sok szerető szívet adtál,
Vendégséget szentelt oltárodnál.
Köszönöm, melyben eljössz: a Percet,
S mit letűznek fölém: a Keresztet.

tó, emberi mértékkel fel nem fogható védelemmel ruház fel. Nemcsak egy út erejéig, de egy életen át tartó utazás idejére.

■ – BODAZS –



FOTÓ: BODA ZSUZSA

Egy evangélikus katonatudós

Markó Árpád emlékezete

A magyar tudománytörténet legkiválóbb katonatudósainak egyike Markó Árpád. 1999 óta a Hadtörténeti Intézet és Múzeum falán – Pilch Jenő és Gyalókey Jenő mellett – az ő nevét is emléktábla őrzi, amelyet az intézmény akadémikusainak tiszteletére állítottak. Műveinek értékállóságát jelzi, hogy számos munkája reprint – illetve korszerűsített – kiadásban is megjelent, s főként a Rákóczi-szabadságharc katonai történetére vonatkozó alapvetései ma is megkerülhetetlenek.



Markó Árpád és menyasszonya 1911-ben

A szlovák gyökerű, de korán magyarrá vált felvidéki polgári családból származó Markó Árpád 1885-ban született. Középfokú tanulmányait szülővárosában, a roznói evangélikus főgimnáziumban végezte, ahol

klasszikus műveltségre tett szert. Németül, franciául, latinul és görögül tanult, s korán megnyilvánult zenei tehetsége is. Előbb karmesternek készült, ám egy városukban zajló hadgyakorlat hatására a katonai hivatást választotta.

Közjegyző édesapja meglepődött a döntésén, de nem gördített akadályt elébe, csupán azt kívánta, hogy ha már így esett a dolog, akkor fia a Monarchia legelső katonai főiskolájába kérje felvételét. (Itt jegyezzük meg, hogy Markó Árpád édesapjára, dr. Markó Sándorra [1847–1912] ma a magyar és szlovák közjegyzői kamara is a szakma közös történelmének egyik legkiválóbb alakjaként tekint, s a róla elnevezett díj rangos kitüntetésnek számít.)

Gyalogezredtől levéltárig

Miután sikeres felvételi vizsgát tett, 1903. október 1-jén megkezdte tanulmányait a bécsújhelyi katonai akadémián. 1906. augusztus 18-án avatták fel császári és királyi hadnaggyá. A huszonegy éves fiatalember a 34. (kassai) közös gyalogezredben kezdte meg katonai szolgálatát. 1910–1912 között műszaki kiképzést is kapott a császári és királyi 13. komáromi utászszázalaj kötelékében, s ekkor, 1912-ben kötött házasságot Sárkány Ferenc komáromi rendőrkapitány leányával, Ilonával.

Főhadnagyként, majd századosként vett részt az első világháborúban, s két ízben is megsebesült. A trianoni békével szülővárosa, Rozsnyó és lakhelye, Kassa is idegen fennhatóság alá került, s az akkor már harminchárom éves férfi 1920 májusában – részben egy irredecenta szervezkedésben való részvétele miatt is – menekülni kényszerült. Csonka-Magyarországon belépett a Nemzeti Hadseregbe, itt azonban nem találta meg a számítását: az egykori „közös” hadsereg tisztjeként lesújtó véleménye volt a szakmai és erkölcsi állapotokról. 1921-ben a Hadtörténelmi Levéltárba került, innen helyezték nyugállományba 1940. május 1-jén a régi levéltári osztály vezetőjeként.

A sokoldalú kutató

Az 1920-as évektől rendszeresen jelentek meg hadtudományi, majd főként hadtörténelmi tanulmányai a *Magyar Katonai Közlöny*, utóbb a *Magyar Katonai Szemle*, valamint a *Hadtörténelmi Közlemények*, a *Századok* és a *Magyar Szemle* hasábjain. Időközben a történelem szakos diplomát is megszerezte a Pázmány Péter Tudományegyetemen.

Rendszeresen kutatót a magyar és az osztrák hadilevéltárban, a Magyar Ország-

gos Levéltárban, de az Evangélikus Országos Levéltárnak is gyakori látogatója volt. Munkásságának elismeréseként 1934. május 14-én a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választották, s a következő évben tartotta meg *A lipői kuruc hadjárat 1709 augusztusában* című székfoglalóját. A katonai pályán ezzel szemben lassan haladt előre: rangtársaihoz képest csak négyévnyi várakozás után, „különös kormányzói kegyvel” léptették elő ezredessé 1938 novemberében.

Hadtörténészként igen sokrétű tevékenységet fejtett ki: foglalkozott Zrínyi Miklós katonai és hadtudósi tevékenységével, II. Rákóczi Ferenc szabadságharcával, Hadik András életével, Kossuth Lajos hadtudományi szerepével, tanulmányosorozatot írt a magyar katonai nyelv fejlődéstörténetéről, s még Rózsa Sándor életéről is maradandó munkát adott közre.

Az Osztrák–Magyar Monarchia, a két világháború, a Horthy-kor és az 1945 utáni két évtized kutatói nagy haszonnal forgathatják visszaemlékezéseit is, amelyeket Kincses Katalin Mária és jelen sorok írója rendezett sajtó alá két vastag kötetben. Ezek Markó Árpád zenei, katonai és tudományos tevékenységéről, valamint a második világháború végén és az azt követő években elszenvedett viszontagságairól adnak számot. Szerzőjük a felekezeti kérdések iránt is fogékony volt, érdemes tanulmányozni a hitéleti tevékenységéről írottakat, sőt a két nagy világégés kapcsán megfogalmazott, az ökumené felé hajló valláserkölcsei gondolatait is.



Markó Árpád (jobbról a második) az evangélikus szeretetotthon lakóinak körében 1955-ben

Visszaminősített akadémikus

Nyugalomba vonulása után a nyarakat többnyire felesége Rábapatonához tartozó birtokán, Dénesházán töltötték, a teleket pedig krisztinavárosi lakásukban. A háború végén csatlakoztak egy nyugat felé menekülő magyar alakulathoz, és Ausztriában, amerikai övezetben estek hadifogságba. Az altausseei barakktáborból 1945 őszén szerencsésen hazatértek, de a család budai otthona és vidéki háza is a háború pusztításának esett áldozatul. Egy súlyos betegség hamarosan a feleségét is elragadta az idős tudós mellől.

A gyökeres változásokat hozó új rendszerben Markó Árpád szinte teljesen magára maradt. A dénesházi birtok elveszté-

se után, 1948-ban Budapestre költözött rokonaihoz. 1949-ben többek között őt is az Akadémia „tanácskozó tagjává” minősítették vissza, 1950-ben pedig megvonták tőle ezredesi nyugdíját. 1951 októberétől az unokaöccse, Sztehlo Gábor lelkész vezette evangélikus szeretetintézmények egyik otthonában kapott egy szobát, ahol – mint maga fogalmazott – „zavartalanul, nyugodtan élhetett és dolgozhatott”.

Fáradhatatlan munkabíráását és szak tudását még az 1950-es években sem mellőzhették teljesen. 1953-ban az a fura helyzet állt elő, hogy az egykori akadémikusnak odaítélték a történettudományok kandidátusa címet. 1954-től rendszeresen publikált az újrainduló *Had-történelmi Közleményekben*, 1965-ben sikerrel védte meg Kossuth Lajos hadtudományi munkásságáról írott nagydoktori értekezését.

Életének 81. esztendejében, 1966. szeptember 17-én hunyt el, hamvait október 18-án helyezték végső nyugalomra Rábapatonán. Síremléke sajnos nem maradt fenn, de 2018-ban egy újonnan létesült utcát neveztek el róla a településen.

Markó Árpád kéziratos hagyatéka részben a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kéziratárában, részben pedig a Hadtörténelmi Levéltárban található. A cikkben felhasznált adatok kiadott önéletrajzi műveiből valók: *Tudós és katona. Markó Árpád visszaemlékezései I–II.* (Sajtó alá rendezte, a mutatókat és jegyzékeket összeállította Kincses Katalin Mária, Mészáros Kálmán. HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum, Budapest, 2014.)

■ MÉSZÁROS KÁLMÁN

A szerző a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténelmi Intézet és Múzeum munkatársa



Markó Árpád temetési menete 1966-ban

Miért kell korlát?

Épp most érkezett meg Borsika lányom az osztálykirándulásról. Csak úgy dől belőle a szó, mesél és mesél. Minden jó volt, a fürdés, a társaság, a játékok. Csak az a fránya túrázás okozott neki csalódást.

– Ezt nem hiszem el! – mérgelődik. – Ilyen nincs! Kigyalogoltunk a világ végére, hogy felmehessünk a kilátóra, erre ki volt írva, hogy nem látogatható.

– De miért? – csodálkozom, hiszen nem olyan rég, mikor arra jártunk, még vidám kisiskolások integettek a magasból.

– Kidőlt pár helyen a korlát – legyint. – Nem olyan nagy dolog. Emiatt nem engedni fel bennünket tiszta hülyeség szerintem – morgolódik.

Én viszont magamban hálat adok a bölcs tiltásért. Csak egyetlenegy ilyen Borsika van a világon, nagyon szomorú lennék, ha elveszítenék. Márpedig egy kilátóról lepottyanni nem éppen életbiztosítás. Persze tényleg van egy icipici esély, hogy megúszná élve, de nem szívesen kockáztatnék. Csak hadd zsörtölődjön, még mindig inkább ezt hallgatom, mint hogy baleset érje.

Persze nem csak ő méltatlankodik. Szoktunk mindannyian. Miért kell a zebránál is körülnézni? Minek megmosni a gyümölcsöt? Nem hiszem el, hogy csak három gombóc fagyit ehettek meg! Láthatósági mellény nélkül is látszunk nappal, semmi kedvem idétlenül kinézni benne! Ki találta ki, hogy ebéd után nem szabad azonnal fejest ugrani a strandon a vízbe?! Mi a csudának van ennyi szabály, korlát, határvonal?!

Még csak gyakorolni sem kell a méltatlankodást, már egész kiskorában sikerül min-



den gyereknek teljesen egyedül. Kétévesen szinte mind falhoz vágjuk a kanalat, toporzékolunk a pénztárnál, kiabáljuk, hogy „nem”, vagy hogy „én akarom egyedül”. Aztán a szabályok egy része beépül a bensőnkbe.

Felnőttként már teljesen világos, hogy kivárom a boltban a sort, és csak ha kifizettem az árut, utána bontom ki.

Hogy nem iszom ki a tányérból a levest, hiába gyorsabb úgy, hanem kikanalazom. Tudomásul vesszük, hogy olykor várni kell a buszra, és nem mindig van ülőhely. Ilyenkor sem fetrengünk a földön dühünkben, és nem lökdössük félre az embereket, hanem megállunk fegyelmezetten.

Igaz is, micsoda világ lenne az, ahol nincsenek szabályok,

korlátok és határok! Gondolkodtatok már rajta? Én alig merek belegondolni. Az utcák járhatatlanok, hiszen mindenki keresztbe-kasul csámborog, ahogyan jólesik neki, vagy éppen kedve szerint száguldozik autóval-motorral. Az emberek nem tudnak írni, olvasni, mert iskola helyett inkább a játszótérre járnak, meg a tópartra fürödni vagy hemperegni a

Olvasd el a Tízparancsolatot:

1. **Én, az Úr vagyok a te Istened. Ne legyen más istened!**
2. **Ne használj méltatlanul Istened nevét!**
3. **Szenteld meg az Úr napját, az ünnepnapot!**
4. **Tiszteld atyádat és anyádat!**
5. **Ne ölj!**
6. **Légy hűséges!**
7. **Ne lopj!**
8. **Ne hazudj, és mások becsületében kárt ne tegyél!**
9. **Ne irigyeld felebarátod háza népét!**
10. **Ne irigyeld felebarátod bármiféle tulajdonát!**

Ahogy látod, néhány helyen más fordítást használtam, mint amelyet a mindennapokban nálunk szokás. Ezekkel a szavakkal talán kicsit más oldalról is láthatod, mire gondolhatott Isten. Gondolkodj rajta, mi mindentől véd bennünket Isten ezekkel a korlátokkal!

domboldalon. Esetleg számítógépen játszanak, gondolkodó játékok, de nem: hiszen nincs számítógép sem. Nincs, aki elkészítse. Senki nem dolgozik azon, hogy elkészüljön akármilyen is. Nem figyel a többiekre se kicsi, se nagy, gyakoriak a balesetek, és mindenkinek nagy az esélye arra, hogy hamar valami komoly baj érje. Juj, ne is folytassuk ezt a képzelődést!

Inkább nézzük meg, mire is jók a szabályok, a korlátok és a határvonalak! A telkünk határán kerítés van. Amikor a kicsi gyerekeink a kertben játszottak, tudtam, hogy ott biztonságos számukra a környezet, a kinti forgalomtól is el voltak különítve. Tudtam, hogy nem fogja őket elütni egy autó, és nyugodtan tettem-vettem körülöttük. Ha egy lépcső meredek, sokaknak – nekem is – jólesik megkapaszkodni egy korlátban, amely mellesleg azt is megakadályozza, hogy elbambulva a mélybe zuhanjunk. A tanórák megszabott ideig tartanak: előre tudja mindenki, hogy negyvenöt percig fogunk együtt egy dologgal foglalkozni. Amikor iskolás voltam, mindig rosszul esett, ha a szünetünkből csent el a tanár néhány percet, így amióta magam is tanítok, nagyon figyelek erre a határvonalra.

Az pedig, hogy egy korlát nélküli toronyba nem engedték felmászni a lányomat, nos, az határozottan megnyugtató. Én, aki gyerekként annyiszor estem le magas fákról (ott ugyanis nem volt korlát, és sajnos bennem sem volt józanság, nem mérlegeltem, hogy meddig mászhatok fel biztonságosan), nem kívánom neki, hogy kipróbálhassa, milyen érzés gipszben tölteni a nyári szünetet.

1. Színes papírra szerkessz egy kőtábla alakot négyzetből és félkörből.

2. Vágd ki, és készíts egy ugyanilyet másik színből is.

3. Oszd ötfele az alsó oldalt, és vágd csikokra a kép szerint.

4. A két tábla csíkjait egymás alá-fölé bújítva szödd össze. Hogy stabilabban álljon, egy-egy kis ragasztócsappal rögzítsd a végeket.

5. A kapott szív felfüggesztve szép dísz lehet az ablakodnak, vagy el is ajándékozhatod.

BÓDI KATALIN RAIZAI

Ügyeskedj! A két kőtábla összefordítható: együtt egy szív lesz belőlük. Lehet, hogy ezért tekintünk a szívre úgy, mint a szeretet szimbólumára?

Nagyon jó és kedves Isten-től az a gondoskodás, ahogyan a határokkal, korlátokkal vigyáz ránk. Ezért adta őket. És bár sokan úgy gondolják, „minden

szabad nekem”, a Biblia így folytatja ezt a mondatot: „...de nem minden használ.” (1Kor 10,23) Szóval, azt hiszem, most, hogy ezt végiggondoltuk, nem

haragudnunk kell ezekre a védőkorlátokra, határookra, amelyeket kaptunk, hanem csodáljuk meg őket, és legyünk hálásak értük. ■

23. KÖSZI Napvető kalandtábor 3–8. osztályosoknak Pilis-csabán – augusztus 11–17. A KÖSZI Napvető kalandtábor olyan közösségépítő tábor, amely a gyerekek tartalmas időtöltését, személyiségének fejlesztését állítja a fókuszba. A szervezők fontos célja a gyerekek társas készségeinek fejlesztése, annak elősegítése, hogy mindenki barátokra találjon, és magabiztosan kommunikáljon társaival. Izgalmas, szórakoztató és ismeretterjesztő programok, csapatépítő játékok, tartalmas beszélgetések várják a résztvevőket. Mindezt felkészült, gyakorlott szervezőcsapattal, szeretetteljes, családias közösségben élhetik át táborozóink. A tábor mottója: „Lovagregény”. A költség-hozzájárulás, a kedvezmények és a technikai részletek a KÖSZI honlapján találhatóak: Koszi.net. Információ: Szalai Nóra; telefon: (+36) 30/791-8664; e-mail: koszi@koszi.net.

23. KÖSZI Napvető élménytábor 7–12. osztályosoknak Piliscsabán – augusztus 4–10. A Napvető élménytábor célja egy felszabadult, kalandokkal teli nyaralás megvalósítása a kamaszok érdeklődésére, észjárására és lelki nehézségeire szabva, miközben megtapasztalják erősségeiket, és egy biztonságos, szerető közösség részévé válnak. Izgalmas külső programokkal, kreatív gyakorlatokkal, személyiségfejlesztő játékokkal és élvezetes sportprogramokkal készülünk – mindez nagyszerű barátszerzési lehetőséget tartogat számukra gyönyörű természeti környezetben. A tábor mottója: „Ezek a mai fiatalok!” A költség-hozzájárulás, a kedvezmények és a technikai részletek a KÖSZI honlapján találhatóak: Koszi.net. Információ: Szalai Nóra; telefon: (+36) 30/791-8664; e-mail: koszi@koszi.net.

Krakkóban lesz az LVSZ következő nagygyűlése

A Lutheránus Világszövetség (LVSZ) tanácsa a június 13–18. között tartott ülésén döntést hozott arról, hogy a következő, 2023-as nagygyűlést – a Lengyelországi Evangélikus Egyház meghívására – Krakkóban szervezik meg.

Az LVSZ nagygyűlésére hat-hét évente kerül sor az egyház-közösség hét régiójának egyikében. Lengyelország – Magyarországhoz hasonlóan – a kelet-közép-európai régióba tartozik. Ez a régió utoljára 1984-ben adott otthont a nagygyűlésnek, akkor Budapesten gyűltek össze az LVSZ egyházainak képviselői.

A szavazás előtt Jerzy Samiec elnök-püspök, Adam Malina zsinati elnök és Anna Wrezińska külügyi titkár röviden bemutatták a Lengyelországi Evangélikus Egyházat és az országot. Kiemelték, hogy a főként katolikus közegben az LVSZ jelenléte fontos tanúságtétel lehet a kisebbségi egyházak életképességéről, valamint irányt adhat az aktuális témákat érintő társadalmi párbeszédnek is.

A tanács megszavazta a nagygyűlés tematikus elemeit előkészítő nyolctagú bizottság tagjait, köztük dr. Fabiny Tamást, egyházunk elnök-püspökét is, aki a munkacsoport elnöki tisztét tölti majd be a bizottság két éves megbízatása alatt.

■ BALICZA KLÁRA

A szolidaritási akció keretében ezer ballagó diák viselte az I Help Srí Lanka (Segítem Srí Lankát) kitűzött az evangélikus gimnáziumok ballagásain, az ajándéokra szánt pénzekből pedig 511 220 forint adomány gyűlt össze a Srí Lanka-i terrortámadások áldozatai és családtagjai javára.

A Magyarországi Evangélikus Egyház elnöksége által indított felhívás másokat adakozásra inspirált, így a május végi zárás alapján a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet összességében 1 368 706 forint támogatást tud a rászorultak részére átutalni a helyi partnerszervezet közvetítésével.

Mint ismeretes, húsvétvasárnap Srí Lankán három templom és négy szálloda ellen követte el öngyilkos merényleteket Colombóban és a fővárostól nem messze található Negombóban, valamint Batticaloában. A merényletekben kétszázötvenhárom ember vesztette életét, és mintegy ötszázán megsebesültek.

Forrás: Ökumenikus Segélyszervezet

Köszönet az 1%-ért. A Balatonboglári Evangélikus Templom Alapítvány megköszöni támogatóinak a személyi jövedelemadóból felajánlott 1%-ot. A 70 630 Ft támogatást a gyülekezeti terem fűtés-korszerűsítésére használtuk fel.

Gyászjelentés. „Ezért tehát nem azé, aki akarja, és nem is azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené.” (Róm 9,16) Szomorú szívvel tudatjuk, hogy Hegymegi Ilona tanító, az Emmaus Evangélikus Szeretothon lakója életének 98. évében elhunyt. Temetése július 3-án, szerdán 11 órakor lesz a nyíregyházi Északi temető főbejárati ravatalozójából.

Gyászoló szerettei

Hallhatóan evangélikus!

A Magyarországi Evangélikus Egyház félórása

KOSSUTH RÁDIO

Kéthetenként hétfőn, 13.30-kor a Kossuth rádió műsorán Interneten: Mediaklikk.hu

Evangelikus istentiszteletek a Balaton partján

Északi part

Balatonfüred–Dörgicsei Társult Evangelikus Egyházközség

(balatonfuredievangelikussyulekezet.hu)

Balatonfüred (Bajcsy-Zsilinszky u. 15.): minden vasárnap 9 órakor (a hónap első vasárnapján úrvacsoraosztással) • német nyelvű: minden kedden 18 órakor (júliustól augusztus 20-ig) • További alkalmak: Alsó-Dörgicse: a hónap 2., 3., 4. és 5. vasárnapján 11 órakor • Felső-(Középső-)Dörgicse: a hónap első vasárnapján 11 órakor • Kisdörgicse: a hónap 2. vasárnapján 15 órakor • Balatonakali: a hónap 2. és 4. vasárnapján 14 órakor • Balatonfüred (Szociális Alapközpont): a hónap 1. hétfőjén 10 órakor • Balatonfüred (szívkórház): a hónap 1. keddjén 16 órakor. • Felnőttbibliaóra Balatonfüreden: minden kedden 17 órakor • ifjúsági óra Balatonfüreden: minden pénteken 17 órakor.

Keszthely és Környéke Evangelikus Egyházközség

(keszthely.lutheran.hu)

Keszthely: minden vasárnap 10.30-kor • Hévíz: minden vasárnap 16.30-kor • Tapolca: a hónap 2. és 4. vasárnapján 8.30-kor • Sümeg: a hónap 1. és 3. vasárnapján 8.30-kor. Minden hónap első vasárnapján úrvacsorai istentisztelet.

Kővágóörs–Révfülöp–Kapolcsi (Sion) Evangelikus Egyházközség

(kovagoors.lutheran.hu)

Badacsonytomaj (protestáns imaház): minden vasárnap 8.30-kor • Balatonszepezd: minden vasárnap 8.30-kor • Kapolcs: minden vasárnap 15.30-kor • Kővágóörs: minden vasárnap 11.30-kor, családi istentisztelet 17.30-kor • Révfülöp: minden vasárnap 10 órakor • Taliándörögd: minden vasárnap 14 órakor. • A Művészetek Völgye fesztivál ideje alatt a kapolcsi és a taliándörögd evangélikus templom mindennap színes programokkal várja az érdeklődőket.

Mencshely–Nagyvázsony–Szentantalfa–Zánkai Társult Evangelikus Egyházközség

(mencshely.lutheran.hu)

Zánka: minden vasárnap 8.30-kor • Szentantalfa: minden vasárnap 9.45-kor • Mencshely: minden vasárnap 11 órakor • Nagyvázsony: a hónap 2., 4., 5. vasárnapján 14 órakor • Nemesleányfalu: a hónap 1., 3. vasárnapján 14 órakor.

Veszprémi Evangelikus Egyházközség

(veszprem.lutheran.hu)

Veszprém (Kossuth Lajos u. 4.): minden vasárnap 10 órakor • Balatonalmádi (Bajcsy-Zsilinszky u. 25.): minden vasárnap 16 órakor.

Déli part

Balatonboglár–Hács–Somogyvámosi Társult Evangelikus Egyházközség

(erosvar.hu)

Balatonboglár: minden vasárnap 11 órakor • Hács: a hónap 2. és 4. vasárnapján 14.30-kor • Balatonlelle: a hónap 1. vasárnapján a református imaházban 14 órakor • Fonyód: a hónap 1. és 3. vasárnapján a protestáns templomban 9.30-kor • Balatonszemes: a hónap 2. és 4. vasárnapján az evangélikus imaházban 9.30-kor • Balatonfenyves: a hónap 2. és 4. vasárnapján – július elejétől szeptember elejéig – a református imaházban 18 órakor • Somogyvámos: a hónap 2. és 4. vasárnapján 16 órakor.

Kötcsei Evangelikus Egyházközség

Kötcse: minden vasárnap 10 órakor • Balatonszárszó: a hónap 2. és 4. vasárnapján 8.30-kor.

Siófoki Evangelikus Egyházközség

(siofok.lutheran.hu)

Siófok: minden vasárnap 10 órakor • Balatonkenese: a hónap 1. vasárnapján 14 órakor a református templomban • Zamárdi: a hónap 1. vasárnapján 16 órakor az Aradi utcai imaházban • Balatonföldvár: a hónap 2. és 4. vasárnapján 14 órakor a Bajor Gizi Közösségi Házban • Balatonvilágos: a hónap 2. és 4. vasárnapján 18 órakor a Club Aliga területén lévő református templomban.

■ Összeállította: GALAMBOS ÁDÁM

Frissítő jegyzet

Van egy virágom. Nemrég kaptam. Nem tudom a nevét, és azt se tudtam, milyen igényei vannak, de mivel másnap már hervadni kezdett, rájöttem: mindennap locsolni kell. Öröm volt látni, milyen jól érzi magát. Aztán pár napra elutaztam egy konferenciára. Amikor hazaértem, szegénykém gyalázatos állapotban volt. Teljesen lekonyult. Nem ér ez már egy lyukas garast se, gondoltam, de azért meglocoltam. Hátha! Pár órával később már látszott: van remény; reggelre pedig ismét pompázott. Öröm volt látni! Meg is álltam, hogy gyönyörködjek benne.



Elgondolkodtam: milyen sokat számít, hogy kapott vizet!

Isten ígéje olyan nekünk, mint a virágnak a víz. Felüdít, megelevenít, éltet. Naponta szükségünk van rá, mert ha hiányzik, akkor kókadozunk, hervadozunk, pusztulunk. Csakhogy – a virággal ellentétben – ez csak rajtunk múlik! Szegény növénykém nem tudott odaugrani a csaphoz, hiába volt közel hozzá, mi azonban odamehetünk a forráshoz, és meríthetünk Isten ígéből. Nemcsak időnként, hanem rendszeresen. Naponta.

Miért hervadozunk mégis? Ez nekünk se jó, és Gazdánk se gyönyörködhet így bennünk!

■ HULEJ ENIKŐ

A tényfeltáró munka a történész feladata

Tisztelt Szerkesztőség!

Az *Evangelikus Élet* előző, 23–24. számában dr. Szeberényi Andor észrevételeket közölt a Magyarországi Evangélikus Egyház és az Evangélikus Országos Gyűjtemény szervezésében április 24-én megrendezett könyvbemutató és kerekasztal-beszélgetésen elhangzottakkal kapcsolatban. Mint az említett kerekasztal egyik résztvevője és a bemutatott kötet (*Bajcsy-Zsilinszky Endre – Életút és utóélet*, MTA BTK TTI, Budapest, 2019) szerzője szükségesnek tartom, hogy röviden reagáljak a *Bajcsy-Zsilinszkyt a bíróság felmentette* című olvasói levélben leírtakra.

Szeberényi szerint „a könyvbemutató elhangzott több, hiteles bizonyítékkal nem alátámasztott állítás”, ami hozzájárul ahhoz, hogy Bajcsy-Zsilinszkyról „hamis kép alakuljon ki”. Ezek után az írás kizárólag az 1911-es Áchim-üggyel foglalkozik, amikor is a Zsilinszky fivérek bottal, kutyakorbáccsal és pisztolyokkal felfegyverkezve látogattak el a – hozzájuk hasonlóan – evangélikus parasztpolitikushoz, akit aztán saját otthonában pisztollyal halálra sebeztek. Szeberényi szerint „hosszas és alapos bizonyítási eljárást” követően mentették fel a testvéreket, s ezt a mai napig hatályos bírósági döntést „történészek sem jogosultak”, „felülbírálni”, sőt azt egy „jogállamban” senki sem kérdőjelezheti meg.

Ezzel szemben én úgy gondolom, egy jogállamnak éppen hogy nem lehet ismérve a kritikai tilalom, mely egyébként a cikkben felemlített Domokos József ötvenes évekbeli működése idején dívott. Egy sok évtizeddel ezelőtti, nagy vihart kavart bírósági ügy esetében a tényfeltáró munka elvégzése pontosan a történészek feladata kell legyen – ezt számos példával lehetne illusztrálni.

Ha a szerző megtisztelt volna azzal, hogy az állítólagos „hazug állítások” megcáfolásához kézbe veszi a kötetemet, aligha írja, hogy a kritikus álláspont forrása Domokos történetkutatói munkássága.

Én ugyanis Bajcsy-Zsilinszky életművét – benne az Áchim-üggyel – a vonatkozó szakirodalom mellett kétszázféle hazai és külföldi sajtótermék, valamint huszonöt közgyűjtemény (levéltár, múzeum, könyvtár stb.) dokumentációja alapján kíséreltem meg rekonstruálni. Kutatásaim alapján meggyőződésem, hogy az Áchim halála után összeült esküdtbíróságok laikus bírái rossz döntést hoztak. Már a gyulai tárgyaláson elismerték ugyanis a vádlottak, hogy kiutasításuk után sem hagyták el az idegen portát – ebből következően pedig magánlaksértést követtek el, így jogos védelemre nem apellálhattak volna. Az újratárgyalást elrendelő kúriai határozat szerint ehhez a kiutasításra sem volt szükség: „a tényállás szerint a fiuk felfegyverkezve saját lakásán keresték fel Áchimot, ami részükre a jogos önvédelem fennforgását jogi lehetetlenséggé teszi” – olvashatjuk e helyütt.

Zsilinszky Endrét és Zsilinszky Gábort tehát magánlaksértés miatt és – mindenekelőtt – egy ember életének kioltásáért börtönbüntetésre kellett volna ítélni, bárhogyan is történt a konfliktus a szobában. Mindez semmit sem von le Bajcsy-Zsilinszky Endre későbbi politikai pályájából vagy 1944-es hősiességéből.

Végezetül megjegyzem, egyenesebb lett volna, ha Szeberényi Andor az április 24-i rendezvényen áll elő súlyos megjegyzéseivel, például hozzászólása alkalmával vagy a válaszomat követő eszmecsere alatt. De talán nem is baj, hogy másképp történt. *Verba volant, scripta manent.*

DR. BARTHA ÁKOS történész
MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Történettudományi Intézet

(Szerkesztőségünk a kérdésben nem kíván állást foglalni, az eszmecsere ezennel – lapunkban – lezártnak tekintjük.)

Pápai gyülekezeti nap

Gyülekezeti napot tartott a Pápai Evangélikus Egyházközség június 2-án a lutheránus sziget templomkertjében. A közösségi program a templomban istentisztelettel kezdődött, amelyen Gabnai Sándor balatonfüredi lelkész hirdetett igét, szolgált a pápai evangélikus kórus Elekes Márton gitárkíséretével és a Gyurácz Ferenc Evangélikus Általános Iskola diákjai. Kiállítás is nyílt ez alkalommal: a falak mentén felállított molinókon a protestáns iskolatörténet mérföldkövei láthatók, olvashatók nyár végéig.

„A reformációval nemcsak Isten ígéje vált olvashatóvá nemzeti anyanyelven, hanem az anyanyelvi oktatás is elindult. Pápán 1531-ben alapították a református kollégiumot, Gizdavi Péter lelképásztor volt az első, aki lutheri szellemben tanított. A kiállítás rámutat, hogy milyen gazdag a múltunk” – mondta el a tárlat kapcsán Polgárdi Sándor esperes.

A Fabiny Tibor lelkész, egyháztörténész-professzor tiszteletére a régi lelkészlakás falán tíz éve elhelyezett emléktáblát az esperes Venczel Csaba egyházközségi felügyelővel koszorúzta meg, miután áttekintést adott az 1924-ben született, 1953–1954-ben Pápán szolgált, 2007-ben elhunyt Fabiny Tibor életről. A látogatóközpontban Mező Lászlóné amatőr festő élénk



FOTÓ: LASKOVICS MÁRIÓ

színű portréiból, csendéleteiből, tájképeiből nyílt kiállítás, majd az alkotó tartott tárlatvezetést az érdeklődőknek.

A közös ebéd után fórumbeszélgetés kezdődött a nőknek az egyházban végzett szolgálatáról az egyházközségben tisztséget betöltő hölgyvendégekkel. A gyerekeket a pápai Képfestőműzeum munkatársai várták foglalkozásokra, illetve gitáros éneklés is színesítette a közösségi nap programját.

■ LASKOVICS MÁRIÓ
Forrás: Veol.hu

Házaspáros lelkésziktatás

Kettős lelkésziktatás tanúi lehetnek mindazok, akik június 2-án összegyűltek a pilisi evangélikus templomban. Kárnyáczki Eszter és Szöllősi István Sándor mint házastársak, szolgatársak és munkatársak álltak egymás mellett az oltárnál.



FOTÓ A KÁRNYÁCZKI-SZÖLLŐSI HÁZASPÁR ARCHÍVUMÁBÓL

Ünnepi igehirdetésében az Északi Egyházkerület püspöke, dr. Fabiny Tamás hangsúlyozta, hogy a pilisi evangélikus gyülekezetben hagyománya van a lelkész házaspárok szolgálatának. Eszternek és Istvánnak egymást kiegészítve és egymást támogatva kell a gyülekezetet vezetnie. A püspök a gyülekezeti élet négyes egységére hívta fel a figyelmet: *koinónia, liturgia, diakónia, martúria*.

A *koinónia* – közösség. Közösség Istennel és közösség a gyülekezettel, hiszen

csak együtt lehet igazán átélni az evangélium üzenetét és Isten szeretetét.

A gyülekezeti élet legfontosabb helyszíne az istentisztelet. A püspök felhívta a lelkészek figyelmét, hogy nagyon fontos feladatuk Isten igéinek magyarázata, a szentségek kiszolgáltatása, a közös ünnepelés. Biztatta őket, hogy bátran használják a régi és az új hagyományokat, hogy az ige minél több embert szólíthasson meg.

A *diakónia* – szeretetszolgálat. A pilisi evangélikus gyülekezetben nem idegen

ez, hiszen intézményi keretek között is végzik idősek és kisgyermekesek között. De a gyülekezetnek is ki kell vennie a részét ebből a szolgálatból.

A *martúria* – tanúságtétel. Tanúnak lenni a gyülekezetben és a városban. Hitelesen élni és hirdetni az evangéliumot.

A lelkész házaspár iktatását Győri Péter Benjámint, a Dél-Pest Megyei Egyházmege esperese, Németh Mihály, az egyházmege espereshelyettese és Lázárné Skorka Katalin mezőberényi lelkész végezte.

Az iktatás után a házaspár a meghívón is szereplő ige – „Péter ekkor megszólalt, és ezt mondta Jézusnak: Uram, jó nekünk itt lenni!” (Mt 17,4) – alapján prédikált. Párhuzamba állították Jézus és a tanítványok, illetve a lelkészek és a gyülekezet kapcsolatát. Akkor érezhetjük át, hogy „jó nekünk itt lenni”, ha maga Jézus Krisztus áll az életünk és a gyülekezetünk központjában is. (A teljes igehirdetés a gyülekezet blogján – Pilisevgyul.blogspot.com – olvasható.)

Az ünnepi istentiszteleten – Jansik Il-dikó vezetésével – két énekkel is szolgált a gyülekezet nagy múltra visszatekintő Izsóp ének- és zenekara.

Az istentiszteletet követő közgyűlésen köszöntötték a frissen beiktatott lelkészeket. Győri Péter Benjámint esperes, továbbá a gyülekezet korábbi pásztorai, Keveházi László, Krámer György és Pángyánszky Ágnes, a finnországi kontiolahti testvérgyülekezet képviselőjében Jukka Reinikainen vezető lelkész és Anneli Parkkonen felügyelő asszony mondta el jókívánságait. A mentorgyülekezetek – ahol teológushallgatóként a hatodévfűket töltötték: Cinkota és Hévízgyörk – képviselőjében Vető István üdvözölte a házaspárt. Köszöntőt mondott Hajnal Csilla, Pilis város polgármestere és Bárdoossy Tamás, a Dél-Pest Megyei Egyházmege felügyelője is, továbbá a pilisi gyülekezet Keveházi Márta vezette felnőtténekkara, valamint Malya Ágnes felügyelő, Sáranné Bathó Orsolya presbiter, illetőleg Sándor Sára és Sándor Nóra.

A templomi alkalom után szabadtéren folytatódott az ünnepi együttlét a gyülekezet vendéglátása mellett.

■ K. E.

Rejtett kincsek a könyvtárban

Kiállítás nyílt az Üllői úton

Kastélykönyvtár a levéltár és a kápolna között címmel időszak kiállítás nyílt június 12-én az Evangélikus Országos Könyvtár Podmaniczky-Degenfeld-könyvtárában. A tárlat a könyvtár rejtett kincseiből válogat; a gazdag anyag sok érdekességet kínál.

A kiállítás látogatói megszemlélhetik például a Podmaniczky család történetéről szóló nyomtatványt, amelyet Podmaniczky Frigyes ajándékozott a Podmaniczky-Degenfeld házaspárnak. A kötetbe Podmaniczky Frigyes belehelyezte azt a kéziratát, amely kiegészíti a kötetben olvasható történetet. A polcokról tárló-

Regős Júlia, Fehérvári Péter és Mekis Péter előadásában olyan zeneművek csendültek fel, amelyeket Podmaniczky Lajos báró „tett muzsikára”: a *Váró leány* című szerzeményt Kölcsey Ferenc, a *Minnyihez* címűt pedig Kazinczy Ferenc sorai ihlették.

A majd harmincezer kötetes főúri gyűjtemény Podmaniczky Géza báró és fele-

korból. A Podmaniczky-Degenfeld házaspár szenvedélye a csillagászat volt, ezzel kapcsolatos szakkönyvek egész sorával találkozhat az érdeklődő látogató. Ma még főként kutatók használják a gyűjteményt, a most nyílt kamaratárlattal azonban a szélesebb közönség felé is nyitni szeretne a könyvtár.

A kiállítás megnyitóján Pröhle Gergely, egyházunk országos felügyelője elmondta, hogy szívügye ez a gyűjtemény, miként az épület és az evangélikus gyűjtemények ügye is. „A modern kor evangélikusainak méltónak kell lenniük ahhoz az örökséghez, ahogyan építették ezt a házat: őseink alapként az egyházalapító által ránk hagyott végrendeletre építettek, de igazodtak a zsinórmértékhez, a Bibliához és a vallástudományhoz, még a liturgikus üzenetekhez is. Ezeket nekünk is komolyan kell tudnunk venni – hangsúlyozta az országos felügyelő. – A könyvtár stratégiai hely a levéltár és a kápolna között, amelyben jól látszanak a szellemi kincsek, az intellektuális erő, de érezzük azt is, hogy felfelé is kell emelni a tekintetünket. De nemcsak a csillagok vizsgálására, ahogyan Degenfeld-Schomberg Berta tette, hanem a kápolnából megnyíló isteni dimenzióra is.”

A kiállítás megnyitón írták alá az Evangélikus Hittudományi Egyetem és az Evangélikus Országos Gyűjtemény közötti szerződést. Dr. Hubert Gabriella, a gyűjtemény igazgatója és dr. Csepregi Zoltán, az egyetem rektora többek között arról állapodtak meg a szerződésben, hogy a jövőben közös katalógusrendszert használnak, a hittudományi egyetem hallgatói pedig ingyenesen látogathatják a könyvtárat és az Evangélikus Országos Múzeum kiállításait.

A résztvevők ezután megtekintették a kiállítást, amelynek Hubert Gabriella és Zászkaliczky Zsuzsanna művészettörténész, az Evangélikus Országos gyűjtemény közművelődési igazgatóhelyettese voltak a kurátorai.

A könyvtárban minden pénteken nyílt napot tartanak, de bejelentkezés után más napokon is szívesen látnak érdeklődő csoportokat.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA



A SZERZŐ FELVÉTELE

ba helyezett egy-egy kötet – Aesopus-ösnyomtatvány vagy a vizsolyi Biblia töredéke – illusztrálja a könyvtár széles gyűjtőkörét. Megtekinthetők a könyvtárral kapcsolatos számlák, levelezések, tervezetek, a régi Prónay- és Podmaniczky-féle könyvtárak katalógusai. A fiókok mélyén rejtőzködő anyagba egy-egy személyes irat is bekerült, mint Degenfeld Berta 1849-ben írt gyermekkori levele vagy a neki írt első világháborús levelezőlapok. A kiállítás egybegyűjtött minden olyan fotót is, amelyek az egykori tulajdonos házaspárt ábrázolják.

A megnyitón – egyházunk országos székházában, a budapesti Üllői úton, ahol a könyvtár az Evangélikus Országos Gyűjtemény részeként működik – az empire bútorok között Balogh Kriszta könyvtárvezető köszöntötte a megjelenteket, majd

sége, Degenfeld-Schomberg Berta grófnő valamikori kiskartali könyvtárából került egyházunkhoz 1929-ben. Csodával határos módon túlélte nemcsak a második világháborút, hanem utána a kommunista könyvtárpolitika időszakát is, így tudományos és történelmi értéke a maga nemében páratlan. A báró és felesége felvásárolta Podmaniczky Lajos aszódai és Prónay Sándor tóalmási családi könyvtárat, s a könyveket katalogizálták. A házaspár örököse, Degenfeld Pál gróf ajándékozta a könyvtárat az evangélikus egyháznak, amelynek vezetői a kastélykönyvtárt igyekeztek eredeti elrendezésével együtt megőrizni az Üllői úti épületben, ennek érdekében át is alakítottak termeket.

Magyar művek mellett találunk latin, német, francia és angol nyelvű köteteket is, szinte minden tudományterületről és

Luther az ünnepi könyvhéten

A Duna-korzó árnyas fasora és a Duna hűvös szellője csak időnként tudta enyhíteni azt a kánikulai hőséget, amely a 90. ünnepi könyvhét budapesti új helyszínén fogadta az érdeklődőket június 13–17. között. Az öt nap alatt egyházunk Luther Kiadója és a Kálvin Kiadó – a sokéves hagyományoknak megfelelően – közös pavilonnal várta a könyvek barátait. A Luther Kiadó az ünnepi könyvhétre két újdonsággal is érkezett. A Luther életét feldolgozó képregénysorozat második kötete mellett a finn Heikki Kotila szerkesztette, *A lelkipétezés kézikönyve* című kiadványt is ez alkalommal vehették először kezükbe az olvasók.

■ MAGYARI MÁRTON *felvétele*



Közösen gondolkodtak a jövőről

Vallásközi konferencia Tihanyban

A felelős gondolkodás oldhatja fel a világ kettősségét, ami az óriási gazdagságban és a nyomorban mutatkozik meg – hangsúlyozta Soltész Miklós, a Miniszterelnökség egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős államtitkára június 12-én, a Közös gondolkodás a jövőnkéről – Felelősségünk táguló körei című kétnapos konferencia megnyitáskor Tihanyban, a bencés apátság melletti Porta Pacis konferenciateremben.

Ötödször rendezték meg a tihanyi vallásközi konferenciát az UNESCO – az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete – Magyar Nemzeti Bizottságának és a Miniszterelnökség Egyházi és Nemzetiségi Kapcsolatokért Felelős Államtitkárságának szervezésében; a házigazda a tihanyi bencés apátság volt. Az eseményen neves előadók keresték az egyházi, világi intézmények, közösségek együttműködési lehetőségeit a társadalom jövője érdekében.

Soltész Miklós államtitkár a testvéri együttműködés, a világ kettőssége kapcsán aláhúzza: az emberiség úgy érzi, minden tudás birtokában van, de nem tud mit kezdeni a természet pusztulásával. Az orvostudománynak hatalmas eredményei vannak, de az orvosok évente ötvenmillió abortuszt végeznek el, sok országban bevezették az aktív eutanáziát.

„A felelős gondolkodás, cselekvés, az iránymutatás vezethet ki mindebből. Kérdés, képesek leszünk-e csökkenteni a szegények számát, kiállni minden életért, vállalni hitünket, tenni az üldözöttekért” – vetette fel az államtitkár. Soltész Miklós üdvözölte az állam és az egyház kapcsolatát,

az egyházi iskolák számának növekedését.

Mihályi Norbert Jeromos, a házigazda tihanyi bencés apátság perjele kiemelte: Ferenc pápa is azt mondja, szükség van felelős, őszinte párbeszédre, amihez bátorság kell. A perjel felidézte, hogy öt évvel ezelőtt a zsidó–keresztény párbeszédre fókuszáltak, azóta több vallást, felekezetet is meghívtak, hogy beszéljenek a felelősségről. A találkozások, beszélgetések építik a közösséget a felekezetek és egyházak között.

„Az emberi életet teljességében kell szemlélni, az individualista szemlélet megrontja a világhoz és emberekhez való kapcsolatot” – ezt Veres András, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke mondta. Szerinte a globalitás nyitottságot feltételez. A legtöbb ember individualista, pedig a közösségi felelősség a fontos. Érdekfelelősség alakul ki, noha az Isten felé vagyunk felelősek. Az emberiség alapproblémája az önzés, képtelenek vagyunk az összefogásra. „Törekedni kell rá, hogy az ember megértse, a világegyetem összetartozik, minden mindennel összefügg” – vélekedett.

Fekete Károly, a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke arról szólt, hogy a keresztény ember a döntéseit a Szentírás alapján mérlegeli, a bűn ellen szabad lelkiismerettel harcol, táplálja az emberi szabadságszeretetet, szót emel a keresztényüldözés ellen, megadja az emberi méltóságot.

Heisler András, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének elnöke szerint a világot nem szabad úgy hagynunk, ahogy megkaptuk, de figyelni kell, nehogy tönkretegyük. Ha az embert gúzsba köti a saját környezete, függő helyzetbe kerül, nem lesz szabad, és így nem vállalhat jó szívvel felelősséget. Csak szabadon lehetünk felelősek magunkért, tetteinkért.

Réthelyi Miklós, az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottságának elnöke rámutatott: számolni kell a jövő eseményeivel ahhoz, hogy felelősen éljünk, mert a bizonytalanság bizalmatlanságot szül. Felelős életvitel csak közösségekben bontakozhat ki.

A konferencia fájának hagyományává vált megöntözése a második napon került sor, köszöntőt mondott Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke és Köves Szmó, az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség vezető rabbija.

A konferencia 13-án, csütörtökön ke-rekasztal-beszélgetésekkel, plenáris előadásokkal ért véget.

■ KOVÁCS ERIKA
Forrás: Veol.hu

Szórványban Tokaj-Hegyalján



Zemplén legnagyobb evangélikus temploma a tállyai; 1790 körül épülhetett, de 1810-ben a település nagy részét elpusztító tűzvész az egykori mezőváros református és evangélikus templomát is megsemmisítette, miként az iratokat, az anyakönyveket is.

Szkhárosi Horvát András már 1542 és 1549 között Luther szellemében prédikált Tállyán, de az evangélikusok nagyarányú betelepülése – több hullámban – az 1700-as évek első felétől történt. A 19. század derekára háromszázharminc evangélikus lakott az akkor több mint ötezer fős településen. 1890-ben, a Hegyalja lakosságát elszegényítő és Tállya további fejlődését megghiúsító filoxerajárvány idején mégis sikerült a templomot közadakozásból újjáépíteni. Az elszegényedő település tornyot emelni azonban nem tudott, mint ahogyan Zemplén többi evangélikus temploma (Monok, Tokaj, Sátoraljaújhely) is mind torony nélküli.

A templomban kétszázötven ülőhely van; ma ennél nagyobb evangélikus istenházát legközelebb csak Nyíregyházán és Miskolcon találunk. Csúcsíves, neogótikus kapuja, lapos mennyezete az 1890-es felújítás utáni állapotot mutatja, ahogyan a településen bányászott kőből készült oltár, szószék és keresztelőmedence is. Ez utóbbit tállyai úrihímezéses oltárterítő díszíti. 1992-ben, Kossuth halálának századik évfordulójához kö-

zeledve az épületet teljesen felújították, 2005-ben lemeztetőzetét javították.

Az 1810-es tűzvészben a harangláb szintén elpusztult; a tűz nagyságát jelzi, hogy nemcsak a kegytárgyak, de a harangok is megolvadtak. A templom közelében ma álló harangláb három harangja 1856-ból való, Bochumban öntötték őket, 63, 75 és 94 centiméter átmérőjű, különleges hangú acélharangok.

Amikor Kossuth Monokon megszületett, a családja ehhez a gyülekezethez tartozott; Kossuth maga a sátoraljaújhelyi evangélikus gyülekezetben volt tisztségviselő. Amint aggkorában a templom

Evangélikus istentisztelet a Magyar Rádióban



Július 7-én, a Szentháromság ünnepe utáni 3. vasárnapon 10.04-től istentiszteletet közvetít a Kossuth rádió

a tállyai evangélikus templomból. Igét hirdet Gerlai Pál lelkész.

felújítása alkalmából a gyülekezet presbitériumának küldött levelében megírta, a tállyai evangélikus templomban keresztelték meg.

2005-től Zemplén evangélikus közösségei egy gyülekezethez tartoznak Abaújszántótól Sátoraljaújhelyig. A missziói egyházközség központja Tokaj, jelenlegi neve Tokaj és Környéke Evangélikus Egyházközség. Ennek oka az, hogy alig száz evangélikus maradt Tokaj-Hegyalja településein. Ezek közül nyolc helyen van hetente, kéthetente vagy havonta istentisztelet, több más településen óvodákban, iskolákban evangélikus hittanóra. Fiatal lelkészek váltják egymást a szolgálatban, és igyekeznek megtalálni és gondozni a megmaradt evangélikusokat egy megyéni szórványgyülekezetben. ■

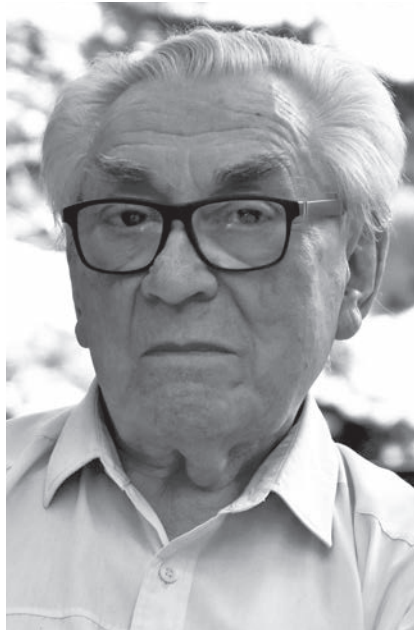


In memoriam Tóth-Szöllős Mihály

Tóth-Szöllős Mihály (Budapest, 1925. május 9. – Budapest, 2019. május 15.) személyében közeli munkatárs életére és szolgálatára emlékezem. Lelkesi családban született, édesapja id. Tóth-Szöllős Mihály, a korábban Cinkotához tartozó szórvány, Rákosszentmihály gyülekezetszervező pásztorja volt. Az ifjú Tóth-Szöllős Mihály, miután befejezte tanulmányait a fasori evangélikus gimnáziumban, 1943-tól az Erzsébet Tudományegyetem Evangélikus Hittudományi Karának hallgatója lett Sopronban. A nehéz háborús évek után, 1947. szeptember 21-én avatta lelkészé Ordass Lajos püspök Rákosszentmihályon.

Cinkotán és Kiskőrösön szolgált segédlelkészként, majd 1957-ben Dunaegyháza hívta meg pásztorának, ahol a szórványgondozás és a templom renoválása adott extra feladatokat. (Temploma számára megszerezte a budapesti Rákóczi úton lévő, a világháborús, majd az 1956-os forradalom alatti sérülések miatt átépített „szlovák templom” műemlék oltárképét.) Feleségével együtt fáradhatatlanul dolgozott a település fejlő-

dési programjain, megírták könyvben Dunaegyháza történetét, és virágzó gyülekezeti életet teremtettek. (Nem véletlen, hogy a település később díszpolgárává választotta.)



1972-ben Kecskemétre került, és a Bács-Kiskun Egyházmegye esperese lett. Itt egyik feladata volt a különböző

építmények által körbezárt – Ybl Miklós tervezte – gyönyörű templom megközelíthetőségének sikeres megoldása.

Amikor a genfi székhelyű Luthéranus Világszövetség 1984. július 22. és augusztus. 6. között Budapesten tartotta világgyűlését, Tóth-Szöllős Mihály a szervezőbizottság sajtóinformációs vezetője lett.

A Káldy Zoltán püspök halála után 1987-es egyházkerületi püspökkválasztásnak egyik jelöltje volt. 1988-tól nyugdíjba vonulásáig az evangélikus sajtó-kommunikációs osztály vezetőjeként irányította egyházunk folyóirat-, újság-, könyvkiadását, és felügyelte a rádiós-televíziós egyházi műsorok szerkesztését.

Utolsó éveit a nyugdíjas lelkészek hűvösvölgyi otthonában töltötte, és ott időnként igehirdetői szolgálatokat is vállalt. Nagyon szerette az egyházi zenét, kiskőrösi szolgálata idején énekkart is szervezett. Gyászolják: három fia, unokái, dédunokái és családjaik.

Búcsúztató igéje: Jézus mondja: „...én élek, és ti is élni fogtok!” (Jn 14,19)

■ HARMATI BÉLA

– Jó napot kívánok, Az evangélikus egyház hitvallási iratait szeretném megvásárolni. Jó helyen járok? – kérdezte megilletődve egy másodéves teológuslány még valamikor a távoli kilencvenes években a budapesti Puskin utcában, az Evangélikus Sajtóosztály akkori fellegvárában.

– Erős vár a mi Istenünk, nagyon is jó helyen jár! Tóth-Szöllős Mihály vagyok. Kerüljön beljebb!

– lépett ki az egyik irodából egy kedves, idősebb, ám annál energi-

kusabb úr, barátságosan kezét nyújtva és beljebb tessékelve a látogatót. A megilletődött leányzó – e sorok írója – rögtön tudta, hogy az akkori egyházi médiamunka vezetőjével áll szemközt. „Az Evangélikus Élet főszerkesztője ilyen közvetlen személyiség? De jó...” – futott át a fejemen.

A régikönyv-szagú hitvallási iratokat pillanatok alatt kézbe kaptam, de a főszerkesztő úr – azaz dehogy: Miska bácsi, hiszen felhatalmazott erre a családias megszólításra – még marasztalt. Érdeklődött, hogy melyik gyülekezetből mentem a teológiára, s mik a távlati terveim...

Eltelt pár év. Végzett lelkészként, újságíró-iskolai hallgatóként, gyakornokaként tanulhattam nála a jó hangulatú szerkesztőségben. Miska bácsi türelemmel, bizalmat szavazva tanított, vezetett

e szépséges hivatás első lépéseinél. Munkabírása, huszonnégy órás készenléte, lelkesi attitűdje (mindig volt egy jó szava munkatársaihoz, a szerkesztőségbe érkező olvasókhoz), problémamegoldó képessége, „Miska bácsis” humora, amellyel oldotta a

határidők miatti feszültséget, fogalommal, intézménnyé tette őt.

Nem könnyű időben végzett hatalmas munkát a média több területén, hiszen a Kossuth rádió evangélikus műsorait is ő szer-

kesztette-vezette. Ötletekből sosem fogyott ki. Fáradtnak sosem láttuk.

Az Üllői út 24.-ben többen őrzünk róla sok-sok emléket: a főszerkesztői székben Miska bácsit váltó T. Pintér Károly, a korábbi kiadóigazgató, Kendeh K. Péter, a Miska bácsi idejében gyermekrovatot szerkesztő Boda Zsuzsa, a már nyugdíjas Széchenyi Gizella és ma már szintén a kiadóban dolgozó leánya, Magdolna. Régiek és újak: visszük tovább hagyatékát. Sokat tanultunk tőle, sokat köszönhetünk neki.

Búcsúzni kellene... de hogyan? Egyelőre nem megy. Hiszen itt van a szívünkben, a gondolatainkban.

Nyugodj békében, Miska bácsi!

■ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

„A” Miska bácsi

Képtelen helytelenség

Tisztelt Olvasóink! Magazinunk legutóbbi számában háromoldalas képriportban számoltunk be az Észak-Pest Megyei Egyházmegye május 19-i kórustalálkozójáról (*Kóruskavalkád Csömörön, Evangélikus Élet*, 2019/23–24. szám, 19–21. o.). Az összeállítás során sajnálaton módon a

gödöllői énekharang fotója kimaradt, a váci kórus fényképe alá pedig tévedésből a gödöllői képaláírása került. Kárpótlásul e helyütt közöljük a gödöllői gyülekezet énekharangának fotóját. A tévedésért minden érintett elnézését kérem.

■ BODA ZSUZSA



FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Evangelikus Élet

A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

- E-mail: evelet@lutheran.hu
- EvÉlet online: www.evangelikuselet.hu
- Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
- Előfizetés: kiado@lutheran.hu
- Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
- Megbízott felelős szerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu)
- Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu)
- Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
- Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSÁNNA (matetot@gmail.com)
- Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu)
- Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

- FÜLLER TÍMEA – Gyermekneknek (f.timea.71@gmail.com),
- TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu),
- DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu),
- KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu),
- STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA – Életem igéje, Tallózó (evtallozo@gmail.com)
- Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518
- Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu)
- Nyomdai előállítás: *MondAt Kft.* (2600 Vác, Nádas utca 2.) • www.mondat.hu
- Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ
- Árusítja a kiadó.
- Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletg telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál.
- INDEX 25 211, ISSN 0133-1302
- Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft (167 euró), egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft (195 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.
- Beküldött kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza.
- Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON



9 770133 130004

ORATIO OECUMENICA

Szentháromság egy igaz Isten, köszönjük, hogy vámszedők és bűnösök is mind hozzád igyekezhettek, és te nem küldted el őket. Jó nekünk itt lenni, Urunk!

Szentháromság egy igaz Isten, köszönjük a javainkat, a mindennapi kenyeret, amellyel bőségesen ellátsz minket nap mint nap. Kérünk, támogass bennünket abban, hogy az ajándékul kapott életet meg tudjuk osztani másokkal.

Szentháromság egy igaz Isten, köszönjük, hogy mellettünk állsz a veszteségeinkben és a hiányainkban is. Elérhető vagy számunkra akkor is, amikor egyedül maradtunk, és kilátástalannak látszik az életünk. De köszönjük, hogy néha magunkra hagysz, s ebben a csendben önmagunkra találhatunk, és sebeink is gyógyulhatnak.

Szentháromság egy igaz Isten, köszönjük, hogy elindulsz az elveszettek felé, akikről már lemondtak, akiket leírtak, akiket már nem is keresnek. Bátorító mozdulat ez a világ számára! Szentháromság egy igaz Isten, köszönjük, hogy keresed a kapcsolatot velünk, s megtalálsz bennünket. Válladra veszel engem is terheimmel, elakadt életemmel, megbotlott szavaimmal együtt. Onnan fentről már láthatom a távlatokat, a jövőt, téged.

Szentháromság egy igaz Isten, köszönöm, hogy örömet leled bennem. Veled s általad megélhettem, hogy a nevetés gyógyít, felszabadít. Köszönöm, hogy hazaviszel, s nálad otthonra találhatok. Támogasd az otthonlanokat, a hajléktalanokat. Vidd haza az elveszetteket, a szeretteiket elhagyókat, a csendes vándorokat.

Szentháromság egy igaz Isten, köszönöm a szomszédaimat, a barátaimat, akik vigyáznak rám, akik bekapognak életem ajtaján, s akik együtt tudnak velem sírni és örülni, mert megtaláltad az elveszettet. Hálás vagyok, Uram, hogy még a mennyben is örülnek nekem, egyetlen megtérő bűnösnek. Ámen.

Szentháromság ünnepe után 3. vasárnap

Kol 1,21-23

Legyünk tántoríthatatlanok!

Ebben az igében nagyon fontos üzenetet ad nekünk Isten a mai napra. Legyünk tántoríthatatlanok! Mihez ragaszkodjunk szilárdan? Az evangéliumhoz! Mi az evangélium? Pontosan leírja ebben az igében Pál apostol: egykor Istentől elidegenedtünk, de ő emberi testben, halála által megbékéltetett minket magával.

Itt van előttünk tehát pontosan az, amihez ragaszkodnunk kell, és aminek nemcsak Pál, de mi is mindannyian szolgájává lettünk.

A reménység evangéliuma. Miért a reménység evangéliuma ez számunkra? Mert az Istentől való elidegenedés az ember számára reménytelen állapothoz vezetett. Az isteni kegyelemnek köszönhető, hogy Krisztus testté lett, életét adta, és ezzel kiragadott minket ebből a reménytelen állapotból. Ő maga lett a reménység evangéliuma. A reménytelen helyzetünkből, megváltoztatva az életünket, újra összehozott, és összekapcsolt Istennel. És ez mindenkinek szól! Senki nem reménytelen eset Isten szemében!

Mi vagyunk a reménység emberei. Egyik női hétvégénken az ószövetségi asszonyok történeteit vettük sorra. Eljutottunk egészen Jézus nemzetségtáblázatáig, ahol négy nő szerepel: egy prostituált, egy szexuálisan kihasznált özvegyasszony, egy migráns és egy szerető. És pontosan azt a megállapítást tettük, vagyis azt az üzenetet hallottuk ki, következtetést vontuk le ebből, hogy Isten számára nincs lehetetlen. Nincs reménytelen eset. A legreménytelenebbnek látszó életből is valami csodát tud kihozni, fel tudja használni a megváltási tervében. Ez a mi reménységünk: hogy Isten úgy szeret minket, úgy keres minket, ahogy vagyunk, és azt akarja, hogy eltántoríthatatlanul ragaszkodjunk ehhez az evangéliumhoz, amely nekünk az életet jelenti.

Mi akar eltántorítani? A kolosséi gyülekezetbe kezdtek beszélni olyan emberek, akik kétséget ébresztettek a tagokban. Biztos minden úgy a jó, ahogyan Pál hirdeti? Isten valóban ezt várja el tőlünk? Elég az, amit Jézus tett értünk? Nem kellene nekünk megdolgoznunk a jó cselekedeteinkkel a kegyelemért? Nem kellene vallási rituálékkal elérni, kiérdemelni a kegyelmet?

És itt következik Pál apostol nagyon fontos figyelmeztetése: maradjatok meg szilárdan a hitben, és legyetek eltántoríthatatlanok! Ez aktuális és mély üzenet még ma is. Hiszen rengeteg minden és mindenki akar minket eltántorítani a reménység evangéliumától. „Ez már egy modern világ, modernizáljuk az

Isten igéjét, nem kell szó szerint érteni, kicsit lazábbra engedhetjük” – gondolják némelyek. Lazábban értelmezzük a kapcsolatunkat Istennel, a házastársunkkal, barátainkkal.

Semmiben sem különbözünk az akkori kolossébeliektől. Miniket is minden el akar tántorítani, de Istennek ez az élő üzenete: eltántoríthatatlanul ragaszkodj a reménység evangéliumához, amely szilárd alapot ad az életednek! A szilárd alap pedig az, amire érdemes építeni, így válhatunk Isten szilárd eszközeivé.



A reménység szolgái. Milyen eszközei lehetünk Istennek? Azok, akik továbbadják a reménység evangéliumát. Az én életem is reménytelen volt, elidegenedve éltem Istentől, de ő emberré lett, és meghalt értem, mert számára nem vagyok reménytelen eset. Most már az én életem is szilárd alapokon áll, így tudok a reménység evangéliumának szolgája lenni.

Aki ezt átélte, aki eltántoríthatatlanul ragaszkodik Istenhez, az tudja továbbadni az örömhírt. Ez pedig létkérdés!

■ ANDREJEK JUDIT

Imádkozzunk! Mindenható Atyánk, aki nem hagyta el minket reménytelenségünkben, hálás szívvel köszönjük neked a reménység evangéliumát, hogy alapot adsz életünknek, hogy ragaszkodsz hozzánk, bűnös, értéktelen és oly könnyen eltántorítható bárányaidhoz. Vegyél karodba, gyógyítsd meg sebeinket, adj értelmet életünknek! Hiába szakadtunk el tőled, te megkerestél, és nem hagyta el elveszni. Köszönet ezért az érthetetlen, de oly értékes kegyelemért. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (július 7.) *Keressétek az Urat mind, akik alázatosan éltek a földön, és teljesítitek a törvényeit! Törekedjétek az igazságra, törekedjétek az alázatra.* Zof 2,3 (Mt 5,6; Lk 15,1–3.11b–32; 1Tim 1,12–17; Zsolt 112) Az alázat olyan magatartás, amikor valaki meghajol mások nagysága előtt, és elismeri a saját kicsiségét. Nem keverendő össze az alázatoskodással vagy a megalázottsággal. – Uram, nem állhatok eléd büszkén, csak alázattal szólíthatlak meg téged. Szükségem van rád. Könyörülj rajtam, mert küzdök a bűneimmel. Add Szentlelked, mert keresem a helyes utat! Erősíts, mert testem-lelkem elgyengült a mindennapi kihívásokban! Kereslek téged! Találj meg engem!

Hétfő (július 8.) *Mert akik gúnyolódtak a kicsiny kezdet napján, azok is örülni fognak, ha meglátják [...] a zárókövet.* Zak 4,10a (Mt 13,31–32; Lk 7,36–50; Jak 3,13–18) A gúnyológó szó jelentése: nevelésszerű tesz, lejárat, becsmérlő szavakkal vagy gesztusokkal jelzi megvetését. Gúny tárgya lehet az ember egy tulajdonsága, cselekedete vagy a hite miatt. – Uram, eléd hozom sérelmeimet. Fáj, hogy kinevetnek, mert reggelente veled kezdem a napot. Fáj, hogy leszólják döntéseimet, melyekre te indítottál. Fájnak a viccek, melyek hitemen élcelődnek. Segíts, kérlek, hogy ilyenkor is tudjak rád figyelni, és soha ne felejtsem: te véghez viszed, amit elkezdted, és örömteli ünnepet készítesz a benned bízók számára.

Kedd (július 9.) *Ezt mondja az Úr [...]: Engem keressetek, akkor életben maradtok!* Ám 5,4 (Jn 12,36a; Bír 10,6–16; Jak 4,1–12) Mik az élet feltételei? Erre a kérdésre sokan sokféleképpen válaszolnának, sorolva bolygókat, biológiai meghatározásokat vagy éppen a születés csodáját. Ne feledjük: Isten az élet forrása és megtartója. – Uram, hálát adok az életért. Köszönöm, hogy velem vagy, és jó terved van az életemre. Bocsáss meg, hogy sokszor elfordulok tőled, és fájdalmat okozok atyai szívednek. Köszönöm, hogy te mindig utánam jössz, és hívsz a veled való közösségre! Vágyom ma is éltető jelenlédre.

Szerda (július 10.) *Amikor felzendültek a harsonák, a cintányérok és a hangszerek, és dicsérték az Urat, mert ő jó, és örökké tart szeretete, akkor [...] az Úr dicsősége betöltötte az Isten házát.* 2Krn 5,13b–14 (Ef 3,18–19; Mik 7,7–9.18–20; Jak 4,13–17) A dicsőség olyan kisugárzás, amely valakiből kiárad, és a szemlélt imádatra készíti. Egyedül Istené a dicsőség, amely látható a teremtésben, félelemre indítja Izraelt a Sínai-hegynél, betölti a jeruzsálemi templomot, felragyog a pogányok között, és nyilvánvalóvá lesz a végítéletkor... – Uram, tiéd a dicsőség meny-

nyen és földön! Bocsásd meg, hogy sokszor ámulva tekintek az emberi tehetségre és teljesítményre, de nem borulok térdre a te nagyságod előtt. Vedd ki szívedből a nagyravagyást, és add, hogy szívvel, szájjal, lélekkel téged dicsérhessek szüntelen!

Csütörtök (július 11.) *[Az Úr] ítéletet hoz minden nép ügyében. Kardjaikból ezért kapákat kovácsolnak, lándzsáikból pedig metszőkéseket.* Ézs 2,4 (Lk 2,14; Mt 18,15–20; Jak 5,1–6) Peres ügyben az ember bírósághoz fordul, hogy igazát érvényesítse. Amikor a mindenható Isten ítél, akkor az ő igazsága valósul meg. Jézusban békeséget kínál. – Uram, köszönöm, hogy letehetem a fegyvert, és megadhatom magam szeretetednek. Hálás vagyok azért, hogy munkálkodsz életemben, és segítesz, hogy békeségben éljek családtagjaimmal, munkatársaimmal, ismerőseimmel. Add, hogy azt az időt és energiát, amelyet eddig védekezésre vagy támadásra használtam, most országod épülésére fordíthassam!

Péntek (július 12.) *Mert [Isten] szabadított meg minket, és ő hívott el szent hívással, nem a mi cselekedeteink alapján, hanem saját végzése és kegyelme szerint, amelyet még az idők kezdete előtt Krisztus Jézusban adott nekünk.* 2Tim 1,9 (2Móz 19,5; Gal 3,6–14; Jak 5,7–12) Szabadulás akkor történik, amikor valaki egy zárt helyről kijut, és megszűnnek a kötöttségei, amelyek megakadályozták, hogy teljes életet élhessen. Az Úr Jézus halála és feltámadása által Isten megszabadít a bűn rabságából, és a vele való élet csodálatos lehetőségét kínálja. – Uram, köszönöm mindazt, amit értem tétél: azt, hogy élhetek, szerethetek, dolgozhatok, tanítványod lehetek. Köszönöm, hogy megváltottál Jézus vére által, és vétkeimre nálad van bocsánat. Köszönöm, hogy nem az én érdemeim alapján, hanem a te kegyelmedből van üdvösségem.

Szombat (július 13.) *Jézus mondja: Vigyázzatok, és őrizkedjétek minden kapzsiságtól, mert ha bőségben él is valaki, életét akkor sem a vagyona tartja meg.* Lk 12,15 (Hab 2,6; Jón 3,1–10; Jak 5,13–20) A kapzsiság a gazdagság és a birtoklás utáni túlzott vágyat jelenti; akit rabul ejt, az mindig többet akar. – Uram, hálás vagyok mindenért, amivel megajándékoztál, a kézzelfogható javakért és minden áldásodért. Köszönöm, hogy nemcsak tárgyokban, pénzben mérhető dolgokban lehetek örömet, hanem szeretteimben is, és sok lelki kincset őrizhetek. Bocsásd meg, hogy sokszor elégedetlen vagyok, és többre vágyom. Adj bölcsességet, hogy felismerjem, mire kell törekednem, és miről kell lemondanom.

■ HULEJ ENIKÓ



Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk



KÖNYVAJÁNLÓ

A LELKIVEZETÉS KÉZIKÖNYVE

Szerkesztette:

HEIKKI KOTILA



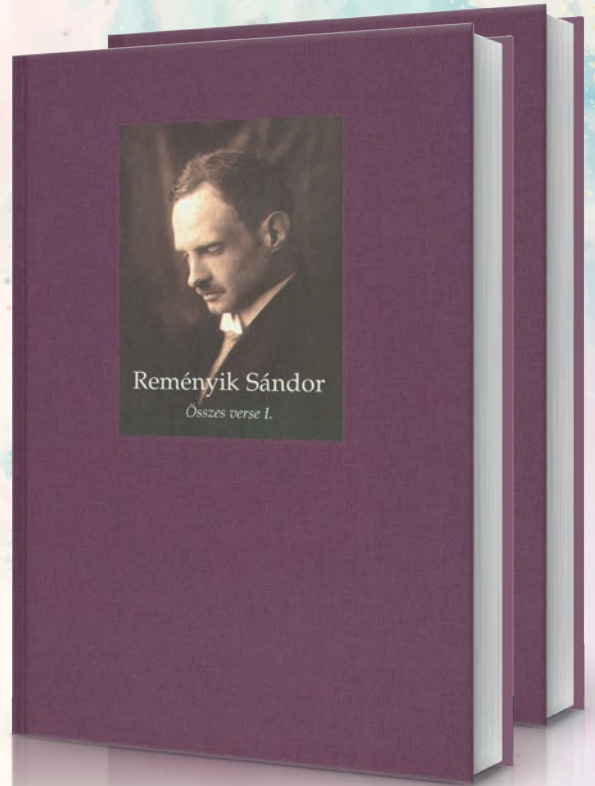
A **lelkivezetés** kifejezést az utóbbi két évtizedben kezdték el használni a **Finn Evangélikus Egyházban**. Ez a könyv bemutatja, hogyan és honnan kerestek [...] **megfelelő és megvalósítható lelkivezetési formákat** az elmúlt években. Hogyan jelenik meg Isten és ember találkozása a jelenlegi vallásos-kulturális helyzetünkben, támaszkodva arra a hagyományra, amely lelkiességünk alapja?

KÖNYVEINK MEGRENDELHETŐK
A BOLT.LUTHERKIADO.HU OLDALON.

A LUTHER KIADÓ AJÁNLATA

ÚJRA MEGJELENT!

REMÉNYIK SÁNDOR ÖSSZES VERSE I-II.



CSILLAGOK

Az égi lámpák égjenek feletted, –
S mikor az ég beborul, nem ragyog,
Virrasszanak akkor is körülötted
Szerető szemek: földi csillagok.

És ha lefutott minden földi csillag
S itt lenn már egyetlen lámpa sem ég,
Derüljön ki a téli éjszaka,
S ragyogjon rád a véghetetlen ég.

KÖNYVEINK
MEGRENDELHETŐK
A BOLT.LUTHERKIADO.HU
OLDALON.



Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9–17 óra között.

bolt.lutherkiado.hu • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518

Levezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.